

ERZURUM LİSESİ ÜZERİNE

TARİHSEL BİR İNCELEME

Hikmet YILDIZ

Yüksek Lisans Tezi

Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı

Yrd. Doç. Dr. Ahmet AYDIN

2017

(Her Hakkı Saklıdır)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TARİH EĞİTİMİ BİLİM DALI

ERZURUM LİSESİ ÜZERİNE TARİHSEL BİR İNCELEME

(A Historical Investigation on Erzurum High School)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hikmet YILDIZ

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ahmet AYDIN

ERZURUM
AĞUSTOS, 2017

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Yrd. Doç. Dr. Ahmet AYDIN danışmanlığında, Hikmet YILDIZ tarafından hazırlanan “Erzurum Lisesi Üzerine Tarihsel Bir İnceleme” başlıklı çalışma 23/08/2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Abdulkadir GÜL

İmza:

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Ahmet AYDIN

İmza:

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Fatma KAYA DOĞANAY

İmza:

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum

25.09/2017

Prof. Dr. Mustafa SÖZBİLİR

Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “ERZURUM LİSESİ ÜZERİNE TARİHSEL BİR İNCELEME” başlıklı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- ☒ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

23/08/2017

Hikmet YILDIZ

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ
ERZURUM LİSESİ ÜZERİNE TARİHSEL BİR İNCELEME
Hikmet YILDIZ
2017, 132 sayfa

Osmanlı Devleti'nde eğitimin modernleştirilmesine yönelik yapılan çalışmalarla birçok yeni okul açılmıştır. Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ile ortaöğretim kurumu olarak tesis edilmesi kararlaştırılan idadilerde açılan bu yeni okullar arasındadır. Ülke genelinde vilayet ve sancak merkezlerinde açılan bu idadilerden biride,1889 yılında Erzurum'da açılan Erzurum İdadisi'dir. Çalışmamızda Erzurum Lisesi'nin açılışı, tarihi gelişimi, yapılan eğitim öğretim faaliyetleri, kültürel, sportif alanlardaki çalışmaları ele alınarak eğitim öğretime olan katkıları incelenmiştir.

Tez beş ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmanın konusu ve problemi, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın sınırlılıkları belirlenmiştir. İkinci bölümde araştırma konusuyla ilgili kuramsal çerçeve ve konuyla ilgili belli başlı araştırmalar anlatılmıştır. Üçüncü bölümde araştırmanın yöntemi ve veri analizi yapılmıştır. Dördüncü bölümde bulgular tespit edilmiş ve yorumlar yapılmıştır. Beşinci bölümde sonuç ve öneriler kısmına yer verilmiştir.

Araştırma sonucunda ulaşılan bilgi ve belgelerle Erzurum Lisesi'nin kuruluşu, tarihi gelişimi, yapılan eğitim öğretim faaliyetleri ele alınmış, genelde Türk eğitim tarihine özelde ise Erzurum ilinin eğitim tarihine önemli katkılar sağladığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Erzurum Lisesi, orta öğretim, İdadi

ABSTRACT
MASTER'S THESIS
A HISTORIE INVESTIGATION OF ERZURUM SCHOOL
Hikmet YILDIZ
2017, 132 pages

With the start studies done for the modernization of the education in the Ottoman Empire a number of new schools were opened. With the regulation of the General Education, the High schools are among these new schools which were decided to be the high schools. Throughout the country, one of the high schools opened in the city or town centres is the Erzurum High School opened in 1889. In our study, the opening, the historical development, the educational facilities available as well as the contributions of this school to were examined. The studies in the cultural and sportive fields.

The thesis consists of five main parts. In the first part, the subject of the research and its problem, the aim of the research, the importance of the research and the limitness of the research have been determined. In the second part, the theoretical frame work concerning the research subject and the basic researches about the subject are told. In the third part, the research method and data analysis are made. In the fourth part, the findings are determined and analyzed. In the fifth part, the result and suggestions take place.

At the and of the research, through the information and documents, the subjects about the establishment, the historical development and the educational activities which are realised in the Erzurum High Scholl are studied, and it is understood that all these mentioned above contribute to the Tushish education system in general, but especially for Erzurum itself.

Key words: The Erzurum High Scholl, Secondary school Education, High School

ÖNSÖZ

Eğitim, insan hayatının ayrılmaz bir parçası olup ömür boyu devam eden bir süreçtir. Bu süreçte, planlı ve programlı eğitimin yapıldığı okullar eğitimde önemli bir yere sahiptir. Osmanlı Devleti'nde, eğitimdeki modernleşme çalışmaları kapsamında birçok yeniliğin yanı sıra çeşitli kademelerde yeni okullar açılmıştır. Bu kapsamda açılan yeni okullardan biri de idadilerdir. Erzurum'da da 1889 yılında açılan Erzurum İdadisi, açıldığı tarihten günümüze kadar hem Erzurum'un hem de bölgenin eğitimine çok önemli katkılar sağlamıştır. Osmanlı döneminde açılan sayılı idadilerden biri olan Erzurum İdadisi hakkında bu güne kadar bilimsel bir çalışmanın yapılmamış olması bizim dikkatimizi celp etmiş ve böyle bir araştırmayı zorunlu kılmıştır. Tez beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmanın nedenleri, önemi ve sınırlılıkları, ikinci bölümde araştırma konusuyla ilgili kuramsal çerçeve ve konuyla ilgili belli başlı araştırmalar anlatılmıştır. Üçüncü bölümde araştırmanın yöntemi ve veri analizi, dördüncü bölümde tespit edilen bulgular ortaya konup, yorumlanmaya çalışılmıştır. Beşinci bölümde sonuç ve öneriler kısmına yer verilmiştir.

Bu araştırmanın yapılmasına vesile olan danışmanım Yrd. Doç. Dr. Ahmet AYDIN hocama ve katkılarından dolayı değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Fatma KAYA DOĞANAY' a teşekkür ederim. Araştırmada Erzurum Lisesi arşivinde çalışma yaparken tarafıma büyük kolaylıklar sağlayan Erzurum Lisesi müdürü Selami GÜNEŞ'e, müdür yardımcısı Mehmet Mutlu ARPAÇAY' a ve müdür yardımcısı Taner BAĞRIYANIK ' a teşekkürlerimi sunarım.

Erzurum-2017

Hikmet YILDIZ

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI	i
TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	v
TABLolar DİZİNİ	xii
RESİMLER DİZİNİ.....	xiv
GRAFİKLER DİZİNİ	xv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xvi

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Konusu ve Problemi.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı	1
1.3. Araştırmanın Önemi.....	1
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	1
1.5. Varsayımlar.....	2

İKİNCİ BÖLÜM

2. ARAŞTIRMA KONUSUYLA İLGİLİ KURAMSAL ÇERÇEVE VE KONUyla İLGİLİ BELLİ BAŞLI ARAŞTIRMALAR.....	3
---	----------

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM.....	7
3.1. Araştırmanın Yöntemi.....	7
3.2. Veri Toplama Araçları.....	7
3.3. Veri Analizi.....	8

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM.....	9
4.1. Osmanlı Dönemi Ortaöğretim.....	9

4.1.1. Rüşdiyeler.....	9
4.1.2. Sultaniler.....	11
4.1.3. İdadiler.....	12
4.1.3.1. Ders dağılım cetvelleri ve müfredat programı.....	15
4.1.3.2. Öğrenim süreleri.....	17
4.1.3.3. Kılık kıyafet.....	18
4.1.3.4. Tatil düzeni.....	18
4.1.3.5. Ödül ve cezalar.....	18
4.1.3.6. Sınav sistemi.....	19
4.2. Cumhuriyet Dönemi Ortaöğretim.....	21
4.3. Erzurum Lisesi.....	22
4.3.1. Erzurum İdadisi'nin açılması.....	22
4.3.2. Erzurum Lisesi'nin bugünkü fiziki durumu.....	24
4.3.2.1. Ana bina.....	24
4.3.2.2. Ek bina.....	25
4.3.2.3. Kültür sitesi.....	25
4.3.2.4. Spor salonu	25
4.3.2.5. Pansiyonu binası.....	26
4.3.2.6. Müzeler.....	26
4.3.2.7. Kütüphane.....	26
4.3.3. Erzurum Lisesi müdürleri.....	27
4.3.4. Erzurum Lisesi idari ve öğretmen kadrosu.....	28
4.3.5. Erzurum Lisesi'nde görev yapan öğretmen sayıları	32

4.3.6. Erzurum Lisesi öğrenci sayıları.....	33
4.3.7. Erzurum Lisesi mezun sayıları.....	34
4.3.8. Erzurum Lisesi’nde okutulan dersler.....	35
4.3.9. Erzurum Lisesi haftalık ders çizelgeleri.....	44
4.3.10. Erzurum Lisesi’nin sınavlardaki başarı durumu.....	56
4.3.10.1. 2014 yılı yüksek öğretime geçiş sınavı puan ortalamaları.....	56
4.3.10.2. 2015 yılı yüksek öğretime geçiş sınavı puan ortalamaları	57
4.3.10.3. 2016 yılı yüksek öğretime geçiş sınavı puan ortalamaları	58
4.3.10.4. 2014-2015-2016 yılları yüksek öğretime geçiş sınavı puan ortalamaları.....	59
4.3.10.5. 2014 yılı lisans yerleştirme sınavı puan ortalamaları	59
4.3.10.6. 2015 yılı lisans yerleştirme sınavı puan ortalamaları	60
4.3.10.7. 2016 yılı lisans yerleştirme sınavı puan ortalamaları	61
4.3.10.8.2014-2015-2016 yılları lisans yerleştirme sınavı puan ortalamaları.....	63
4.3.10.9. 2014 yılı lisans yerleştirme sınavı net ortalamaları.....	64
4.3.10.10. 2015 yılı lisans yerleştirme sınavı net ortalamaları.....	65
4.3.10.11. 2016 yılı lisans yerleştirme sınavı net ortalamaları.....	66
4.3.10.12. 2014-2015-2016 yılları lisans yerleştirme sınavı net ortalamaları.....	68
4.3.10.13. Erzurum Lisesi ve Türkiye geneli lisans yerleştirme sınavı net ortalamaları.....	69
4.3.10.14. Erzurum Lisesi ve Türkiye geneli lisans yerleştirme sınavı puan ortalamaları.....	70

4.3.11. Erzurum Lisesi'nin sosyal ve sportif başarıları.....	71
4.3.12. Marşlar.....	74
4.3.12.1. Erzurum Lisesi marşı.....	74
4.3.12.2. Erzurum Lisesi 100. yıl marşı.....	75
4.3.13. Basında Erzurum Lisesi.....	78
4.3.13.1. Erzurum Lisesi öğrencilerinden resim sergisi.....	78
4.3.13.2. Basketbol turnuvasında şampiyonlar belli oldu.....	79
4.3.13.3. Liselerarası tekvando Türkiye şampiyonası.....	80
4.3.13.4. Bilgi'de Erzurum Lisesi farkı.....	81
4.3.13.5. Dadaşları Erzurum Lisesi temsil edecek.....	82
4.3.13.6. Sarıkamış harekâtında cepheye erzak götüren çocukları anlatan rölyef düzenlenen törenle açıldı.....	83
4.3.13.7. Erzurum Lisesi 1981 mezunları, 35 yıl sonra buluştu.....	84

BEŞİNCİ BÖLÜM

4. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	85
5.1. Sonuç.....	85
5.2. Öneriler.....	86
KAYNAKÇA.....	87
EKLER.....	93

Ek-1: Erzurum Mekteb-i İdadi-i Mülki'nin Bir Dönem Eğitim

Gördüğü Şair Nefi Ortaokulu Binası.....93

Ek-2: Erzurum Lisesi'nin Bir Dönem Eğitim Gördüğü Nenehatun

Kız Anadolu Lisesi Binası.....93

Ek-3: Erzurum Lisesi'nin Havadan Görünüşü.....94

Ek-4: Erzurum Mekteb-i İdadi-i Mülki(1889).....94

Ek-5: Gazi Mustafa Kemal Paşa Erzurum Lisesi	
Öğretmenleri İle(1 Ekim 1924).....	95
Ek-6: Erzurum Lisesi 1911-1912.....	95
Ek-7: Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Erzurum Lisesi'nde Jimnastik Bayramı.....	96
Ek-8: Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Erzurum Lisesi'nde Bir	
Voleybol Müsabakası.....	96
Ek-9: Erzurum Lisesi Futbol Takımı(1928).....	97
Ek-10: 1923-1924 Erzurum Lisesi izcileri.....	97
Ek-11: Erzurum Lisesi Son Sınıf Öğrencileri Kampta(1928).....	98
Ek-12: 1932 11 Mart Törenine Katılan Erzurum Lisesi İzicileri.....	98
Ek-13: Erzurum Lisesi(1936).....	99
Ek-14: Erzurum Lisesi 1938 Mezunlar ve Öğretmenler.....	99
Ek-15: Erzurum Lisesi 1938 Fen Kolu Mezunları.....	100
Ek-16: Erzurum Lisesi Öğretmenleri(1951).....	100
Ek-17: Erzurum Lisesi(1953).....	101
Ek-18: Erzurum Lisesi 1961-1962 Eğitim Öğretim Yılı Halk	
Müziği Korosu.....	101
Ek-19: Erzurum Lisesi 1980-1981 Eğitim Öğretim Yılı	
Öğretmen ve Öğrenciler.....	102
Ek-20: Erzurum Lisesi Öğretmen ve Öğrencileri.....	102
Ek-21: Erzurum Lisesi Öğrencileri.....	103
Ek-22: Erzurum Lisesi Müzesi.....	103
Ek-23: Erzurum Lisesi Kültür Sitesi Konferans Salonu.....	104
Ek-24: Erzurum Lisesi Spor Salonu.....	104
Ek-25: Erzurum Lisesi Pansiyon Yemekhanesi.....	105
Ek-26: Erzurum Lisesi Müdürler Görev Tablosu.....	105
Ek-27 Erzurum Lisesi Öğretmen Şeref Tablosu.....	106
Ek-28: Erzurum Lisesi'nin Almış Olduğu Plaket ve Kupalar.....	106
Ek-29: Erzurum Lisesinin Almış Olduğu Başarı Belgesi.....	107
Ek-30: Erzurum Lisesi Ortamektep Şahadetnamesi.....	107
Ek-31: Erzurum Lisesi Müzesinde Bulunan Ders Araçları.....	108
Ek-32: Erzurum Lisesi Maaş ve Ücret Defteri.....	108

Ek-33: Erzurum Lisesi Havale Defteri.....	109
Ek-34: Erzurum Lisesi K�nyeye Defteri.....	109
Ek-35: Erzurum Lisesi İmtihan Netice Defteri.....	110
Ek-36: Erzurum Lisesi Mezuniyet İmtihanı Defteri.....	110
Ek-37: Erzurum Lisesi Öğretmen ve Memur Sicil Defteri.....	111
Ek-38: Erzurum Lisesi Disiplin Karar Defteri.....	111
Ek-39: Erzurum Lisesi Karar Defteri.....	112
Ek-40: Erzurum Lisesi Ders Geçme Defteri.....	112
Ek-41: Erzurum Lisesi Sınıf Geçme Defteri.....	113
ÖZGEÇMİŞ.....	114

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 4.1. Beş Yıllık Nehari İdadilerin Haftalık Ders Programı.....	15
Tablo 4.2. Yedi Yıllık Leyli İdadilerin Haftalık Ders Programı.....	16
Tablo 4.3. Erzurum Lisesi Müdürleri.....	27
Tablo 4.4. 1894 yılı Mekatib-i idadi-i Mülki İdari Kadrosu.....	28
Tablo 4.5. 1899 yılı Mekteb-i idadi-i Mülki İdari Kadrosu.....	28
Tablo 4.6. 1901 Yılı Erzurum İdadisi İdari Kadrosu.....	29
Tablo 4.7. 1894 yılı Mekatib-i idadi-i Mülki Öğretmen Kadrosu.....	30
Tablo 4.8. 1899 yılı Mekteb-i idadi-i Mülki Öğretmen Kadrosu.....	30
Tablo 4.9. 1901 Yılı Erzurum İdadisi Öğretmen Kadrosu.....	31
Tablo 4.10. Erzurum Lisesi Öğretmen Sayıları.....	32
Tablo 4.11. Erzurum Lisesi Öğrenci Sayıları.....	33
Tablo 4.12. Erzurum Lisesi Mezun Sayıları.....	34
Tablo 4.13. 1929-1930 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Dersler.....	35
Tablo 4.14. 1930-1931 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Dersler.....	36
Tablo 4.15. 1931-1932 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Dersler.....	37
Tablo 4.16. 1932-1933 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Dersler.....	38
Tablo 4.17. 1933-1934 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Dersler.....	39
Tablo 4.18. 1934-1935 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Dersler.....	40
Tablo 4.19. 1935-1936 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Dersler.....	41
Tablo 4.20. 1936-1937 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Dersler.....	42
Tablo 4.21. 1937-1938 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Dersler.....	43
Tablo 4.22. 9. Sınıflar Erzurum Lisesi Haftalık Ders Çizelgeleri.....	44
Tablo 4.23. 10. Sınıflar(Fen Ağırlıklı) Haftalık Ders Çizelgeleri.....	45
Tablo 4.24. 10. Sınıflar(Türkçe Matematik Ağırlıklı) Haftalık Ders Çizelgeleri.....	46
Tablo 4.25.10.Sınıflar(Yabancı Dil Ağırlıklı) Haftalık Ders Çizelgeleri.....	47
Tablo 4.26.11. Sınıflar(Fen Ağırlıklı) Haftalık Ders Çizelgeleri.....	48
Tablo 4.27. 11. Sınıflar(Türkçe Matematik Ağırlıklı) Haftalık Ders Çizelgeleri.....	49
Tablo 4.28. 11. Sınıflar(Yabancı Dil Ağırlıklı) Haftalık Ders Çizelgeleri.....	50
Tablo 4.29. 12. Sınıflar(Fen Ağırlıklı) Haftalık Ders Çizelgeleri.....	51
Tablo 4.30. 12. Sınıflar(Türkçe Matematik Ağırlıklı) Haftalık Ders Çizelgeleri.....	52
Tablo 4.31. 12. Sınıflar(Yabancı Dil Ağırlıklı) Haftalık Ders Çizelgeleri.....	53

Tablo 4.32. Erzurum Lisesi 2014-2015-2016 Yıllarına Ait YGS Puan Ortalamaları....	59
Tablo 4.33. Erzurum Lisesi 2014-2015-2016 yıllarına Ait LYS Puan Ortalamaları.....	63
Tablo 4.34. 2014-2015-2016 Lisans Yerleştirme Sınavı Net Ortalamaları.....	68
Tablo 4.35. 2014-2015-2016 Yıllarına Ait Erzurum Lisesi ve Türkiye Geneli Lisans Yerleştirme Sınavı Net Ortalamaları.....	69
Tablo 4.36. 2014-2015-2016 Yıllarına Ait Erzurum Lisesi ve Türkiye Geneli Lisans Yerleştirme Sınavı Puan Ortalamaları.....	70

RESİMLER DİZİNİ

Resim 4. 1. Erzurum Lisesi Resim Sergisi.....	78
Resim 4. 2. Erzurum Lisesi Okul Takımı.....	79
Resim 4. 3. Erzurum Lisesi Öğrencisi.....	80
Resim 4. 4. Erzurum Lisesi Öğretmen ve Öğrencileri.....	81
Resim 4. 5. Erzurum Lisesi Binası.....	82
Resim 4. 6. Erzurum Lisesi Rölyef Takma Töreni.....	83
Resim 4. 7. Erzurum Lisesi Mezunlarının Buluşması.....	84

GRAFİKLER DİZİNİ

<i>Grafik 4.1. 2014 yılı YGS Sonuçlarına Göre Puan Ortalamaları.....</i>	<i>56</i>
<i>Grafik 4.2. 2015 yılı YGS Sonuçlarına Göre Puan Ortalamaları.....</i>	<i>57</i>
<i>Grafik 4.3. 2016 yılı YGS Sonuçlarına Göre Puan Ortalamaları.....</i>	<i>58</i>
<i>Grafik 4.4. 2014 yılı LYS Sonuçlarına Göre Puan Ortalamaları.....</i>	<i>60</i>
<i>Grafik 4.5. 2015 yılı LYS Sonuçlarına Göre Puan Ortalamaları.....</i>	<i>61</i>
<i>Grafik 4.6. 2016 yılı LYS Sonuçlarına Göre Puan Ortalamaları.....</i>	<i>62</i>
<i>Grafik 4.7. 2014 yılı LYS Sonuçlarına Göre Net Ortalamaları.....</i>	<i>65</i>
<i>Grafik 4.8. 2015 yılı LYS Sonuçlarına Göre Net Ortalamaları.....</i>	<i>66</i>
<i>Grafik 4.9. 2016 yılı LYS Sonuçlarına Göre Net Ortalamaları.....</i>	<i>67</i>

KISALTMALAR LİSTESİ

TC : Türkiye Cumhuriyeti

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

YÖK: Yüksek Öğretim Kurumu

LYS : Lisans Yerleştirme Sınavı

YGS : Yüksek Öğretime Giriş Sınavı

MF : Matematik, Fen

TM : Türkçe, Matematik

TS : Türkçe, Sosyal

s : sayfa

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Konusu ve Problemi

Eğitim, genel anlamda bireyin içinde yaşadığı toplumda davranış edindiği süreçler toplamıdır. Eğitim insan için örgün ya da yaygın olarak yaşam devam eden kapsamlı bir süreçtir (Varış, 1997, s. 13).

Örgün eğitimin yapıldığı okullar, eğitimin en önemli unsurlarından biridir. Bu nedenle araştırmamızın konusunu, yüzyılı aşkın süredir Erzurum'un ve bölgenin eğitim ihtiyacının karşılanmasında büyük katkıya sahip olan Erzurum Lisesi'nin kuruluşu, tarihi gelişimi ve eğitim faaliyetleri oluşturmaktadır.

Erzurum, köklü eğitim kurumları ile uzun yıllar bölge illerinin eğitim ve öğretim ihtiyacının karşılanmasında önemli katkıya sahiptir. Erzurum'un en köklü eğitim kurumlarından biri olan Erzurum Lisesi'nin tarihsel sürecinin incelemesi yapılmıştır. Bu incelemede Erzurum Lisesi'nin açılışı, tarihi gelişimi, yapılan eğitim öğretim faaliyetleri, genelde Türk eğitim tarihi ve özelde de Erzurum'un ve bölgenin eğitim tarihindeki yeri, önemi ve eğitim tarihine katkıları nedir sorularına cevap aranmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Çalışmamızdaki temel amaç, yüzyılı aşkın süredir Erzurum'un ve bölgenin eğitim ihtiyacının karşılanmasında büyük katkıya sahip olan Erzurum Lisesi'nin açılışı, tarihi gelişimi, eğitim öğretim faaliyetleri ele alınarak genelde Türk eğitim tarihindeki ve özelde de Erzurum ilinin eğitim tarihindeki yerini, önemini ve katkılarını ortaya koymaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu çalışmayla Erzurum'un en köklü eğitim kurumlarından biri olan Erzurum Lisesi'nin kuruluşu ve eğitime katkısı ortaya konmaktadır. Erzurum Lisesi'nin tarihi gelişiminin daha önce çalışılmamış olması, Erzurum'un ve bölgenin eğitiminde önemli ve köklü bir yere sahip olan Erzurum Lisesi'nin tarihi gelişiminin ortaya konması, önemli bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın kapsamını Erzurum Lisesi oluşturmaktadır. Araştırma Erzurum Lisesi ile sınırlıdır. Erzurum'daki diğer okullar bu çalışmanın kapsamı dışındadır.

1.5. Varsayımlar

Erzurum Lisesi'ne yönelik elde edilen kaynaklarda verilen bilgilerin ve arşivden elde edilen belgelerin doğru olduğu varsayılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. ARAŞTIRMA KONUSUYLA İLGİLİ KURAMSAL ÇERÇEVE VE KONUSUYLA İLGİLİ BELLİ BAŞLI ARAŞTIRMALAR

Erzurum Lisesi Üzerine Tarihsel Bir İnceleme adlı bu çalışmada, okulun eğitim-öğretim faaliyetleri ve tarihi gelişimi ele alınarak eğitim öğretim alanındaki katkıları ortaya konmuştur. Bu araştırmayı yaparken en önemli veri kaynağı Erzurum Lisesi arşivi olmuştur. Ayrıca konuyla ilgili yapılan çalışmalardan ve Erzurum İl Yıllıkları'ndan da yararlanılmıştır.

Akyüz (1989) Türk Eğitim Tarihi adlı eserinde, Türklerin Müslüman olmadan önceki ve Müslüman olduktan sonraki eğitimi hakkında bilgi vermektedir. İslamiyet öncesi Türk devletlerindeki eğitim ve müslüman Türk devletlerindeki eğitim konularını ayrı bölümlerde ele almıştır.

Ergin (1977) Türk Maarif Tarihi adlı 5 ciltlik eserinde, Araplaşma ve skolastik tedris devri, mektepler ve medreseler, ilim ve terbiye müesseseleri, mektep ve müesseseleri yapanlar ve idare edenler, garplılaşma ve yenilik devri içerisinde Nizamı Cedit, Tanzimat-ı Hayriye, Birinci Meşrutiyet Dönemi, İkinci Meşrutiyet, değişme ve yükselme seneleri konularını anlatmaktadır.

Kodaman (1999) Abdülhamid Devri Eğitim Sistemi adlı eserinde, ilköğretim bölümünde sıbyan mektepleri, ortaöğretim bölümünde ise rüşdiyeler, idadiler ve sultaniler konularını ele almıştır.

Unat (1964) Türkiye Eğitim Sisteminin Gelişimine Tarihi Bir Bakış adlı eserinde, Tanzimat devrine kadar Türkiye'de milli eğitim kurumları, Tanzimat'tan Tevhid-i Tedrisat'a kadar milli eğitim yönetimi ve uygulanan öğretim sistemleri konularını anlatmaktadır.

Zeynal (2011) Selçukludan Günümüze Erzurum Eğitim Kurumları Tarihi adlı eserinde, Türk eğitim sistemiyle ilgili genel bilgiler verdikten sonra Erzurum'da Selçuklu ve İlhanlı medreselerini, Osmanlı dönemi medreselerini ve eğitimini ele almıştır. Ayrıca Erzurum'da açılan çeşitli kademelerdeki eğitim müesseseleri ve zaman içerisinde eğitimdeki değişim konularını da ele almıştır.

Özsoy (2002) Fotoğraflarla Erzurum Lisesi Tarihi çalışmasında, Erzurum Lisesi'nin tarihi gelişimi ve eğitim tarihi konuları anlatılmaktadır.

Koçer (1992) Türkiye’de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi adlı eserinde, 15.-18. yüzyıllarda Osmanlıda başlıca eğitim kurumları, modern eğitim kurumlarının doğuşu, 2. Abdulhamid ve II. Meşrutiyet dönemleri eğitimi konuları hakkında bilgi vermektedir.

Yücel (1938) Türkiye’de Orta Öğretim adlı çalışmasında, orta öğretimin tarihçesi, teşkilat, muallim ve talebe işleri, müfredat programları, bütçe bina ve ders aletleri, kanunlar, talimatnameler ve çeşitli kademelerdeki eğitim kurumlarının tarihçeleri konularını anlatmaktadır.

Sakaoğlu (1991) Osmanlı Eğitim Tarihi adlı eserinde, Türklerde eğitim, Türklerin eğitim gelenekleri, müslümanlık ve eğitim öğretim, müslüman Türkler ve medreselerin ilk dönemi, Osmanlı devletinde eğitim ve eğitim kurumları, Tanzimat dönemi, II. Abdulhamid dönemi ve 2. Meşrutiyet dönemi eğitimi konuları ile ilgili bilgi vermektedir.

Sakaoğlu (2003) Osmanlı’dan Günümüze Eğitim Tarihi adlı eserinde, Türklerde eğitim, Osmanlının çeşitli dönemlerinde yapılan eğitim faaliyetleri, cumhuriyet dönemi eğitimi konularını işlemiştir.

Variş (1997) Eğitimde Program Geliştirme adlı eserinde, program geliştirmenin evrimi, teorik esaslar, program geliştirme ilkeleri, süreçleri, eğitimde içerik sorunu, eğitim süreçlerinde eğilimler, program geliştirmede araştırma teknikleri konularını anlatmıştır.

Bilim (2002) Türkiye’de Çağdaş Eğitim Tarihi adlı eserinde, Osmanlı döneminde ilk çağdaş eğitim kurumları, Maarif-i Umumiye Nezareti, sivil okullar, yüksek öğretim, azınlık ve yabancı okullar ile ilgili bilgi vermektedir.

Seggie ve Bayyurt (2015) Nitel Araştırma Yöntem, Teknik, Analiz ve Yaklaşımları adlı eserinde, nitel araştırma yöntemlerine giriş, nitel araştırma teknikleri, nitel veri toplama teknikleri, nitel veri analizi ve nitel çalışmaların metne dönüştürülmesi konularını ele almıştır.

Ekiz (2009) Bilisel Araştırma Yöntemleri adlı esrinde, araştırmanın doğası, eğitimde bilimsel araştırma, nitel araştırma yaklaşımı, nitel araştırmada yöntemler, nitel veri toplama teknikleri, nitel veri analizi, nicel araştırma yaklaşımı, nicel araştırmalarda yöntemler, nicel veri analizi eleştirel kuram yaklaşımı konuları hakkında bilgi vermektedir.

Tanrıöğen (2014) Bilimsel Araştırma Yöntemleri adlı eserinde, bilimsel araştırmayla ilgili temel kavramlar, bilimsel araştırma yöntemleri, problemi seçme ve tanımlama, veri toplama teknikleri, verilerin kaydedilmesi, analizi, yorumlanması, bilimsel araştırmaların raporlaştırılması ve bilimsel etik konularını ele almıştır.

Baysal ve Ada (2015) Düünden Bugüne Türk Eğitim Sistemi ve Yapısı adlı eserinde, genel olarak sistem ve eğitim, tarihsel gelişim, teşkilat yapısı, eğitim basamakları, yetişkin eğitimi, özel eğitim, teftiş ve denetim, öğretmen yetiştirme modelleri, yabancı uzman raporları ve değerlendirmesi, okulların fiziksel yapıları ve özellikleri, yasal temeller ve Türk eğitim sisteminin sorunları ve çözüm önerileri konularını anlatmıştır.

Ergün (1996) ikinci Meşrutiyet Devrinde Eğitim Hareketleri adlı eserinde, ikinci meşrutiyete kadar Osmanlı toplumunun gelişimi üzerine genel bir bakış, ikinci meşrutiyet devrinde Osmanlı devletinin genel gelişimi, ikinci meşrutiyet devrinde eğitim akımları ve ikinci meşrutiyet devrinde maarif alandaki gelişmeler konularını ele almıştır.

Yıldırım ve Şimşek (2000) Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri adlı eserinde, bilimsel araştırma yöntemlerinde temel dönüşümler, nitel araştırmanın bilimsel araştırma geleneği içindeki yeri, nitel araştırmanın planlanması, nitel araştırmada veri toplama yöntemleri, nitel araştırmada veri analizi, durum çalışması, nitel araştırma sonuçlarının kullanılması konularını anlatmıştır.

Karasar (2002) Bilimsel Araştırma Yöntemi adlı esrinde bilimsel araştırma ve eğitime toplu bakış, araştırma süreç ve teknikleri konularını ele almaktadır.

Kıncal (2010) Bilimsel Araştırma Yöntemleri adlı eserinde, bilim tarihi, nitel araştırma yöntemleri, bilimsel araştırma basamakları, bilimsel araştırma modelleri, veri toplama teknikleri, verilerin analizi, araştırma sonuçlarının kullanımı ve internet ortamında bilimsel araştırma konularını anlatmaktadır.

Demirel (2010) Mekteb-i İdadi adlı doktora tezinde, klasik dönem Osmanlı eğitim kurumları, idadilerin kuruluşu ve ülke genelinde gelişimi, idadilerin yapısı ve dahili idaresi, idadilerin eğitim programı, fiziki mekan, öğretim araç ve gereçleri konularını ele almıştır.

Cevizliler (2006) Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Erzurum'da Eğitim adlı doktora tezinde, tanzimat süreci ve modernleşme bağlamında Türk eğitim sisteminin gelişimi, klasik Osmanlı eğitim sisteminin devam ettirilmesi ve bu bağlamda Erzurum'da faaliyet

göstermiş medreseler, Erzurum'daki Müslüman nüfusun batılı tarzdaki eğitim faaliyetleri, Erzurum'daki yabancı ve gayrimüslim okullarının eğitim faaliyetleri ve milli mücadelede Kazım Karabekir Paşa tarafından açılıp Erzurum'da faaliyet gösteren eğitim kurumları konularını ele almıştır.

Orhan (2006) Osmanlı Devleti'nde Vilayet Yatılı İdadileri adlı yüksek lisan tezinde, idadilerin tarihçesi, memur ve muallimler, talebeler, programlar, bütçe masraf ve binalar konularını ele almıştır.

Koçyiğit (2014) Nenehatun Kız Anadolu Lisesi Üzerine Tarihsel Bir İnceleme adlı yüksek lisan tezinde, Erzurum'da eğitim öğretim, Nenehatun Kız Anadolu Lisesi'nde eğitim öğretim, Nenehatun Kız Anadolu Lisesi'nin özellikleri konularını incelemiştir.

Aydemir (2006) Antalya Lisesi ve Tarihi Gelişimi adlı yüksek lisans tezinde, idadilerin açılması ve gelişmesi, Antalya İdadisi'nin açılması, Antalya İdadisi öğretmen ve idarecileri, Cumhuriyet dönemi liselerin açılması, liselerde eğitim öğretim konularını incelemiştir.

Özbey (2009) Aydın Lisesi adlı yüksek lisans tezinde, Cumhuriyet öncesi, Milli Mücadele ve Cumhuriyet dönemlerinde Aydın'da eğitim, Aydın Lisesi'nin açılması, gelişimi ve eğitim öğretim, sosyal ve kültürel faaliyetler konularını incelemiştir.

Kaçmaz (2010) Kütahya Lisesi ve Tarihi Gelişimi adlı yüksek lisans tezinde, idadilerin açılması, Kütahya İdadisi'nin açılması, okulda eğitim öğretim, okulun idarecileri öğretmenleri ve mezun olan öğrencileri konularını incelemiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada yöntem, belli bir sonuca ulaşmak için sistematik bir süreç takip edilerek izlenen yoldur (Ekiz, 2009, s.7). Yöntem, geçerli ve güvenilir yollarla bilginin sistemli ve düzenli olarak elde edilmesini sağlar (Tanrıöğen, 2014, s. 12).

Araştırmada seçilecek doğru ve uygun yöntem, doğru ve güvenilir verilere ulaşarak ve verileri çözümleyerek elde edilen bilgilerin sunulmasını sağlayacaktır. Bu açıdan çalışmamızda nitel araştırma yöntemlerinden doküman toplama ve inceleme yöntemi uygulanarak gerekli verilere ulaşılmış ve toplanan verilerden elde edilen bilgiler sunulmuştur.

Nitel araştırma, olayların doğal ortamında gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik bir süreçtir (Yıldırım ve Şimşek, 2000, s. 19). Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi doküman toplama yazılı veya yazılı olmayan her türlü kayıtlı bilgiyi içerebilir ve araştırmacıya diğer yöntemlerle topladığı verileri daha verimli şekilde yorumlaması için saha oluşturur. Sanat eseri ve resmi belgelerin toplanması bazen mümkün olmayabilir. Bu durumda ilgili belgeyi bulunduğu alanda dikkatli bir şekilde incelemek gerekecektir (Seggie ve Bayyurt, 2015, s. 48).

Çalışmamızda, Erzurum Lisesi arşivinde bulunan defter, dosya ve belgeler araştırma esnasında incelenerek bilgi toplanmıştır. Ayrıca yerel basında Erzurum Lisesi ile ilgili çıkan haber ve fotoğraflar araştırılmıştır. Maarif Salnameleri'nden ve İl Yıllıkları'ndan yararlanılmıştır.

3.2. Veri Toplama Araçları

Nitel araştırmalarda araştırmanın konusu ve amacına göre birçok veri toplama teknik ya da araçları kullanılmaktadır. Her bir tekniğin kullanılması araştırmacının araştırma konusunu tespit ettikten sonra belirginlik göstermektedir (Ekiz, 2009, s. 56). Ayrıca araştırmada hangi veri toplama tekniği kullanılacağı araştırmanın yöntemine göre belirlenir (Kıncal, 2010, s. 121).

Nitel araştırmalarda veri toplama tekniği olarak kullanılma sıklığına göre görüşme, gözlem ve yazılı doküman ve belgelerin analiz edilmesi yöntemleri kullanılmaktadır (Kıncal, 2010, s. 70).

Nitel araştırmalarda veri toplama stratejileri ise doküman incelemesi, katılımcı gözlem, yapılandırılmamış görüşme ve saha notları oluşturmaktadır (Seggie, Bayyurt, 2015, s. 44).

3.3. Veri Analizi

Nitel veri analizi, sistemli bir anlamlandırmaya yönelik araştırma sürecidir. Analiz diğer bir değişle nitel verinin organize edilmesi ve sorgulanması, araştırmacıların temaları belirlemesi, ilişkileri ortaya çıkarması, bunları açıklayabilmesi, yorumlaması ve teori oluşturmasıdır (Tanrıöğen, 2014, s. 228).

Verilerin araştırma amaçları doğrultusunda temel öğelerini ve karakterlerini belirleme ve ayırt etme işlemleri veri analizi ile yapılmaktadır (Karasar, 2002, s. 206). Çeşitli veri toplama araçlarıyla elde edilen verilerin belirli bir düzene konulması, daha kolay anlaşılabilir, karşılaştırılabilir ve yorumlanabilir olması verilerin analiz edilmesiyle mümkün olacaktır (Kıncal, 2010, s. 93).

Veri analizinde üç yol izlenmektedir. İlk yaklaşım, verilerin orijinal formuna bağlı kalarak doğrudan alıntı yaparak betimsel bir yaklaşımla aktarmaktır. İkinci yaklaşım birinci yaklaşımı da içeren bir biçimde bazı nedensel ve açıklayıcı sonuçlara ulaşmak maksadıyla sistemli bir analiz yapmaktır. Üçüncü yaklaşımda ise diğer iki yaklaşımı da temel alarak veri analizi sürecine kendi yorumlarını da dahil etmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2000, s. 156).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

4.1. Osmanlı Dönemi Ortaöğretim

Osmanlı döneminde ortaöğretim düzeyindeki kurumlar, rüştiyelerin açılmasıyla ortaya çıkmıştır. Rüşdiyelerden sonra ise yine ortaöğretim düzeyinde sultaniler ve idadiler açılmıştır.

4.1.1. Rüşdiyeler

Sıbyan mekteplerinden meslek okullarına giden öğrencilerin yetersizliklerinden dolayı, sıbyan mektepleri ve meslek okulları arasında bir okul açılarak meslek okullarına giden öğrencilerin hazırlanmasına ve yetiştirilmesine karar verilmiştir. 1838 Meclisi Vala tarafından alınan kararla, sıbyan mekteplerinin üstünde olmak üzere okutulması gereken dersler kararlaştırılmış ve bu yeni okulların ilk temelleri atılmıştır. Meclisi Vala mazbatasında birinci sınıf yani birinci kısım olan sıbyan mekteplerine mukabil, açılacak olan bu okullara da ikinci sınıf adının verilmesi uygun görülmüştür. Fakat bu adı II. Mahmut beğenmemiş ve bu okullardan mezun olan öğrencilerin rüşüdlerinin sabit olacağı gerekçesiyle bu okullara rüşdiye adını vermiştir (Ergin, 1977, s. 383-384).

İlk rüşdiye mektebi, 1838 yılında Sultanahmet Camii içinde açılmış olan Mekteb-i Maarif-i Adli'dir (Bilim, 2002, s. 224). Mekteb-i Maarif-i Adli'den sonra 1839 yılında ikinci rüşdiye mektebi, Süleymaniye Camii külliyesinde Mekteb-i Ulum-ı Edebiye açılmıştır (Unat, 1964, s. 42). 1848 yılında açılan Darulmuallimin-i Rüşdi ilk mezunlarını verip öğretmen yetiştirdikçe rüşdiyeler taşrada büyük kentlerde de kurulmaya başlamış ve 1853 yılında 25 rüşdiye açılmıştır (Akyüz, 1999, s. 143). 1869 yılına gelindiğinde İstanbul'da 13 rüşdiye; taşrada ise Anadolu'da 50, Rumeli'de 62, Arap vilayetlerinde 9, Afrika'da 2 ve adalarda 2 olmak üzere ülke genelinde toplam rüşdiye sayısı 138'e çıkmıştı (Bilim, 2002, s. 228).

1869 Maarif-i Umumiye Nizamnamesi rüşdiyeler için yeni düzenlemeler getirmiştir. Nizamnamede her 500 evli kasabada hem müslim hem de gayri müslimler için ayrı ayrı rüşdiye okullarının kurulması istenmiştir. Okulların her türlü giderlerini, Vilayet Maarif Sandığının karşılayacağı ve bütün masrafların 40.000 kuruşu geçmeyeceği belirtilmiştir. Rüşdiyelerin eğitim süresinin 4 yıl olduğu, bütün rüşdiyeler

için temmuz ve ağustos sınav ve tatil ayları, cuma, cülus ve bayram günlerinin de tatil olduğu belirtilmiştir (Bilim, 2002, s. 232-233). Nizamnameye göre rüşdiyelerin programları ise şöyledir: Mebadi-i ulumu-u diniye, Lisan-ı Osmani kavaidi, imla ve inşa, tertib-i cedid üzere kavaid-i arabiye ve farskiye, tersim-i hudut, ilm-i hesap, defter tutma usulü, mebadi-i hendese, tarih-i umumi ve tarihi Osmani, coğrafya, jimnastik, rüşdiyenin bulunduğu bölgede kullanılan ikinci dil, ticaret merkezlerinde isteyen öğrenciye dördüncü sınıfta Fransızca (Kodaman, 1999, s. 93-94).

Nizamnamenin yayınlanmasından sonra rüşdiye mekteplerinin sayısı hızla artmaya başlamıştır. 1876 yılında bütün imparatorlukta rüşdiye sayısı 19.000 civarında kız ve erkek öğrencinin okuduğu 36'sı İstanbul'da, 161'i Anadolu'da, 163'ü Rumeli'de, 39'u Arap vilayetlerinde, 4'ü Afrika'da ve 2'si adalarda olmak üzere toplam 425'e ulaşmıştı (Bilim, 2002, s.234).

1838 yılından itibaren açılan rüşdiyeler erkek çocukların eğitime yönelikti. 1858 yılına kadar kız çocuklarının eğitimi için sıbyan mektepleri üzerinde bir eğitim kurumu yoktu (Ergin, 1977, s. 457). 1859 yılında ilk defa Sultanahmet'te Cevri Usta Vakfı olarak yaptırılan okul kız rüşdiyesi haline getirilerek ilk kız rüşdiyesi açılmıştır. 1870 yılında Darümuallimat açılarak kız rüşdiyeleri için kadın öğretmenler yetiştirilmeye başlayınca kız rüşdiyeleri de başlıca büyük şehir ve kasbalarda yayılmaya başlamıştır (Unat, 1964, s. 43-44).

Rüşdiye mekteplerinden öğrencilerin mezun olmaya başlamasıyla yüksek askeri okullar, iyi yetişmiş öğrenci bulmaya başlamıştır. Fakat bu rüşdiyelerden mezun olanlar daha çok kalemlere memur olarak giriyorlardı. Oysa ordunun iyi yetişmiş subaylara ihtiyacı gittikçe artıyordu. İşte bu ihtiyacı karşılamak ve askeri yüksek okullara köklü bir öğrenci kaynağı sağlamak için 1875 yılından itibaren askeri rüşdiyeler açılmaya başlamıştır (Akyüz, 1999, s. 143). İlk askeri rüşdiyeler Gülhane, Soğukçeşme, Kocamustafapaşa, Fatih, Eyüp, Kasımpaşa, Beşiktaş, Üsküdar Paşakapısı, Üsküdar Topdaşı'nda açılmıştır. Daha sonra bunlara iki rüşdiye daha ilave edilmiş ve askeri idadi olan vilayet merkezlerinde de birer askeri rüşdiye açılmıştır (Ergin, 1977, s. 506).

1878 yılından itibaren rüşdiyeler ıslah edilmeye başlanmış ve yeni rüşdiyelerin de açılmasına devam edilmiştir. Fakat 1880 yılından sonra idadilerin önem kazanmasıyla

rüşdiyeler ikinci planda kalmıştır. 1889 yılında idadi bulunan yerlerdeki rüşdiyelerin kapatılmasına karar verilerek 22 rüşdiyenin öğretmenleri ve görevlileri idadilere naklolunmuştur. İdadi bulunan yerlerdeki rüşdiyelerin tahsisatı idadi binalarının yapımına tahsis edilmiş ve rüşdiye öğrenimi de idadilerin bünyesine alınmıştır (Kodaman, 1999, s. 101-102).

İlk kurulduklarında ortaöğretim kademesi içinde olan bu okullar, giderek ilköğretim kademesine kaymaya başlamıştır. Bu durum II. Meşrutiyet döneminde iyice belirginleşmiş ve 1913 yılında iptidailer ile birleştirilmiştir (Ergün, 1996, s. 208). Bu tarihten itibaren bu okullar ortadan kalkmış sayılır. Fakat numune rüşdiyeleri adıyla bazıları Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar eğitime devam etmiştir (Akyüz, 1999, s. 233).

4.1.2. Sultaniler

Sultaniler, ortaöğretim kurumlarının ikinci kademesini oluşturan okullardır (Koçer, 1992, s. 102). Ülke genelinde açılıp yaygınlaşan rüşdiyelerin yüksek okullara öğrenci yetiştirmek için yeterli olmadıkları anlaşıncı batı ülkelerindeki yapıda ve düzeyde bir öğretim basamağı kurulması gerektiği anlaşılmaya başlanmıştır (Akyüz, 1999, s. 145). Bu nedenle 1848 yılından itibaren rüşdiye ve yüksek öğretim arasında eğitim veren Darülmaarif, Mahrec-i Aklam ve bazı hazırlık sınıfları gibi müesseseler açılmıştır (Kodaman, 1999, s. 133).

Sultani adı ilk defa, Mekteb-i Sultani için kullanılmıştır. 1869 Maarif-i Umumiye Nizamnamesinde ise ortaöğretimin üst sınıflarını oluşturmak üzere vilayetlerde kurulması düşünülen okulların genel adı olmuştur (Unat, 1964, s. 47).

İlk sultani 1868 yılında İstanbul'da açılan Mekteb-i Sultani'dir (Bilim, 2002, s. 241). Ayrıca imtiyazlı vilayet olan Girit'te de Mekteb-i Kebir adı ile bir sultani açılmıştır (Unat, 1964, s. 47-48).

Mekteb-i Sultani'nin açılmasından bir yıl sonra yayımlanan Maarif-i Umumiye Nizamnamesinde sultani okulları ile ilgili maddelerde, özet olarak şunlar vardır: Her vilayetin merkezi olan şehir ve kasabada bir sultani okulu açılacaktır. İdadiyi bitirip diploma almış olanlar, Osmanlı tebaası olmak şartıyla bu okula ücretli olarak girebilecektir. Sultanilere alınacak her sınıf öğrencisinden %5'i ücretsiz ve %10'u dörtte bir veya yarım ücretle kabul edilecektir. Sultani okullarının yapım masrafı padişah tarafından karşılanacaktır. Öğrencilerden elde edilecek ücret okulun daimi giderlerini

ödediği durumda giderler padişah hazinesi tarafından karşılanacaktır. Sultani okullarının öğrencisi yatılı ve gündüzlü olacaktır. Sultani okullarında okutulacak dersler iki kısımdır. Bu dersler adi ve ali derslerdir. Adi kısım idadilerde okutulan derslerdir. Ali dersler ise ikiye ayrılır. Bunlardan biri edebiyat, diğeri ise ilim ve fendir. Bu ali kısma göre sultanilerin öğrenim süresi 3 ve adi kısım ile birlikte 6 yıldır. Adi kısım dersleri idadi okullarının ders cetvelinde gösterildiği gibidir. Ali kısım dersleri ise şöyledir: Edebiyat sınıfı dersleri; Türkçe fenni kitabet ve inşa, Arapçadan ve Farsçada edebiyata dair parçalar, Maani, Fransızca, milletlerarası servet ilmi, milletlerarası hukuku, tarih. İlim Sınıfı; hendese-i resmîye, manazır, cebir ve cebirin hendeseye uygulanması, müsellesat-ı müsteviye ve kürevîye, hey'et, hikmet-i tabiye ve kimyanın muhtasar suretle sanayi ve ziraate uygulanması, ilmi-i mevalid, fenn-i tahtıf-ı arazi (Koçer, 1992, s. 102-103).

Mektebi Sultani'nin açılması düşünüldüğünde sultanilerin eğitim süresi 8 yıl olarak planlanmıştır. 1869 yılında Maarif-i Umumiye Nizamnamesinde ise sultanilerin eğitim öğretim süresi 6 yıl olarak düzenlenmiştir. 1913 yılında 12 yıla çıkarılmış ve 1919 yılında 11 yıla düşürülmüştür (Demirel, 2007, s. 58-59).

1869 yılında Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ile her vilayet merkezinde birer sultani açılması planlanmasına rağmen II. Meşrutiyet dönemine kadar İstanbul ve Girit haricinde sultani açılmamıştır (Demirel, 2007, s. 18). 1908 yılından sonra on iki vilayet merkezindeki idadilerin adı sultaniye çevrilmiştir (Akyüz, 1999, s. 233). 1914 yılında ise yedi yıllık idadilerin hepsi sultani haline çevrildiği için sultanilerin sayısı artmıştır (Ergün, 1996, s. 234).

4.1.3. İdadiler

Arapça hazırlamak, geliştirmek, anlamına gelen “İdadi” kelimesi kendisinden üstün bulunan herhangi bir okula öğrenci hazırlayan ve yetiştiren okullara denilmiştir (Pakalın, 1950, s. 34). İdadi, önceleri Harb Okulu'na ve Askeri Tıbbiye'ye girmek isteyen gençlerin eksik bilgilerini tamamlayarak, onları bu okulların programlarını takip edebilecek bir seviyeye ulaştırmak amacıyla açılan hazırlık sınıfları için kullanılmıştır. 1845'de bunlar ordu merkezlerinde ve Bosna'da açılmıştır. Açılan hazırlık sınıflarının programları devrin rüşdiyelerinden pek farklı olmadıkları yalnız bu ismi taşıdıkları görülmekte ve 11-14 yaşları arasında öğrenci almaktaydılar (Koçer, 1992, s. 130). İstanbul'da açılmış bulunan rüşdiyeler ile Dar-ül Maarif'te de sıbyan mekteplerinden

gelen öğrencilerin, bu okullarda eğitim alabilecek seviyeye ulaştırılmaları için açılan özel sınıflara ve bu rüşdiyelere öğrenci gönderen sıbyan mekteplerine, Mekteb-i Edebiye ve İrfaniye'de mülazım sınıfı denildiği halde idadi adı verilmiştir (Unat, 1964, s. 45).

1869'a kadar İmparatorluk sınırları içerisinde rüşdiyelerin sayısı oldukça artmış, İstanbul'da ise pek çok meslek okulu ve yüksek okul açılmıştır. Buna rağmen ne vilayetlerde rüşdiye üstünde bir okul ne de İstanbul'da yüksek okullara talebe yetiştirecek rüşdiye dışında bir okul vardı. Sadece 1868'de İstanbul'da Mekteb-i Sultani açılabilmiş ise de vilayetler bazında bu gibi kurumlar açılmamıştır. Dolayısıyla idadi okullarının kurulması ve açılması, hem eğitim öğretim hem de siyaset bakımından ihtiyaç haline gelmişti (Kodaman, 1999, s. 114).

1869 Maarif-i Umumiye Nizamnamesinde idadi okulları şu şekilde tanzim edilmiştir: Rüşdiyelerden mezun olan müslim ve gayr-i müslim çocukların bir arada öğretim yaptıkları okullardır. 1.000 haneden fazla ve bulundukları yerin önemine göre seçilecek her kasabada birer idadi okulu yapılacaktır. İdadilerin yapım masrafları, öğretmen ve hademe maaşları ve diğer giderleri vilayet maarif idaresi sandığından karşılanacaktır. Her idadinin muavinleriyle beraber altı öğretmenin bulunacağı, her idadinin yıllık tahsisatı, personel giderleriyle birlikte 80.000 kuruş olacağı, idadilerin öğretim süresinin üç yıl olacağı ve şu derslerin okutulacağı belirtilmektedir: Türkçe Kitabet ve İnşâ, Fransızca, Kavânin-i Osmaniye, Mantık, İlm-i Servet-i Milel, Coğrafya, Tarih-i Umûmî, İlm-i Mevâlid, Cebir, Hesap ve Defter Tutma Usulü, Hendese ve İlm-i Mesâha, Hikmet-i Tabiye, Kimya ve Resim (Unat, 1964, s. 100-101).

Maarif Nezareti'nin 1872 yılında Sadaret'e gönderdiği tezkere ile idadilerin açılması isteği uygun karşılanarak 1873'te fiziki imkanlarından ve eğitim kadrolarından faydalanmak için ve diğer uygulamalarından dolayı Darülmaarif, idadiye çevrilerek ilk sivil idadi kuruldu. 1875'te İstanbul'da Fatih ve Beşiktaş, Eski Ali Paşa, Davut Paşa, Fevziye ve İbrahim Ağa Çayırı'nda olmak üzere 462 öğrencinin okuduğu 7 idadi vardı. İstanbul dışında ilk sivil idadi ise 1875'te Yanya Vilayeti'nin Tırhala Sancağı'na bağlı Yenişehir kasabasında açıldı (Bilim, 2002, s. 255). Bütün vilayet ve sancak merkezlerinde eğitim veren idadilerin açılıp yaygınlaşması ise 1882-1890 yılları arasında mümkün olmuştur (Koçer, 1992, s. 130-131).

1886 yılında Bursa, Edirne, Yanya, Çanakkale’de birer idadi açılmış ve İzmir, Selanik, Trabzon, Rodos, Konya, Elazığ, Ankara, Üsküp, Priştine, Serfice, Gümülcine, Manisa, Adana, Halep, Kudüs, Maraş, Kırşehir, Çankırı, Teke, Bitlis, Muş, Kastamonu, İzmit ve Sivas şehirlerinde idadi okulu açılmasına karar verilmiş ve bina yapımlarına başlanmıştır. Erzurum, Hakkari, Diyarbakir, Zor, Burdur, Karesi, Kaza-ı Erbaa, Karahisar-ı Sahip, Kırklareli, İstanköy, Midilli, Tekirdağ, Yenipazar, Taşlıca ve Görice’de de birer idadi yapılması için mahalli makamlarla temasa geçilmiştir (Ergin, 1977, s. 925).

İdadilerin, 1892’de yayımlanan resmi bir tebliğde, rüşdiye sınıflarını içine alan beş ve yedi yıllık olmak üzere ikiye ayrıldığı görülmektedir (Kodaman, 1999, s. 121-122). Beş senelik idadiler nehari(gündüzlü) ve livalarda, yedi senelik idadiler leyli(yatılı) ve vilayet merkezlerinde açılmıştı (Yücel, 1938, s. 11). Mali imkansızlıklardan dolayı sancaklarda ve maarif geliri az olan vilayetlerde beş yıllık nehari uygun görülmüştür. Leyli idadilere ise yıllık masraflarının devlete büyük külfet yüklemesinde dolayı belirli yerlerde açılmasına izin verilmiştir. Zira her vilayet ve sancakta yedi yıllık leyli idadiler açmaya maarif bütçesi yeterli değildi (Kodaman, 1999, s. 122).

İdadiler, kaza ve büyük nahiye merkezlerine kadar yayılan rüşdiyelerle birlikte şehir ve kasaba halkı arasında yüksek öğrenim için öğrenci hazırladıkları gibi, serbest meslekler, mahalli ve resmi hizmetler için de memur yetiştiren kaynaklar vazifesini görmüşlerdir (Koçer, 1992, s. 130-131).

1895 yılında bütün Osmanlı İmparatorluğu’nda yatılılar ve İstanbul’daki idadiler dahil olmak üzere yedi sınıflı 20, beş sınıflı 35 idadi vardı (Yücel, 1938, s. 11). 1896 yılında taşrada 54 idadi ve bu idadilerde toplam 7.644 talebe vardı. 1906 yılına gelindiğinde taşrada 84, bütün imparatorlukta 93 resmi, 11 hususi, 5’de askeri olmak üzere toplam 109 adet idadi mevcuttu. 1909 yılında bütün idadilerdeki talebe sayısı 20.000 civarındaydı (Kodaman, 1999, s. 129).

II. Meşrutiyet’in ilanından sonra vilayet merkezlerindeki bazı idadiler sultani haline getirilmiş ve programları da buna göre düzenlenmiştir. 1910’da başlayan bu uygulama sonunda mevcut on idadi sultaniye dönüştürülmüş ve 1913 yılına kadar vilayet merkezlerinde faaliyet gösteren idadilerin yerini almıştır (Unat, 1964, s. 48). 1916 yılında liva idadileri ile ilgili yeni düzenleme yapılarak ilk senesi ihzari sınıf olmak ve

diğer iki senesi de umumi, sanayi, ticari şubeye ayrılmak üzere üç senelik öğretim veren kurumlar haline getirilmiştir (Yücel, 1938, s. 15).

1918 yılında Türkiye’de 69 idadi vardı. Bu okullar da mali ve fiziki imkânsızlıklar içerisindeydi (Sakaoğlu, 1991, s. 139). İdadiler, mezunları imtihanla liselere kabul edilen orta öğretimin bir basamağı olarak Cumhuriyete kadar kalmış ve Cumhuriyetin il yıllarında da liselere çevrilmiştir (Koçer, 1992, s. 195).

4.1.3.1. Ders dağılım cetvelleri ve müfredat programı

İdadilerin ilk uyguladıkları programlara henüz ulaşamamıştır. İdadilerin programları şimdilik 1869 Maarifi Umumiye Nizamnamesinin ilgili maddelerinde gösterilen dersler olarak kabul edilmektedir. Bu programlardaki yetersizliği gidermek ve diğer öğretim basamaklarında uygulanan programlarla bağlantısını sağlamak için özel bir komisyona hazırlattırılan ve 13 Haziran 1892 tarihinde kabul edilen program, II. Meşrutiyet devrinde lise ve sancak idadileri için kabul edilen programlara kadar genel olarak bu okulların öğretimine esas teşkil etmiştir (Unat, 1964, s. 45).

Maarif-i Umumiye Nizamnamesi’nde idadiler için hazırlanan programlarda ıslahat yapma ihtiyacı duyulmuş ve 1892’de bir komisyon kurularak beş ve yedi yıllık idadi programlarını ıslah iş için görevlendirilmiştir. Kurulan bu komisyonun yedi yıllık leyli ve beş yıllık nehari idadiler için hazırlamış olduğu ders programı ise şöyledir (Kodaman, 1999, s. 131-132):

Tablo 4.1.

Beş Yıllık Nehari İdadilerin Haftalık Ders Programı

Dersler	1. yıl	2. yıl	3. yıl	4. yıl	5. yıl
Ulum-u diniye	3	2	2	2	2
Arapça	3	3	3	2	2
Farsça	-	2	2	2	-
Türkçe	6	5	3	2	2
Fransızca	-	-	4	5	5
Hesap	2	2	2	3	-
Hendese	-	-	2	2	3
Coğrafya	2	2	2	2	2
Tarih	-	2	3	2	2
Usul-u defter	-	-	-	-	2
Malumat-ı fenniye	-	-	-	-	3
Hüsn-ü hat	1	1	1	1	1
Resim	1	1	1	1	1

Tablo 4.2.

Yedi Yıllık Leyli İdadilerin Haftalık Ders Programı

Dersler	1. yıl	2. yıl	3. yıl	4. yıl	5. yıl	6. yıl	7. yıl
Ulum-u diniye	3	2	2	2	2	2	2
Arapça	3	3	3	3	2	-	-
Farsça	-	2	2	2	-	-	-
Türkçe	6	5	3	2	2	-	-
Fransızca	-	-	4	5	5	5	3
Hesap	2	2	2	3	-	2	2
Hendese	-	-	2	2	3	2	1
Cebir	-	-	-	-	-	2	1
Müsellesat	-	-	-	-	-	-	1
Kozmografya	-	-	-	-	-	-	2
Makina	-	-	-	-	-	-	2
Coğrafya	2	2	2	2	2	2	-
Tarih	-	2	3	2	2	2	2
Usul-u defter	-	-	-	-	2	2	2
Malumat-ı fenniye	-	-	-	-	3	-	-
Hikmet-i tabiye ve kimya	-	-	-	-	-	2	2
Mevalid ve hıfzı's-sıhha	-	-	-	-	-	-	3
Kavanin	-	-	-	-	-	2	2
Edebiyat ve ahlak	-	-	-	-	-	2	2
Hüsn-ü hat	1	1	1	1	1	-	-
Resim	1	1	1	1	1	1	1

Programlarda köklü değişiklikler yapılmamış, sadece dini içerikli dersler programa ilave edilerek dini bilgilere ağırlık verilmek istenmiştir. Bunun dışında fen derslerine de 1869 Nizamnamesindeki ve ilk idadiler için hazırlanmış olan programlardan daha fazla ağırlık verilmiştir. Ayrıca 1896 yılından sonra bu ders programlarına ahlak ve fıkıh dersleri eklenmiş ve bazı derslerinde müfredatı değiştirilmiştir (Kodaman, 1999, s. 129-132).

1902 yılında yapılan değişiklikle il merkezlerindeki yatılı idadilerin temel derslerle birlikte okutulmak ve öğrenim süresi ziraat için altıya indirmek, diğerleri için sekize çıkarmak suretiyle bir kısmına ziraat, bir kısmına ticaret ve sanayi şubeleri, bir kısmına da her iki şubenin birden ilave edilmesi suretiyle muhtelif gayeli öğrenim kurumları haline getirilmiştir (Unat, 1964, s. 46).

II. Meşrutiyet yıllarında idadilerin rüşdiyeleri de kapsar biçimde bulundukları ve taşradaki orta öğretimi oluşturdıkları anlaşılmaktadır. Bu tarihten sonra yapılan yeniliklere uygun olarak programlarda da düzenlemeler yapılmış ve yeni dersler eklenmiştir (Akyüz, 2012, s. 270-271).

4.1.3.2. Öğrenim süreleri

İdadilerin öğrenim süresi Maarifi Umumiye Nizamnamesinin 38. Maddesinde 3 yıl olarak belirlenmiştir (Unat, 1964, s. 101). Fakat 1887 yılında Maarif Komisyonu tarafından öğrenim süresi 4 yıla çıkarılmıştır. Buna sebep olarak, rüşdiyelerin kendi programlarındaki dersleri, öğretmensizlik yüzünden uygulayamadıkları ve bu derslerin bir kısmının iptidailerde, bir kısmın da idadilerde okutulabileceğini göstermiştir (Kodaman, 1999, s. 120).

1892 yılında resmi bir talimatname düzenlenmiş ve idadi mektepleri, sınıf-ı adiyeye ve sınıf-ı aliye olmak üzere iki sınıfa ayrılmıştır. Sınıf-ı adiyenin eğitim süresi beş yıl, sınıf-ı aliyenin eğitim süresi iki yıldır. Liva merkezlerinde bulunan idadilerin eğitim süresi beş yıldır ve sınıf-ı adiyeyi oluşturuyordu. Bunlar aynı zamanda gündüzlüydü. Vilayet merkezlerinde açılmış ve bundan sonra açılacak olan yatılı idadilerin öğretim süresi ise yedi yıla çıkarılmıştı. Bu yedi yıllık idadilerin ilk beş yılı sınıf-ı adiyeyi son iki yılı sınıf-ı aliye oluşturuyordu. Gündüzlü liva idadileri, aynı zamanda, yatılı idadilerin ali sınıflarına giriş hüviyetindeydi. Hem beş yıllık, hem de yedi yıllık idadilerin eğitim süreleri rüşdiye sınıflarını da kapsamaktaydı (Demirel, 2010, s. 52).

1902 yılında yapılan değişiklikle vilayet merkezlerindeki yatılı idadilerin ziraat bölümü altıya indirilmiş, diğerleri ise sekize çıkarılmıştır. 1906 yılında ise tekrar eski durumlarına dönmüş ve öğrenim süresi tekrar 5 ve 7 yıl olarak kabul edilmiştir (Unat, 1964, s. 46).

II. Meşrutiyetin ilanıyla öğrenim süresi on iki yıl olan sultaniler bütün vilayet merkezlerinde, daha önce mevcut idadilerin yerlerini almışlardır (Unat, 1964, s. 48). Sultaniler 1913 yılında programları yapılarak çoğalmaya başlamıştır. Hemen hemen her vilayet merkezinde birer sultani açılmaya çalışılmıştır. Kurulan bu sultaniler, o dönem var olan 7 senelik modern lise seviyesindeki idadilerin yerine kurulmaktaydı. Diğer 5 senelik idadiler ise mezunları imtihanla liselere kabul edilen orta öğretimin bir basamağı olarak Cumhuriyete kadar kalmış ve Cumhuriyette de liselere çevrilmiştir (Koçer, 1992, s. 195-198).

4.1.3.3. Kılık kıyafet

İdadilerde öğrencilerin kılık kıyafetinden hal ve hareketlerine kadar pek çok konuda sıkı bir disiplin uygulanmaya çalışıldığı görülmektedir (Demirel, 2007, s. 115). Mekatib-i idadiye talimatnamesinde talebelerin tek tarz üzere giymeleri gerektiği ve kollarına kırmızı şerit ile sınıf alameti ve yakalarına mektebin ismi ve talebenin numarası yazılacaktır denmektedir. İdadilerde talebelerin tek tarzda elbise giyinmeleri gerektiği halde bunun uygulanması kolay olmamıştır. Çünkü bu kuralın uygulanması halka 300 kuruş civarında ek yük getiriyordu. II. Meşrutiyetten sonra uygulanmaya çalışılmış, yatılı talebe masraflarını ve kıyafetlerini okul karşıladığından kısmen onlar uygulasa da ücretli talebelerin buna uyması zor görünüyordu (Orhan, 2006, s. 100).

4.1.3.4. Tatil düzeni

Maarifi Umumiye Nizamnamesi'nin 25. Maddesinde; müslim ve gayrimüslim rüşdiye ve idadi mektepleri için dersler temmuz ayının başında tatil edilerek onbeş gün boyunca müzakereden sonra temmuz sonuna kadar da imtihanlar yapılacaktır. İmtihanalardan sonra okullar tamamen kapatılarak 23 Ağustos'ta tekrar açılacaktır. Ayrıca müslüman okullarda ramazan ayının 3. haftası sonundan şevval ayının ilk haftası sonuna kadar onbeş gün, Kurban Bayramında bir hafta, kandil günleri ve cuma günleri tatildir. Gayrimüslim okulları ise kendi bayram ve özel günlerinde tatil edilir (Unat, 1964, s. 99).

4.1.3.5. Ödül ve cezalar

O dönemlerde öğrencilere başarılı oldukları veya uygun davranışlar gösterdiklerinde derecelerine göre farklı renklerde olan ve üzerinde öğrencinin adı ve

verilme nedeninin yazdığı evrak-ı taktiriye denen ödüllendirme belgeleri verilirdi. Gittikçe artan değerlerine göre verilen ödüller şunlardır;

Aferin: Çalışkan ve uslu öğrencilere öğretmeni ve müdürü tarafında verilir.

Tahsin, Tahsinname: Ara sınavlarda birinci olan öğrencilere verilir ve dört aferin değerindedir.

İmtiyaz: Sekiz aferin veya iki Tahsin değerindedir.

Levha-i İftihar: Dört Tahsin değerindedir. Bu ödülü kazanan öğrencinin adı büyük yazılarla bir levhaya yazılıp sınıfa asılır.

Mükafat: İki levha-i iftihar değerindedir ve matbu bir kağıttır.

O dönemde öğrencilere verilen cezalar ise şunlardır;

İhtar ve tenbih: Dersini bilmeyen ve küçük yaramazlık yapan öğrenciye öğretmen tarafından yapılan şifahi uyarıdır.

Tekdir: İhtar ve tenbihe rağmen hatalı davranışlarını sürdüren öğrenciye okul müdürünün odasında yaptığı uyarıdır.

Tevkif: Daha ağır suç işleyen öğrencinin yemek teneffüsünden mahrum bırakılıp, ayrılmış bir dershanede yazı yazması cezasıdır.

Alenen tekdir: Tevkif ile yola gelmeyene açıkça yapılan uyarıdır.

İhbar ve şikayet: Yukarıdaki cezalara rağmen yola gelmeyen öğrencilerin velilerine okul müdürünün durumu sözlü ya da yazılı olarak bildirmesidir.

İhrac-ı muvakkat: Öğrencinin bir haftadan bir aya kadar okula alınmamasıdır.

İhrac-ı kati: Öğrencinin okuldan çıkarılmasıdır. Bu ceza Maarif Nezaretine danışılarak verilir (Akyüz, 1989, s. 259-260).

4.1.3.6. Sınav sistemi

Eğitim öğretim sırasında yapılan sınavlar İmtihan-ı Hususi ve İmtihan-ı Umumi olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

İmtihan-ı hususi: Üç ayda bir dersin öğretmeni tarafından bizzat yapılan ara sınavlardır.
İmtihan-ı umumi: Her öğretim yılı sonunda, Rüşdiye ya da İdadi mektepleri idaresince başka okulların öğretmenlerinden tayin edilen mümeyyizler vasıtasıyla yapılır. Sınav tarihi on gün öncesinden öğrencilere duyurulurdu. Bu süre zarfında ders öğretmenleri ve sınıf başkanları öğrencileri müzakere yaptırarak sınava hazırlarlardı. Mümeyyizler sınavı şifahen yapar. Öğrencinin başarı derecesine göre verilen ve listeye geçirilen not değeri asla değiştirilemez, kesindir.

Sınavlar sonucunda öğrenciler için takdir edilen notlar aşağıdaki gibidir: 9-10: Aliyyülala(Pekiye), 8: Ala(İyi), 6-7: Karib-i Ala(İyiye yakın), 5: Vasat(Orta), 4: Karib-i Vasat(Ortaya yakın), 3: Zayıf, 1-2: Edna(Pek zayıf).

İmtihan-ı Umumide, sınıfı geçmek için her dersten en az 4 almak, aynı zamanda not ortalamasının 5 olması gerekir. Şehadetname almak için ise, not ortalamasının 6 olması şarttır. Öğrencinin ortalama notu 5 ve daha yüksek, fakat iki dersten notu 4'ten aşağı ise, yılsonu imtihanlarından hemen sonra o iki dersten tekrar imtihan edilir. Bu sınavda öğrenci bir dersten bile başarısız olduğu takdirde sınıfında bırakılırdı. Bir sonraki yıl tekrar aynı sınıfta okumak zorunda kalırdı (Akyüz, 1989, s. 261).

Son sınıfın imtihanları da ara sınıflar için tespit edilen esaslara tabiydi. Son sınıf imtihanlarında başarı gösteren liva idadisi öğrencilerine şehadetnâme; İstanbul vilayet ve müstakil sancak idadilerine de tahsil tasdiknâmesi verilirdi. Tahsil tasdiknâmesini alan öğrenciler İstanbul'da Darülfünûn tarafından, vilayet ve müstakil sancaklarda ise; maarif müdürlüğü tarafından kurulan bir heyet huzurunda imtihan edilirdi. İmtihanalarda başarı gösterenlere idadi şehadetnâmesi verilirdi. Başarı gösteremeyenler ise daha sonra açılan imtihanlara girme hakkına sahiptiler (Demirel, 2007, s. 113).

İdadi mekteplerinde bütün talebeye tavır ve hareketlerinin kaydına mahsus“tavır ve hareket”, “say ve gayret” namlarıyla iki sütundan ibaret bir defter bulundurarak, yirmi dört saat zarfında talebenin hal ve hareketlerine ve mütalaa zamanında görülmüş olacak say ve gayretine nazaran adı geçen sütunlara nöbetçi muavini veya mubassır tarafından birer numara verilir. Bu numara her ay sonunda toplanıp satırları alınarak ders hakkında olduğu gibi, bunda da on alanlara iki ve dokuz alanlara bir “Aferin” varakası, üç ve iki numara alanlara bir; bir ve sıfır alanlara affedilmek şartıyla iki “Tevkif” cezası verilir. Her ay toplanan bu numaralar mektep idaresinin tutacağı sicil-i vukuata kayıt ile sene

sonunda bir tavır ve hareket numarası verilecektir. Bu numaranın sınıf geçmeye etkisi yoksa da numaraları eşit olan talebelerin bu numaraları, tayinleri konusunda etkili olacaktır (Orhan, 2006, s. 97).

4.2. Cumhuriyet Dönemi Ortaöğretim

Cumhuriyetin kurulmasından hemen sonra 3 Mart 1924 tarihinde çıkarılan Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile ülkedeki tüm eğitim kurumları Milli Eğitim Bakanlığı'nın denetimi altına alınmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında ortaöğretimin birinci devresi ortaokul, ikinci devresi lise olarak adlandırılmıştır. Buna göre ortaöğretimin birinci kademesi olan ortaokulun öğrenim süresi üç yıldır. Ortaokul programlarında, Cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze kadar sürekli olarak değişiklik yapılmıştır. Dönem dönem ders sayılarında ve ders saatlerinde artma veya azalma görülmektedir. Orta öğretimin birinci kademesi olan ortaokullar, 1997-1998 eğitim öğretim yılında uygulamaya konan sekiz yıllık zorunlu eğitim nedeniyle ilköğretim kapsamına alınmıştır (Baysal ve Ada, 2015, s. 170-219-220).

Ortaöğretimin ikinci kademesi olan liselerin öğrenim süresi 1926 yılında çıkarılan yasa ile üç yıl olarak belirlenmiştir. 1952 yılında liselerin öğrenim süresi dört yıla çıkarılmış 1955 yılında tekrar üç yıla indirilmiştir. 2004-2005 eğitim öğretim yılına kadar en az üç yıl süreli olan okullar 2005-2006 eğitim öğretim yılından itibaren en az dört yıl eğitim veren okullara dönüştürülmüştür. 1955 yılında kolej olarak adlandırılan liseler kurulmuş ve 1975 yılından itibaren bu okullar Anadolu Lisesi olarak adlandırılmıştır. 1973 yılına kadar genel eğitim veren liseler, yükseköğretime hazırlama işlevi üstlenmişken, mesleki ve teknik okulların açılması ile mesleğe hazırlama işlevini de üstlenmiştir (MEB, 2008, s. 101-102). 1991-1992 öğretim yılında ders geçme ve kredili sistem getirilmiş, 1995'te bu uygulamanın kademeli olarak kaldırılmasına karar verilmiştir (Akyüz, 1999, s. 310).

4.3. Erzurum Lisesi

4.3.1. Erzurum İdadisi'nin açılması

Erzurum İdadisi'nin açılış tarihi ile ilgili olarak farklı tarihler mevcuttur. Yücel (1938, s. 519) Türkiye'de ortaöğretim adlı eserinde 1889 yılı eylül ayı içerisinde eğitim öğretim faaliyetine başladığını, Zeynal da (2011, s. 119) Erzurum eğitim kurumları tarihi adlı eserinde Erzurum İdadisi'nin 1889 yılında eğitim öğretim faaliyetlerine başladığı bilgisini vermektedirler. 1311/1312 Maarif istatistiğinde ise kuruluş tarihi 1306 (1890/1891) olarak verilmektedir (Maarif Nezareti, 1318, s.25). Erzurum Lisesi yıllığında da Erzurum İdadisi'nin 1306(1890) yılı haziran başında eğitim öğretime başladığı aktarılmaktadır (Erzurum Lisesi Yıllığı, 1971, s. 11). Erzurum Lisesi'ne ait 1327/1328 sene-i dersiyesinde çekilmiş fotoğrafta da Erzurum İdadi-i Mülkisi tesis tarihi 1306 olarak gösterilmiştir (<http://www.erkurumarsivi.com>, 2016). Kodaman'ın 1999'da yayınlanan eserinde ise Erzurum İdadisi'nin açılış tarihi 1302/1885 olarak verilmektedir.

Erzurum İdadisi ilk açıldığı yıl Fransızca bilenler ve Fransızca bilmeyenler olarak iki şubeye ayrılmıştı. Maarif müdürü Tevfik Efendi kısa bir zamanda Fransızca bilmeyenleri Fransızca bilenlerin seviyesine yükselterek bu iki şubeyi birleştirmiş ve bir şube haline getirmiştir (Yücel, 1938, s. 519). İlk açıldığında 5 sınıflı olan Erzurum İdadi'sine 1307 senesinde Mülkiye Rüşdiye'nin son 2 sınıfı da nakil ve ilave edilerek 7 sınıflı bir okul haline getirilmiştir (Erzurum Lisesi Yıllığı, 1971, s. 11).

Erzurum İdadisi'nin açıldığı ilk yıl öğrenci mevcudu 70-80 öğrenci idi. Mülki Rüşdiye'nin nakliyle talebe sayısı 300'ü bulmuştur. Bu sırada öğrencinin önemli bir kısmı askeri idadisine nakil suretiyle ayrılmış ise de idadinin 7 sene olduğu 1894-1895 eğitim öğretim yılında öğrenci sayısı yine aynı miktara ulaşmıştır (Yücel, 1938, s. 519).

Erzurum İdadisi 1893-1894 eğitim öğretim yılında beş yıllık ve 1895-1896 eğitim öğretim yılında da yedi yıllık kısmından ilk mezunlarını vermiştir. Yedi yıllık idadinin ilk mezunları 12 talebedir (Yücel, 1938, s. 519). İdadinin beş yıllık kısmından mezun olanlara İdadi Şehâdetnâmesi, son sınıftan mezun olanlara ise Mülâzemet Rü'usu verilirdi (Erzurum İl Yıllığı, 1974, s. 149).

Erzurum İdadisi, 1913-1914 eğitim öğretim yılında, 1910 yılında alınan vilayetlerdeki idadilerin sultaniye dönüştürülmesi kararı gereği, 12 yıllık sultaniye çevrilmiştir (Demirel, 2010, s. 35-36). Umumi Harp dolayısıyla kapanan Erzurum Sultanisi 1918 yılının eylül ayı içinde yeniden açılmış, 1923-1924 eğitim öğretim yılına kadar Erzurum Sultanisi adını taşımış ve bu yıldan itibaren lise ünvanını almıştır (Yücel, 1938, s. 519).

Erzurum İdadisi ilk olarak bugünkü Şair Nefi Ortaokulu'nun bulunduğu binada eğitim öğretime başlamıştır. Daha sonra Harbiye Kışlası olarak anılan ve 1874 yılında askeri lise olarak inşa edilen, askeri ortaokul ve lise olarak kullanılan, binada eğitim öğretimini sürdürmüştür (Özsoy, 2002, s. 29-32). 1927 yılında ise bugünkü Nenehatun Kız Anadolu Lisesi binasına taşınarak eğitim öğretime devam etmiştir. Günümüzde eğitim öğretim yapılan binaya ise 1939 yılında taşınarak günümüze kadar eğitim öğretim burada yapılmıştır (Zeynal, 2011, s. 119).

Erzurum Lisesi öğretmen ve öğrencileri 1. Dünya Savaşı'nda çeşitli cephelerde vatan savunması için omuz omuza savaşmıştır. Bu vefakâr insanların birçoğu şehadet mertebesine erişmiş, sağ olarak geri dönenler ise eğitim-öğretim faaliyetlerine kaldıkları yerden devam etmişlerdir (Palandöken, 1989, s. 13). Bu savaşlarda göstermiş olduğu kahramanlıklardan dolayı Erzurum Lisesi öğretmenlerinden Ahmet Somunoğlu kahraman bir asker olarak bilinmektedir (2011 Brifing Dosyası, 2011). Erzurum İdadisi'nde yetişenler kurtuluş savaşı sırasında ve yeni Türk devletinin kuruluş yıllarında gösterdikleri başarılı hizmetlerden dolayı Mustafa Kemal Paşa'nın dikkatini çekmiş ve Cumhuriyet kurulduktan sonra zamanın güçlü yönetici ve öğretmenlerini bu okula tayin ettirmiştir. Atatürk'ün Erzurum Lisesi'ne tayin ettirdiği öğretmenler arasında Cevat Dursunoğlu, Ahmet Hamdi Tampınar, Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu, Sıtkı Dursunoğlu, Ahmet Somunoğlu bulunmaktadır (Palandöken, 1989, s. 13). Ayrıca Mustafa Kemal 1924 yılında Pasinler'de meydana gelen deprem dolayısıyla bölge halkına geçmiş olsun ziyareti için Erzurum'a gelişlerinde de okulu ziyaret etmiştir (Erzurum İl Yıllığı, 1998, s. 324). Bu ziyareti sırasında Erzurum Lisesi'nde Edebiyat öğretmeni olan Ahmet Hamdi TANPINAR, Erzurum Lisesi'ni ziyareti anısını “Beş Şehir” adlı eserinde şöyle anlatmaktadır. *“Bir ikindi vakti lisede otururken boğuk bir gürültü ile yerimizden fırladık. Her şey sallanıyordu. İlkönce şehrin yıkıldığını zannettik*

halk bir türlü evlerine girmek istemiyordu. Bu korkuyu, o sıralarda Erzurum' a gelerek ATATÜRK son verdi. ATATÜRK' ü ilk defa Erzurum' da gördüm. Onunla tek konuşmamda Erzurum Lisesi'nde oldu. İki gün evvel Kars Kapısında bütün şehir halkı ile beraber karşılaştığım adam Liseye gelir gelmez beraberindeki “huzuru mutad zevatın” arasından adeta sıyrılarak aramıza girdi. O gününü Erzurum Lisesi'ndeki hocalara, talebelere ve orada rastlayacaklarına vermişti. Yarım saatte gidecekti. Üç buçuk saat bizimle kaldı. Erzurum Lisesi'nin beyaz badanalı tek kanepesi kırık muallimler odasında bana sorduğu suallere cevap verirken zihnim şüphesiz onunla çok doluydu. Önce kim olduğumu, ne iş gördüğümü, Erzurum' da ne vakitten beri bulunduğumu sordu” (2011 Brifing Dosyası, 2011).

Erzurum Lisesi, yüzyılı aşkın bir süredir sadece Erzurum'un eğitim ihtiyacının karşılanmasında değil bölge illerinin eğitim ihtiyacının karşılanmasında da çok büyük katkıya sahiptir. Erzurum Lisesi günümüze kadar başarılı bir eğitim geçmişine sahiptir. Eğitimdeki bu başarısının bir göstergesi olarak mezun verdiği öğrencilerin önemli yerleri işgal ettikleri görülmektedir. Genelkurmay Başkanı ve Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel, Başbakan Ferit MELEN, Bakan Prof. Dr. Rıfık Salim BURÇAK, Bakan İsmail Safa GİRAY, Bakan Münir Raif GÜNAY, Bakan Ekrem CEYHUN, Bakan Nihat KİTAPÇI, Bakan M. Necat ELDEM, Müsteşar ve YÖK Başkan Vekili Bener CORDAN, Genel Müdür Dinçer YİĞİT gibi önemli isimler Erzurum Lisesi'nde eğitim görmüşlerdir. Ayrıca Erzurum Lisesi mezunları arasında milletvekilleri, bilim insanları, siyasetçiler, işadamları ve bürokratların da olduğu görülmektedir (Özsoy, 2002, s. 176).

4.3.2. Erzurum Lisesi'nin bugünkü fiziki durumu

Bugün eğitim öğretim yapılan binanın yapımına 1929 yılında başlanmıştır. Yüksek Öğretmen Okulu için yapımına başlanan bina, Yüksek Öğretmen Okulu Erzurum'da açılmayınca 1939 yılında inşası bitirilerek Erzurum Lisesi'ne tahsis edilmiş ve günümüze kadar burada eğitim öğretim yapılmıştır (1986-1987 Brifing Dosyası, 1987).

4.3.2.1. Ana bina

1939 Yılında inşaatı biten ve bugün ana bina olarak adlandırılan yapı, birbirine bağlı dört bölümden müteşekkildir. İdare odaları, derslikler, bilgisayar laboratuvarının bulunduğu bina, pansiyon binası, yemekhane, lojman ve spor salonu binalarından

müteşekkil yapılmıştır. Binanın iç duvarlarında, dersliklerde ve idari birimlerde havalandırma delikleri bulunmaktadır. Binanın iç yüksekliği 3,80 cm olup geniş ve havadar derslikleri ders dinlemeyi kolaylaştırmaktadır. Ana bina; bodrum kat, zemin kat ve birinci kat olmak üzere üç katlıdır. Katlarda derslik kapıları koridorun iki yanına dizilmektedir. Ana binanın cadde giriş(protokol) kapısı ve bahçe giriş kapısı bulunmaktadır. Okul binası Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'na SİT alanı ilan edilmiştir (2011 Brifing Dosyası, 2011).

4.3.2.2. Ek bina

1970 yılında yapılmış olan bina, yarım bodrum kat, zemin kat ve birinci kattan ibarettir. Ek binada 12 sınıf, müdür yardımcısı odası, rehber öğretmen odası, öğretmenler odası ve tuvaletler bulunmaktadır (2011 Brifing Dosyası, 2011).

4.3.2.3. Kültür sitesi

1986 yılında Erzurum Lisesi Kültür ve Eğitim Vakfı tarafında okul-veli işbirliği çerçevesinde Kültür Sitesi'nin Plan ve projesi çizdirilmiş, daha sonra öğrenci velilerinden maddi katkılar alınmış, okulun diğer gelirleriyle birlikte, kamu kurum ve kuruluşlarının da katkısı alınarak temel atılmıştır. Maddi imkânsızlıklardan dolayı bina inşaatı durmuştur. Valilik makamı ile irtibat kurularak Milli Eğitim Bakanlığı planlı yatırımlar arasına alınması sağlanmış ve 2000 yılında yapımı tamamlanarak hizmete açılmıştır. Kültür Sitesi binasında 670 kişi kapasiteli konferans salonu, 120 kişi kapasiteli seminer salonu, 80 kişi kapasiteli kütüphane, Necip Çadircı cumhuriyet müzesi, Türk eğitim tarihi ve teknoloji müzesi, sınıflar, idari odalar, fizik, kimya, biyoloji laboratuvarları, öğretmenler odası, kafeterya, fuaye alanı ve tuvaletler bulunmaktadır (2011 Brifing Dosyası, 2011).

4.3.2.4. Spor salonu

Spor Salonu okul binasından ayrı olarak yapılmıştır. Bodrum kat ve zemin kat olmak üzere iki katlıdır. Öğrencilerin spor yapabilecekleri spor salonu, elbise değiştirebilecekleri odalar, duş alınabilecek kabinler bulunmaktadır. Ayrıca spor salonunda, tiyatro sergilenebilecek bir de sahne bulunmaktadır. Kültür sitesinin

konferans salonu açılmadan önce öğrencilerin yapmış olduğu birçok program ve tiyatro spor salonunun sahnesinde sergilenmiştir (2011 Brifing Dosyası, 2011).

4.3.2.5. Pansiyon binası

Bina bodrum katla birlikte dört kattır. Binada yatakhaneler, etüt sınıf odaları, belletici odaları, revir, çamaşırhane, banyo, hizmetli odası, arşiv, kantin, depo ve tuvaletler bulunmaktadır. 2009-2010 Öğretim yılında okul kampüsü içerisinde bulunan pansiyon binası, kız pansiyon yurt binası olarak düzenlenmiş olup mumcu mahallesinde mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğüne ait olan pansiyon binası okula devri yapılarak erkek pansiyon binası olarak düzenlenmiştir (2011 Brifing Dosyası, 2011).

Kız pansiyonu 200 öğrenci kapasiteli, erkek pansiyonu ise 180 öğrenci kapasitelidir (<http://eokul.meb.gov.tr>, 2016). Pansiyon öğrencileri okulu kazanan öğrenciler arasından isteklilerin puanları pansiyon kontenjanı kadar puan sıralaması sonucu, girmeye hak kazanırlar (2012 Brifing Dosyası, 2012).

4.3.2.6. Müzeler

Türk Eğitim Tarihinin geçmişini anlatan oldukça kayda değer, değerli objelerden oluşan iki müze bulunmaktadır. İlki 18.05.2001 tarihinde kurulmuş olan, 15.05.2006 tarih ve 31837 sayılı il onayı ile okulun emekli müdürü olan Necip Çadircı'nın adı verilen Necip Çadircı Cumhuriyet Müzesi, diğeri ise 12.04.2006 tarih ve 2862 sayılı Bakanlık Eğitim Araçları ve Donatım Dairesi Başkanlığı onayı ile Türk Eğitim Tarihi ve Eğitim Teknolojileri Müzesi'dir (2012 Yılı Brifing Dosyası, 2012).

4.3.2.7. Kütüphane

Okul Kütüphanesi, Erzurum Lisesi Kültür Sitesi yerleşim alanı içerisinde bulunmaktadır. Kitaplar devey onlu sınıflamasına göre tasnif edilmiştir. Kütüphanede kitap mevcudu 10.305 adettir (2012 Yılı Brifing Dosyası, 2012).

4.3.3. Erzurum Lisesi müdürleri

Erzurum Lisesi kuruluşundan günümüze kadar görev yapan müdürlerin göreve başlama ve görevden ayrılma tarihleriyle birlikte aşağıdaki tabloda verilmiştir (2012 Yılı Brifing Dosyası, 2012).

Tablo 4.3.

Erzurum Lisesi Müdürleri

ADI SOYADI	GÖREV YILLARI	ADI SOYADI	GÖREV YILLARI
Abdi Namık Bey		Bahattin Örnekol	18.10.1943-03.10.1945
Rasim Bey		Ali Yalkın	03.10.1945-03.07.1947
Ömer Lütfi Bey		Mehmet Müftügil	07.07.1947-19.04.1950
Feyzi Bey		Halil Tekinay	25.10.1950-05.07.1952
Muhittin Bey		Mehmet Ali Ertekin	11.07.1952-17.10.1958
Sait Ödüklü		Sadreddin Eyüboğlu	09.11.1958-28.02.1961
Osman Fehmi Bey		Ali Rıfat Ergeçe	29.03.1961-25.08.1962
Süleyman Bey		Alaeddin Dursun	20.09.1962-02.07.1963
Mehmet Cemal Bey	01.09.1336-08.11.1336	Osman Sargın	11.09.1963-14.12.1964
Hüsnü Oluğ	11.11.1336-04.11.1338	Mehmet Serpin	15.12.1964-16.11.1967
Cevat Dursunoğlu	04.11.1338-01.03.1340	Raif Akbulut	20.11.1967-26.03.1972
Mehmet Cemal	13.03.1340-15.11.1341	Necip Çadırcı	13.04.1972-02.08.1978
Murat Uraz	01.09.1926-20.09.1931	M. Muammer Kılıç	08.08.1978-29.02.1980
Hüseyin Hüsnü	06.11.1931-16.10.1932	S. Faruk Günay	29.02.1980-13.11.1980
Arif Şükrü Öget	06.12.1932-20.11.1936	Necip Çadırcı	13.11.1980-28.08.1999
Salim DüNDAR	29.11.1936-31.01.1938	M. Sıddık Keleşoğlu	29.08.1999-05.05.2000
Raif Bayındır	31.01.1938-27.10.1939	M. Halis Özsoy	05.05.2000-31.12.2004
Macit Barkan	27.10.1939-10.09.1940	Osman Aktoprak	04.08.2004-24.08.2010
Reşat Özbayoğlu	25.09.1940-18.10.1943	Selami Güneş	25.08.2010-Halen Görevde

4.3.4. Erzurum Lisesi idari ve öğretmen kadrosu

Erzurum İdadisi'nin bazı dönemlerine ait idari ve öğretmen kadroları aşağıda tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 4.4.

1894 yılı Mekteb-i İdadi-i Mülki İdari Kadrosu (Salname-i Vilayet-i Erzurum, 1894, s. 163).

Kadrosu	Adı
Müdür	Ömer Lütfü Bey
Muavin-i Evvel	Rüştü Efendi
Muavin-i Sani	Ali Rıza Efendi
Muavin-i Salis	Hilmi Efendi
Katip	Hacı Bey
Depo Memuru	Süleyman Efendi
Anbar Memuru	Hacı Abdurrahman Efendi
İmam	Reşit Efendi
Tabip Kolağası	Mehmet Efendi

Tablo 4.5.

1899 yılı Mekteb-i İdadi-i Mülki İdari Kadrosu (Salname-i Vilayet-i Erzurum, 1899, s. 130-131).

Kadrosu	Adı
Müdür	-
Müdür Vekili Muavin-i Evvel	Ali Rıza Efendi
Muavin-i Evvel	Ali Rıza Efendi
Muavin-i Sani	Şerif Efendi
Katip	MehmedŞükrü Efendi
Depo ve Ambar Memuru ve Mubassır	Mustafa Naim Efendi
İmam	Hüseyin Reşit Efendi
Tabip	Şerif Efendi

Tablo 4.6.

1901 Yılı Erzurum İdadisi İdari Kadrosu (Orhan, 2006, s. 53).

Kadrosu	Adı
Müdür	-
Muavin-i Evvel	Ali Rıza Efendi
Muavin-i Sani	Şerif Efendi
Katip ve Mubayaa Memuru	Mehmet Şükrü Efendi
Debboy ve Ambar Memuru ve Mubassır	Mustafa Efendi
İmam	Hüseyin Raşit Efendi
Tabip	Yusuf Şerif Efendi

Yukarıdaki tablolara baktığımızda imam ve tabip gibi görevlilerin olduğu görülmektedir. 1894 yılında müdür görevlendirilmiş iken 1899 ve 1901 yıllarında müdür görevlendirilmemiş fakat 1899 yılında muvin-i evvel, müdür vekili olarak görevlendirilmiştir. 1894 yılında 9, 1899 yılında 7 ve 1901 yılında 6 idari personel görev yapmaktadır.

Tablo 4.7.

1894 yılı Mekteb-i İdadi-i Mülki Öğretmen Kadrosu (Salname-i Vilayet-i Erzurum, 1894, s. 163).

Ders	Öğretmen Adı
Kitabet Muallimi	Vehbi Efendi
Tahrir Muallimi	Binbaşı Asaf Bey
Fransızca ve Edebiyat Muallimi	Ömer Lütfü Bey
Hikmet ve Coğrafya Muallimi	Rüştü Efendi
Kimya-i Usul Defteri ve Malumat-ı Fenniye ve Hendese Muallimi	Süleyman Efendi
Lisan-i Osmani ve Farsi Muallimi	Ali Rıza Efendi
Hesab ve Mevalid Muallimi	Hilmi Efendi
Cebir ve Resim Muallimi(mülazım-ı evvel)	Mehmet Ali Efendi
Fransızca Muallimi	Şevki Efendi
Makine Muallimi	Süleyman Efendi
Arabi ve Akaid Muallimi	Ahmet Efendi
Arabi Muallimi	Reşit Efendi
Hüsn-ü Hat Muallimi	Akif Efendi

Tablo 4.8.

1899 yılı Mekteb-i İdadi-i Mülki Öğretmen Kadrosu (Salname-i Vilayet-i Erzurum, 1899, s. 130-131).

Ders	Öğretmen Adı
Ulum-ı Diniye ve Arabi Muallimi(yukarı sınıflar)	AhmedRüşdü Efendi
Lisan-ı Osmani ve Kitabet Muallimi	Ali Rıza Efendi
Ahlak ve Coğrafya Muallimi	Ali Galib Efendi
Farsi ve Arabi Muallimi(aşağı sınıflar)	Hüseyin Reşit Efendi
Kozmografya, Müsellesat, Usul Defteri, Makina, Mevalid ve Fransızca Muallimi(aşağı sınıflar)	Bayram Fehmi Efendi
Hıساب, Tarih, Malumat-ı Nafia Muallimi	Şerif Efendi
Cebir, Hendese, Resim Muallimi	Osman Fehmi Efendi
Hüsnühat Muallimi	Akif Efendi
Edebiyat Muallimi Vekili	Ali Galib Efendi
Kitabet-i Resmiye Muallimi Vekili	Dursun Efendi
Fransızca Muallimi Vekili(yukarı sınıflar)	Fetullah Efendi
Kavanin Hikmet, Servet Muallimi Vekili	Hüsnü Bey
Kimya Muallimi Vekili	Kamil Efendi
Ermenice Muallimi Vekili	Mehmed Efendi

Tablo 4.9.

1901 Yılı Erzurum İdadisi Öğretmen Kadrosu (Orhan, 2006, s. 70).

Ders	Öğretmen Adı
Ulum-ı Diniye ve Arabi Muallimi	AhmedRüşdi Efendi
İnşa ve Kitabet ve Lisan-ı Osmani Muallimi	Ali Rıza Efendi
Hesab ve Hendese ve Malumat-ı Nafia ve Kimya Muallimi	Şerif Efendi
Fransızca ve Mevalid ve Makine ve Kozmografya ve Usul Defteri Muallimi	Bayram Fehmi Efendi
Arabi ve Farisi Muallimi	Hüseyin Raşit Efendi
Coğrafya ve Resim ve Cebir Muallimi	Osman Fehmi Efendi
Hikmet ve Kavanin ve Servet Muallimi Vekili	Hüseyin Hüsnü Efendi
Hüsn-i Hat Muallimi	Akif Efendi
Lisan-ı Ermeni Muallimi Vekili	Avninik? Efendi
Fransızca ve Tarih ve Edebiyat ve Kitabet-i Resmiye Muallimi	-

Yukarıdaki tablolara baktığımızda 1894 yılında 13, 1899 yılında 14 ve 1901 yılında da 9 öğretmenin görev yaptığı görülmektedir. 1901 yılında görev yapan öğretmen sayısının diğer yıllara göre azaldığı görülmektedir. Bazı ders öğretmenlerin uzun yıllar görev yaptı bazı ders öğretmenlerinin de değiştiği görülmektedir.

4.3.5. Erzurum Lisesi’nde görev yapan öğretmen sayıları

Erzurum Lisesi’nin bazı dönemlerine ait görev yapan öğretmenlerin branşlara göre sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir

Tablo 4.10.

Erzurum Lisesi Öğretmen Sayıları (1992-1993 Brifing Dosyası, 1993; 1987 Brifing Dosyası, 1987; Erzurum Lisesi 1999-2000 Mezuniyet Yıllığı, s. 2-6, 2000; <http://ilsis.meb.gov.tr>, 2016).

Dersin Adı	Yıllar			
	1986/1987	1992/1993	1999/2000	2015/2016
Türk Dili ve Edebiyatı	7	8	9	12
Matematik	10	11	9	8
Tarih	5	5	5	4
Coğrafya	3	3	3	3
Fizik	3	6	4	3
Kimya	4	3	3	3
Biyoloji	2	5	3	4
İngilizce	5	6	5	8
Almanca	2	1	-	5
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	2	1	1	5
Felsefe	1	1	2	2
Beden Eğitim	2	2	3	5
Resim	2	2	-	1
Müzik	1	-	1	1
Rehberlik	-	1	1	2
Bilgisayar	-	-	-	1
Türkçe	5	-	-	-
Sosyal Bilgiler	4	1	-	-
Fen Bilgisi	8	-	1	-
Fransızca	2	3	1	-
Milli Güvenlik	3	-	-	-
Sanat Tarihi	-	-	1	-

Yukarıdaki tabloya baktığımızda Erzurum Lisesi’nin farklı dönemlerinde 22 ayrı branşta öğretmenin görev yaptığı görülmektedir. 1992/1993 eğitim öğretim yılında en çok matematik öğretmeni görev yaparken 2015/2016 eğitim öğretim yılında en çok edebiyat öğretmeni görev yapmıştır. Ayrıca coğrafya öğretmeni sayısının da bütün dönemlerde sabit kaldığı görülmektedir.

4.3.6. Erzurum Lisesi öğrenci sayıları

Erzurum Lisesi'nin bazı dönemlerine ait yatılı ve gündüzlü öğrenci sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4.11.

Erzurum Lisesi Öğrenci Sayıları (Orhan, 2006, s. 104-110).

Yılı	Yatılı Öğrenci		Yatılı Öğrenci Toplamı	Gündüzlü Öğrenci	Genel Toplam
	Ücretli	Ücretsiz			
1310-1311	-	-	-	-	124
1311-1312	18	25	43	80	123
1314-1314	7	24	31	82	113
1314-1315	12	25	37	89	126
1315-1316	5	25	30	122	152
1316-1317	6	24	30	123	153
1318-1319	7	23	30	222	252

Yukarıdaki tabloya baktığımızda Erzurum Lisesi'nde yatılı, gündüzlü, ücretli ve ücretsiz öğrencilerin olduğu görülmektedir. Ayrıca 1315 yılında itibaren gündüzlü öğrenci sayısında artış olduğu 1318 yılında ise gündüzlü öğrenci sayısı yaklaşık iki katına çıktığı görülmektedir.

4.3.7. Erzurum Lisesi mezun sayıları

Erzurum Lisesi’nden mezun olan öğrencilere şehadetname veya diploma verilmiş ve bu belgeler kayıt altına alınarak arşivlenmiştir. Bu belgelere sayı ve tarih verilerek şehadetname veya diploma defterlerine kaydedilmiştir. Bu kayıtlardan yola çıkarak o yıla ait mezun sayıları tespit edilmiş ve aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4.12.

Erzurum Lisesi Mezun Sayısı¹

Mezuniyet Dönemi	Mezun Sayısı
1928-1929	42
1929-1930	29
1930-1931	18
1947-1948	113
1948-1949	112
1949-1950	110
1961-1962	158
1962-1963	147
1963-1964	127
1986-1987	419
1987-1988	449
1988-1989	440
2008-2009	298
2009-2010	258
2010-2011	212

Yukarıdaki tabloya baktığımızda 1929 yılından 1931 yılı sonuna kadar ortalama mezun sayısı yaklaşık 30 iken, 1948 yılından 1950 yılı sonunda ortalama yaklaşık 112 öğrenciye yükselmiştir. 1962 yılından 1964 yılı sonuna kadar ortalama mezun sayısı 144 olduğu görülmektedir. Bu sayı 1987 yılından 1989 yılı sonuna kadar ortalama 436 öğrenciye yükseldiği gözlenmektedir. 2009 yılından 2012 yılı sonuna kadar mezun

¹Bu tablo, satırlarda belirtilen tarihlerde hazırlanmış şehadetname veya diploma defterlerinden yararlanılarak hazırlanmıştır. Bu defterler kaynakça kısmında belirtilmiştir.

sayısındaki ortalama yaklaşık 256 öğrenciye düştüğü görülmektedir. Bütün dönemlere ait mezun ortalama sayısı ise yaklaşık 196 öğrencidir.

4.3.8. Erzurum Lisesi’nde okutulan dersler

Erzurum Lisesi arşivinde bulunan sınıf geçme defterleri incelenerek dönemlere ait okutulan dersler tespit edilmeye çalışılmıştır. Aşağıdaki tablolarda 1929-1930, 1931-1932, 1932-1933, 1933-1934, 1935-1936, 1936-1937 eğitim öğretim yıllarında okutulan dersler verilmiştir.

Tablo 4.13.

1929-1930 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Dersler (1929-1930 Şehadetname defteri; 1929-1930 Sınıf geçme defteri).

1. Sınıf	2.Sınıf	3.Sınıf	4.Sınıf	5.Sınıf	6.Sınıf (Fen)	6.Sınıf (Edebiyat)
Türkçe	Türkçe	Türkçe	Edebiyat	Edebiyat	Edebiyat	Edebiyat
Tarih	Tarih	Tarih- Coğrafya- Vatani İlimler	Tarih	Tarih	Tarih- Coğrafya	Tarih- Coğrafya
Coğrafya	Coğrafya	Fiziki İlimler	Coğrafya	Coğrafya	Fiziki İlimler	Fiziki İlimler
Hayvanat	Vatani İlimler	Tabii İlimler	Cebir	Ruhiyat	Tabii İlimler	Tabii İlimler
Riyaziyat	Nebatat	Riyaziyat	Hendese	Cebir	Felsefe- İçtimaiyat	Felsefe- İçtimaiyat
Fransızca	Fizik	Fransızca	Hayvani Teşrih ve Fizyoloji	Hendese	Riyaziyat	Riyaziyat
Resim	Kimya	Resim	Nebati Teşrih	Nebati Teşrih	Fransızca	Fransızca
Musiki	Riyaziyat	Musiki	Fizik	Jeoloji	Jimnastik	Jimnastik
Jimnastik	Fransızca	Jimnastik	Kimya	Fizik		
	Resim		Fransızca	Kimya		
	Musiki		Jimnastik	Fransızca		
	Jimnastik			Jimnastik		

Yukarıdaki tabloya göre Tarih, Coğrafya, Fransızca ve Jimnastik derslerinin bütün sınıflarda okutulduğu görülmektedir.

Tablo 4.14.

1930-1931 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Dersler (1930-1931 sınıf geçme defteri).

1. Sınıf	2.Sınıf	3.Sınıf	4.Sınıf	5.Sınıf	6.Sınıf (Fen)	6.Sınıf (Edebiyat)
Türkçe,	Türkçe,	Türkçe	Edebiyat	Edebiyat	Edebiyat	Edebiyat
Tarih	Tarih	Tarih	Tarih	Tarih	Tarih	Tarih
Coğrafya,	Coğrafya,	Vatani İlimler	Coğrafya	Coğrafya	Coğrafya	Coğrafya
Hayvanat	Vatani İlimler	Coğrafya	Nebatat	Arziyat	Fizik	Fizik
Hendese	Nebatat	Arziyat	Hayvanat	Nebatat	Kimya	Kimya
Hesap	Fizik	Fizyoloji	Fizik	Fizik	Tabiye	Tabiiye
Fransızca	Kimya	Hıfzıssıhha	Kimya	Kimya	Hendese	Cebir
Resim	Hendese	Fizik	Hendese	Hendese	Cebir	Kozmografya
Yazı	Hesap	Kimya	Cebir	Cebir	Nazari Hesap	Felsefe
Musiki	Fransızca	Hendese	Fransızca	Felsefe	Müsellesat	İçtimaiyat
Jimnastik	Resim	Hesap	Almanca	Fransızca	Mihanik, Kozmografya	Fransızca
	Yazı	Cebir	Jimnastik	Jimnastik	Felsefe	Jimnastik
	Musiki	Fransızca			İçtimaiyat	
	Jimnastik	Resim			Fransızca	
		Yazı			Jimnastik	
		Musiki				
		Jimnastik				

Tabloya baktığımızda ilk üç yıl Türkçe dersi, dördüncü sınıftan itibaren ise edebiyat dersi okutulduğu görülmektedir. Ayrıca birinci sınıfta fizik ve kimya dersinin olmadığı ikinci sınıftan itibaren bu derslerin bütün sınıflarda okutulduğu görülmektedir.

Tablo 4.15.

1931-1932 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Dersler (1931-1932-sınıf geçme defteri; 1931-1932 mezuniyet imtihan defteri).

1. Sınıf	2.Sınıf	3.Sınıf	4.Sınıf	5.Sınıf	6.Sınıf (Fen)	6.Sınıf (Edebiyat)
Türkçe	Türkçe	Türkçe- Edebiyat	Edebiyat	Edebiyat	Edebiyat	Edebiyat
Tarih	Tarih	Tarih- Coğrafya- Yurttaşlık Bilgisi	Tarih	Tarih	Tarih- Coğrafya	Tarih- Coğrafya
Coğrafya	Coğrafya	Fiziki İlimler	Coğrafya	Coğrafya	Felsefe- İçtimaiyat	Felsefe- İçtimaiyat
Yurt Bilgisi	Yurt Bilgisi	Tabii İlimler	Hendese	Felsefe	Tabiiyat	Tabiiyat
Riyaziyat	Nebatat	Riyaziyat	Cebir	Hendese	Fiziki İlimler	Fiziki İlimler
Fransızca	Fizik	Fransızca	Nebatat	Cebir	Riyaziyat	Riyaziyat
Fen bilgisi	Kimya	Resim	Fizyoloji- Hayvanat	Arziyat	Fransızca	Fransızca
Resim	Hendese	Musiki	Fizik	Nebatat	Jimnastik	Jimnastik
Musiki	Hesap	Jimnastik	Kimya	Fizik		
Jimnastik	Fransızca		Fransızca	Kimya		
	Resim		Yurt Bilgisi	Fransızca		
	Musiki		Askerlik	Askerlik		
	Jimnastik		Jimnastik	Yurt Bilgisi		
	Askerlik			Jimnastik		

Tabloya göre tabiiyat dersi sadece altıncı sınıfta ve fizyoloji-hayvanat dersi ise sadece dördüncü sınıfta okutulmaktadır.

Tablo 4.16.

1932-1933 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Dersler (1932-1933-sınıf geçme defteri; 1932-1933 mezuniyet imtihan defteri).

1. Sınıf	2.Sınıf	3.Sınıf	4.Sınıf	5.Sınıf	6.Sınıf (Fen)	6.Sınıf (Edebiyat)
Türkçe	Türkçe	Türkçe-Edebiyat	Edebiyat	Edebiyat	Edebiyat	Edebiyat
Tarih	Tarih	Tarih-Coğrafya-Yurt Bilgisi	Tarih	Tarih	Felsefe-İçtimaiyat	Felsefe-İçtimaiyat
Coğrafya	Coğrafya	Fiziki İlimler	Coğrafya	Coğrafya	Tarih-Coğrafya-Yurttaşlık Bilgisi	Tarih-Coğrafya-Yurttaşlık Bilgisi
Yurt bilgisi	Yurt Bilgisi	Tabii İlimler	Yurt Bilgisi	Yurt Bilgisi	Fiziki İlimler	Fiziki İlimler
Riyaziyat	Biyoloji	Riyaziyat	Cebir	Ruhiyat	Tabii İlimler	Tabii İlimler
Fen bilgisi	Riyaziyat	Fransızca	Hendese	Hendese	Riyaziyat	Riyaziyat
Fransızca	Fen Bilgisi	Resim	Nebatat Fizyoloji	Cebir	Fransızca	Fransızca
Resim	Fransızca	Musiki	Hayvanat Fizyoloji	Arziyat		
Jimnastik	Resim	Jimnastik	Fizik	Nebatat		
	Musiki		Kimya	Fizik		
	Jimnastik		Fransızca	Kimya		
	Askerlik		Askerlik	Fransızca		
			Jimnastik	Askerlik		
				Jimnastik		

Tabloya göre okutulan ders sayılarında önemli farklılıklar olduğu görülmektedir. Beşinci sınıfta on dört ders okutulurken, altıncı sınıfta yedi, birinci ve üçüncü sınıflarda dokuz dersin okutulduğu dikkati çekmektedir.

Tablo 4.17.

1933-1934 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Dersler (1933-1934 sınıf geçme defteri; 1933-1934 mezuniyet imtihan defteri).

1. Sınıf	2.Sınıf	3.Sınıf	4.Sınıf	5.Sınıf	6.Sınıf (Fen)	6.Sınıf (Edebiyat)
Türkçe	Türkçe	Türkçe	Edebiyat	Edebiyat	Edebiyat	Edebiyat
Tarih	Tarih	Tarih- Coğrafya- Yurttaşlık Bilgisi	Tarih	Tarih	Tarih- Coğrafya	Tarih- Coğrafya
Coğrafya	Coğrafya	Fen Bilgisi	Coğrafya	Coğrafya	Fiziki İlimler	Fiziki İlimler
Fen bilgisi	Yurt Bilgisi	Tabii İlimler	Yurt Bilgisi	Ruhiyat	Tabii İlimler	Tabii İlimler
Riyaziyat	Fen Bilgisi	Riyaziyat	Nebatat Fizyoloji	Nebatat	Felsefe- İçtimaiyat	Felsefe- İçtimaiyat
Fransızca	Biyoloji	Fransızca	Hayvanat Fizyoloji	Jeoloji	Riyaziyat	Riyaziyat
Resim	Riyaziyat	Resim	Fizik	Fizik	Fransızca	Fransızca
Musiki	Fransızca	Musiki	Kimya	Kimya		
Jimnastik	Resim	Jimnastik	Cebir	Cebir		
	Musiki		Hendese	Hendese		
	Jimnastik		Fransızca	Fransızca		
	Askerlik		Askerlik	Askerlik		
			Jimnastik	Jimnastik		

Tabloya göre resim ve musiki derslerinin ilk üç yıl okutulduğu ve diğer sınıflarda okutulmadığı, askerlik dersinin ise ikinci, dördüncü ve beşinci sınıfta okutulduğu diğer sınıflarda okutulmadığı görülmektedir.

Tablo 4.18.

1934-1935 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Dersler (1934-1935 sınıf geçme defteri).

1. Sınıf	2.Sınıf	3.Sınıf	4.Sınıf	5.Sınıf	6.Sınıf (Fen)	6.Sınıf (Edebiyat)
Türkçe	Türkçe	Türkçe	Edebiyat	Edebiyat	Edebiyat	Edebiyat
Tarih	Tarih	Tarih	Tarih	Tarih	Tarih	Tarih
Coğrafya	Coğrafya	Coğrafya	Coğrafya	Coğrafya	Coğrafya	Coğrafya
Riyaziye	Yurt Bilgisi	Yurt Bilgisi	Hendese	Ruhiyat	Felsefe-İçtimaiyat	Felsefe-İçtimaiyat
Fen Bilgisi	Riyaziye	Riyaziye	Cebir	Hendese	Cebir	Cebir
Yabancı Dil	Fen Bilgisi	Fen Bilgisi	Hayvani Ve Nebati Teşrih Ve Fizyoloji	Cebir	Hendese	Kozmografya
Jimnastik	Biyoloji Ve Sıhhat Koruma	Biyoloji Ve Sıhhat Koruma	Fizik	Nebati Teşrih	Kozmografya	Tabii İlimler
Resim	Yabancı Dil	Yabancı Dil	Kimya	Jeoloji	Nazari Hesap	Fizik
Musiki	Askerlik	Askerlik	Yabancı Dil	Fizik	Müsellesat	Kimya
	Jimnastik	Resim	Askerlik	Kimya	Mihanik	Yabancı Dil
	Resim	Musiki	Jimnastik	Yabancı Dil	Tabii İlimler	Askerlik
	Musiki	Jimnastik		Askerlik	Fizik	Jimnastik
				Jimnastik	Kimya	
					Yabancı Dil	
					Askerlik	
					Jimnastik	

Tabloya göre ilk üç yıl fen bilgisi dersinin okutulduğu diğer sınıflar okutulmadığı, cebir dersinin ise ilk üç yıl okutulmadığı ve dördüncü sınıftan sonraki sınıflarda okutulduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 4.19.

1935-1936 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Dersler (1935-1936 sınıf geçme defteri).

1. Sınıf	2.Sınıf	3.Sınıf	4.Sınıf	5.Sınıf	6.Sınıf (Fen)	6.Sınıf (Edebiyat)
Türkçe	Türkçe	Türkçe	Edebiyat	Edebiyat	Edebiyat	Edebiyat
Tarih	Tarih	Tarih	Tarih	Tarih	Tarih	Tarih
Coğrafya	Coğrafya	Coğrafya	Coğrafya	Coğrafya	Coğrafya	Coğrafya
Riyaziye	Yurt Bilgisi	Yurt Bilgisi	Hendese	Ruhiyat	Felsefe Ve İçtimaiyat	Felsefe Ve İçtimaiyat
Fen Bilgisi	Riyaziye	Riyaziye	Cebir	Hendese	Müsellesat- Kozmografya	Cebir
Yabancı dil	Fen Bilgisi	Fen Bilgisi	Tabii İlimler	Cebir	Hendese- Müsellesat	Kozmografya
Jimnastik	Biyoloji- Hıfzıssıhha	Biyoloji- Hıfzıssıhha	Fizik	Tabii İlimler	Cebir- Nazari Hesap	Tabii İlimler
Resim	Yabancı Dil	Yabancı Dil	Kimya	Fizik	Tabii İlimler	Fizik
Musiki	Askerlik	Resim	Yabancı Dil	Kimya	Fizik	Kimya
	Jimnastik	Musiki	Askerlik	Yabancı Dil	Kimya	Yabancı Dil
	Resim	Askerlik	Jimnastik	Askerlik	Yabancı Dil	Askerlik
	Musiki	Jimnastik		Jimnastik	Askerlik	Jimnastik
					Jimnastik	

Tabloya göre biyoloji-hıfzıssıhha ve riyaziye derslerinin sadece ikinci ve üçüncü sınıflarda okutulduğu görülmektedir.

Tablo 4.20.

1936-1937 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Dersler (1936-1937 sınıf geçme defteri).

1. Sınıf	2.Sınıf	3.Sınıf	4.Sınıf	5.Sınıf	6.Sınıf (Fen)	6.Sınıf (Edebiyat)
Türkçe	Türkçe	Türkçe	Edebiyat	Edebiyat	Edebiyat	Edebiyat
Tarih	Tarih	Tarih	Tarih	Tarih	Tarih	Tarih
Coğrafya	Coğrafya	Coğrafya	Coğrafya	Coğrafya	Coğrafya	Coğrafya
Riyaziye	Yurt Bilgisi	Yurt Bilgisi	Hendese	Felsefe ve İhtimaiyat	Felsefe ve İhtimaiyat	Felsefe ve İhtimaiyat
Fen Bilgisi	Riyaziye	Riyaziye	Cebir	Hendese	Mihanik-Kozmografya	Cebir
Yabancı dil	Fen Bilgisi	Fen Bilgisi	Tabii İlimler	Cebir	Hendese-Müsellesat	Kozmografya
Jimnastik	Biyoloji-Hıfzıssıhha	Biyoloji-Hıfzıssıhha	Fizik	Tabii İlimler	Cebir-Nazari Hesap	Tabii İlimler
Resim	Yabancı Dil	Yabancı Dil	Kimya	Fizik	Tabii İlimler	Fizik
Musiki	Askerlik	Resim	Yabancı Dil	Kimya	Fizik	Kimya
	Jimnastik	Musiki	Askerlik	Yabancı Dil	Kimya	Yabancı Dil
	Resim	Askerlik	Jimnastik	Askerlik	Yabancı Dil	Askerlik
	Musiki	Jimnastik		Jimnastik	Askerlik	Jimnastik
					Jimnastik	

Tabloya baktığımızda tabii ilimler dersinin ilk üç yıl okutulmadığı ve dördüncü sınıftan sonraki sınıflarda okutulduğu görülmektedir. Ayrıca kozmografya dersi ise sadece altıncı sınıfta okutulmaktadır.

Tablo 4.21.

1937-1938 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Dersler (1937-1938 Sınıf Geçme Defteri).

1. Sınıf	2.Sınıf	3.Sınıf	4.Sınıf	5.Sınıf	6.Sınıf (Fen)	6.Sınıf (Edebiyat)
Türkçe	Türkçe	Türkçe	Edebiyat	Edebiyat	Edebiyat	Edebiyat
Tarih	Tarih	Tarih	Tarih	Psikoloji	Tarih	Filozofi-Sosiyoloji
Coğrafya	Coğrafya	Coğrafya	Coğrafya	Tarih	Coğrafya	Tarih
Matematik	Yurt Bilgisi	Yurt Bilgisi	Cebir	Coğrafya	Tabiat İlimleri	Coğrafya
Tabiat İlimleri	Matematik	Matematik	Geometri	Cebir	Fizik	Cebir
Fransızca	Fizik	Kimya ve Fen Bilgisi	Tabiat İlimleri	Geometri	Kimya	Kozmografya
Resim	Tabiat İlimleri	Tabiat İlimleri	Fizik	Tabiat İlimleri	Yabancı Dil	Tabiat İlimleri
Jimnastik	Fransızca	Yabancı Dil	Kimya	Fizik	Filozofi-Sosiyoloji	Fizik
Müzik	Resim	Resim	Yabancı Dil	Kimya	Mekanik-Kozmografya	Kimya
	Jimnastik	Jimnastik	Jimnastik	Yabancı Dil	Geometri-Müsellesat	Yabancı Dil
	Müzik	Müzik	Askerlik	Jimnastik	Cebir-Aritmetik	Jimnastik
	Askerlik	Askerlik		Askerlik	Jimnastik	Askerlik
					Askerlik	

Tablolara genel olarak baktığımızda bazı derslerin ortak olarak okutulduğu bazı derslerin ise bütün sınıflarda ortak olarak okutulmadığı ve bunların yerine başka derslerin okutulduğu görülmektedir. Okutulan bazı derslerin kaldırıldığı ve bunların yerine yeni dersler konularak okutulmaya başlandığı anlaşılmaktadır. Ayrıca sınıflar arasında ve yıllar arasında da okutulan ders sayılarında önemli farklılıkların olduğu görülmektedir.

4.3.9. Erzurum Lisesi haftalık ders çizelgeleri

2011-2012, 2012-2013, 2013-2014, 2014-2015, 2015-2016 Eğitim Öğretim yıllarında 9-10-11-12. sınıflara ait haftalık ders programları incelenmiş, okutulan dersler ve kaç saat okutulduğu aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 4.22.

9. Sınıflar Haftalık Ders Çizelgeleri (9.Sınıf Haftalık Ders Çizelgesi, 2011-2016).

S.No	Dersler	Haftalık Ders Saati				
		Yıllar				
		2011 2012	2012 2013	2013 2014	2014 2015	2015 2016
1	Dil ve Anlatım	2	2	2	2	2
2	Türk Edebiyatı	3	3	3	3	3
3	Din Kültür ve Ahlak Bilgisi	1	1	1	1	1
4	Tarih	2	2	2	2	2
5	Coğrafya	2	2	2	2	2
6	Matematik	4	4	6	6	6
7	Geometri	2	2	2	-	-
8	Fizik	2	2	2	2	2
9	Kimya	2	2	2	2	2
10	Biyoloji	2	2	3	3	3
11	Sağlık Bilgisi	1	1	1	1	1
12	İngilizce	6	6	6	6	6
13	Almanca	2	2	2	2	2
14	Beden Eğitimi	2	2	2	2	2
15	Müzik/Resim	1	1	1	1	1
16	Rehberlik	1	1	1	1	1
17	Temel Dini Bilgiler	-	1	-	-	-
18	Kuran-ı Kerim	-	2	2	2	2
19	Bilgi ve İletişim Teknolojisi	-	2	2	2	2
Toplam		35 SAAT	40 SAAT	40 SAAT	40 SAAT	40 SAAT

Tablo 4.23.

10. Sınıflar(Fen Ağırlıklı) Haftalık Ders Çizelgeleri (10.Sınıf Haftalık Ders Çizelgesi, 2011-2016).

S. No	Dersler	Haftalık Ders Saati				
		Yıllar				
		2011 2012	2012 2013	2013 2014	2014 2015	2015 2016
1	Dil ve Anlatım	2	2	2	2	2
2	Türk Edebiyatı	3	3	3	3	3
3	Din Kültür ve Ahlak Bilgisi	1	1	1	1	1
4	Tarih	2	2	2	2	2
5	Coğrafya	2	2	2	2	2
6	Matematik	4	4	4	6	6
7	Geometri	2	2	2	-	-
8	Fizik	2	2	3	2	2
9	Kimya	2	2	3	2	2
10	Biyoloji	2	2	3	3	3
11	Astronomi	2	2	1	1	1
12	İngilizce	4	4	4	4	4
13	Almanca	2	2	2	2	2
14	Beden Eğitimi	2	2	2	2	2
15	Müzik/Resim	1	1	1	1	1
16	Milli Güvenlik	1	-	-	-	-
17	Rehberlik	1	1	1	1	1
18	Kuran-ı Kerim	-	-	2	2	2
19	Hız. Muhammed'in Hayatı	-	-	2	2	2
20	Bilgi ve İletişim Teknolojisi	-	1	-	-	-
21	Osmanlı Türkçesi	-	-	-	2	2
Toplam		35 SAAT	35 SAAT	40 SAAT	40 SAAT	40 SAAT

Tablo 4.24.

10. Sınıf (Türkçe Matematik Ağırlıklı) Haftalık Ders Çizelgeleri (10. Sınıf Haftalık Ders Çizelgesi, 2011-2016).

S. No	Dersler	Haftalık Ders Saati				
		Yıllar				
		2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016
1	Dil ve Anlatım	-	4	4	-	-
2	Türk Edebiyatı	-	3	3	-	-
3	Din Kültür ve Ahlak Bilgisi	-	1	1	-	-
4	Tarih	-	4	4	-	-
5	Coğrafya	-	2	2	-	-
6	Matematik	-	4	4	-	-
7	Geometri	-	2	2	-	-
8	Psikoloji	-	2	2	-	-
9	İngilizce	-	4	4	-	-
10	Almanca	-	2	2	-	-
11	Beden eğitimi	-	2	2	-	-
12	Resim/Müzik	-	1	1	-	-
13	Rehberlik	-	1	1	-	-
14	Astronomi ve Uzay Bilimleri	-	2	2	-	-
15	Bilgi ve İletişim Teknolojisi	-	1	-	-	-
16	Milli Güvenlik	-	-	-	-	-
17	Kuran-ı Kerim	-	1	2	-	-
18	Hız. Muhammed'in Hayatı	-	-	2	-	-
19	Türkçe	-	-	2	-	-
Toplam		-	35 SAAT	40 SAAT	-	-

Tablo 4.25.

10. Sınıflar(Yabancı Dil Ağırlıklı) Haftalık Ders Çizelgeleri (10. Sınıf Haftalık Ders Çizelgesi, 2011-2016).

S. No	Dersler	Haftalık Ders Saati				
		Yıllar				
		2011- 2012	2012- 2013	2013- 2014	2014- 2015	2015- 2016
1	Dil ve Anlatım	-	4	4	-	-
2	Türk Edebiyatı	-	3	3	-	-
3	Din Kültür ve Ahlak Bilgisi	-	1	1	-	-
4	Tarih	-	2	4	-	-
5	Coğrafya	-	2	2	-	-
6	Matematik	-	2	2	-	-
7	Psikoloji	-	2	2	-	-
8	İngilizce	-	10	10	-	-
9	Almanca	-	2	2	-	-
10	Beden eğitimi	-	2	2	-	-
11	Resim/Müzik	-	1	1	-	-
12	Rehberlik	-	1	1	-	-
13	Astronomi	-	2	-	-	-
14	Bilgi ve İletişim Teknolojisi	-	1	-	-	-
15	Kuran-ı Kerim	-	-	2	-	-
16	Hız. Muhammed'in Hayatı	-	-	2	-	-
17	Türkçe	-	-	2	-	-
Toplam		-	35 SAAT	40 SAAT	-	-

Tablo 4.26.

11. Sınıflar(Fen Ağırlıklı) Haftalık Ders Çizelgeleri (11. Sınıf Haftalık Ders Çizelgesi, 2011-2016).

S. No	Dersler	Haftalık Ders Saati				
		Yıllar				
		2011 2012	2012 2013	2013 2014	2014 2015	2015 2016
1	Dil ve Anlatım	2	2	2	2	2
2	Türk Edebiyatı	3	3	3	3	3
3	Din Kültür ve Ahlak Bilgisi	1	1	1	1	1
4	Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürk	2	2	2	2	2
5	Felsefe	2	2	2	2	2
6	Matematik	4	4	4	4	6
7	Geometri	3	3	3	2	-
8	Fizik	4	2	2	4	4
9	Kimya	2	2	2	4	4
10	Biyoloji	2	2	2	4	3
11	İngilizce	4	4	4	4	4
12	Almanca	2	2	2	2	2
13	Beden Eğitimi	2	2	2	2	2
14	Müzik/Resim	1	1	1	1	1
15	Rehberlik	1	1	1	1	1
16	Kuran-ı Kerim	-	-	-	2	2
17	Diksiyon ve Hitabet	-	1	1	-	-
18	Proje Hazırlama	-	1	1	-	1
Toplam		35 SAAT	35 SAAT	35 SAAT	40 SAAT	40 SAAT

Tablo 4.27.

11. Sınıflar(Türkçe Matematik Ağırlıklı) Haftalık Ders Çizelgeleri (11. Sınıf Haftalık Ders Çizelgesi, 2011-2016).

S. No	Dersler	Haftalık Ders Saati				
		Yıllar				
		2011 2012	2012 2013	2013 2014	2014 2015	2015 2016
1	Dil ve Anlatım	2	2	2	5	5
2	Türk Edebiyatı	3	3	3	4	3
3	Din Kültür ve Ahlak Bilgisi	1	1	1	1	1
4	Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürk	2	2	2	2	2
5	Felsefe	2	2	2	2	2
6	Matematik	4	4	4	4	6
7	Geometri	3	3	3	2	-
8	Coğrafya	2	2	2	2	4
9	Tarih	2	2	2	4	4
10	Sosyoloji	2	2	2	2	2
11	Sanat Tarih	2	-	-	-	-
12	İngilizce	4	4	4	4	4
13	Almanca	2	2	2	2	2
14	Beden Eğitimi	2	2	2	2	2
15	Müzik/Resim	1	1	1	1	1
16	Rehberlik	1	1	1	1	1
17	Kuran-ı Kerim	-	-	-	2	2
18	Diksiyon ve Hitabet	-	1	1	-	-
19	Proje Hazırlama	-	1	1	-	-
Toplam		35 SAAT	35 SAAT	35 SAAT	40 SAAT	40 SAAT

Tablo 4.28.

11. Sınıflar(Yabancı Dil Ağırlıklı) Haftalık Ders Çizelgeleri (11. Sınıf Haftalık Ders Çizelgesi, 2011-2016).

S. No	Dersler	Haftalık Ders Saati				
		Yıllar				
		2011 2012	2012 2013	2013 2014	2014 2015	2015 2016
1	Dil ve Anlatım	5	5	5	5	2
2	Türk Edebiyatı	3	3	3	4	5
3	Din Kültür ve Ahlak Bilgisi	1	1	1	1	1
4	Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürk	2	2	2	2	2
5	Felsefe	2	2	2	2	2
6	Matematik	-	2	2	2	2
7	Sosyoloji	2	-	-	-	2
8	Sanat Tarih	2	-	-	-	-
9	İngilizce	10	12	12	12	14
10	Almanca	4	2	2	2	4
11	Beden Eğitimi	2	2	2	2	2
12	Müzik/Resim	1	1	1	1	1
13	Rehberlik	1	1	1	1	1
14	Kuran-ı Kerim	-	-	-	2	2
15	Hiz. Muhammed'in Hayatı	-	-	-	2	-
Toplam		35 SAAT	35 SAAT	35 SAAT	40 SAAT	40 SAAT

Tablo 4.29.

12. Sınıflar(Fen Ağırlıklı) Haftalık Ders Çizelgeleri (12. Sınıf Haftalık Ders Çizelgesi, 2011-2016).

S. No	Dersler	Haftalık Ders Saati				
		Yıllar				
		2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016
1	Dil ve Anlatım	2	2	2	2	4
2	Türk Edebiyatı	3	4	4	4	4
3	Din Kültür ve Ahlak Bilgisi	1	1	1	1	1
4	Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi	3	-	-	-	2
5	Matematik	4	4	4	4	4
6	Geometri	2	2	2	2	2
7	Analitik Geometri	2	-	-	-	-
8	Fizik	3	3	3	3	3
9	Kimya	3	3	3	3	3
10	Biyoloji	3	3	3	3	3
11	İngilizce	4	4	4	4	4
12	Almanca	2	2	2	2	2
13	Beden Eğitimi	-	2	2	2	2
14	Müzik/Resim	1	1	1	1	1
15	Rehberlik	1	1	1	1	1
16	Mantık	2	-	-	-	-
17	Bilgi Kuramı	1	-	-	-	-
18	Temel Dini Bilgisi	-	-	-	-	2
19	Trafik ve İlk Yardım	-	1	1	1	1
20	Sosyal Etkinlik	-	1	1	1	1
21	Demokrasi ve İnsan Hakları	-	1	1	1	-
Toplam		37 SAAT	35 SAAT	35 SAAT	35 SAAT	40 SAAT

Tablo 4.30.

12. Sınıflar(Türkçe Matematik Ağırlıklı) Haftalık Ders Çizelgeleri (12. Sınıf Haftalık Ders Çizelgesi, 2011-2016).

S. No	Dersler	Haftalık Ders Saati				
		Yıllar				
		2011 2012	2012 2013	2013 2014	2014 2015	2015 2016
1	Dil ve Anlatım	5	5	5	5	5
2	Türk Edebiyatı	4	4	4	4	4
3	Din Kültür ve Ahlak Bilgisi	1	1	1	1	1
4	Felsefe	-	-	-	-	-
5	Matematik	4	4	4	4	4
6	Geometri	2	2	2	2	2
7	Analitik Geometri	2	-	-	-	-
8	Kimya	-	-	-	-	2
9	Coğrafya	2	2	2	2	2
10	Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi	3	2	2	2	2
11	Sanat Tarih	2	-	-	-	-
12	İngilizce	4	4	4	4	4
13	Almanca	2	2	2	2	2
14	Beden Eğitimi	-	2	2	2	2
15	Müzik/Resim	1	1	1	1	1
16	Rehberlik	1	1	1	1	1
17	Temel Dini Bilgisi	-	-	-	-	2
18	Demokrasi ve İnsan Hakları	1	1	1	1	1
19	Bilgi Kuramı	1	-		-	1
20	Trafik ve İlk Yardım	-	1	1	1	1
21	Sosyal Etkinlikler	-	1	1	1	1
22	Mantık	2	2	2	2	2
Toplam		37 SAAT	35 SAAT	35 SAAT	35 SAAT	40 SAAT

Tablo 4.31.

12. Sınıflar(Yabancı Dil Ağırlıklı) Haftalık Ders Çizelgeleri (12. Sınıf Haftalık Ders Çizelgesi, 2011-2016).

S. No	Dersler	Haftalık Ders Saati				
		Yıllar				
		2011 2012	2012 2013	2013 2014	2014 2015	2015 2016
1	Dil ve Anlatım	-	2	2	2	4
2	Türk Edebiyatı	-	3	3	3	4
3	Din Kültür ve Ahlak Bilgisi	-	1	1	1	1
4	Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi	-	-	2	2	2
5	Matematik	-	2	2	2	2
6	Geometri	-	2	-	-	-
7	Coğrafya	-	2	2	2	2
8	İngilizce	-	10	10	10	10
9	Almanca	-	4	4	4	6
10	Beden Eğitimi	-	2	2	2	2
11	Müzik/Resim	-	1	1	1	1
12	Rehberlik	-	1	1	1	1
13	Demokrasi ve İnsan Hakları	-	1	1	1	-
14	Mantık	-	2	2	2	2
15	Sosyal Etkinlikler	-	1	1	1	-
16	Trafik ve İlk Yardım	-	1	1	1	1
17	Temel Dini Bilgisi	-	-	-	-	2
Toplam		-	35 SAAT	35 SAAT	35 SAAT	40 SAAT

Yukarıdaki haftalık ders çizelgelerine genel olarak baktığımızda; 9.sınıflara ait haftalık ders çizelgesinde 2011-2012 eğitim öğretim yılında haftada toplam 35 saat ders okutulurken 2012- 2013 eğitim öğretim yılından itibaren haftada okutulan toplam ders saatinin 40 saate çıkarıldığı görülmektedir. 2012-2013 eğitim öğretim yılından itibaren Matematik dersinin 4 saatten 6 saate çıkarıldığı ve Temel Dini Bilgiler, Kuran-ı Kerim, Bilgi ve İletişim Teknolojisi derslerinin de okutulmaya başlandığı görülmektedir.

10. sınıfların haftalık ders çizelgeleri ise, Fen ağırlıklı sınıflarda 2013-2014 eğitim öğretim yılından itibaren Hz. Muhammed'in Hayatı, Kuran-ı Kerim ve Osmanlı Türkçesi dersleri okutulmaya başlanırken, Milli Güvenlik dersinin ise 2012-2013 eğitim öğretim yılından sonraki yıllar okutulmadığı görülmektedir. 2011-2012, 2014-2015 ve 2015-2016 eğitim öğretim yıllarında Türkçe-Matematik ağırlıklı sınıfların olmadığı 2012-2013 ve 2013-2014 eğitim öğretim yılında ise Türkçe-Matematik ağırlıklı sınıfların olduğu görülmektedir. 2012-2013 eğitim öğretim yılında 35 saat iken 2013-2014 eğitim öğretim yılında Hz. Muhammed'in Hayatı, Kuran-ı Kerim ve Türkçe dersleri eklenerek haftalık ders saati 40 saate çıkarılmıştır. Ayrıca 2011-2012, 2014-2015 ve 2015-2016 eğitim öğretim yıllarında Yabancı Dil ağırlıklı sınıfların olmadığı anlaşılmaktadır. 2012-2013 eğitim öğretim yılında Yabancı Dil ağırlıklı sınıflarda okutulan Astronomi ve Bilgi ve İletişim Teknolojisi dersi kaldırılarak 2013-2014 eğitim öğretim yılında Kuran-ı Kerim, Hz. Muhammed'in Hayatı ve Türkçe dersleri okutulmuştur. 2012-2013 eğitim öğretim haftalık ders saati 35 saat iken 2013-2014 yılında haftalık ders saati 40 saate çıkarılmıştır.

11. sınıflarda Fen ağırlıklı, Türkçe-Matematik ağırlıklı ve Yabancı Dil ağırlıklı sınıfların tümünde 2011-2012, 2012-2013, 2013-2014 eğitim öğretim yıllarında haftalık ders saatleri toplam 35 saat iken 2014-2015 ve 2015-2016 eğitim öğretim yıllarında haftalık ders saatleri toplam 40 saate çıkarılmıştır. Fen ve Türkçe Matematik ağırlıklı sınıflarda bazı yıllar Kuran-ı Kerim dersi okutulduğu, bazı yıllar Diksiyon ve Hitabet dersi okutulduğu bazı yıllarda ise Proje Hazırlama dersi okutulduğu görülmektedir. Fen ağırlıklı sınıflarda 4 saat olan Matematik dersi 2015-2016 eğitim öğretim yılında 6 saate çıkarılmış ve Geometri dersi okutulmamıştır. Yabancı Dil ağırlıklı sınıflarda ise 2011-2012 eğitim öğretim yılında İngilizce dersi haftada 10 saat iken 2012-2013, 2013-2014 ve 2014-2015 eğitim öğretim yıllarında haftada 12 saate çıkarıldığı, 2015-2016 eğitim öğretim yılında ise haftada 14 saate çıkarıldığı görülmektedir.

12. sınıflarda Fen ve Türkçe-Matematik ağırlıklı sınıflarda 2011-2012 eğitim öğretim yılında haftada toplam 37 saat, 2012-2013, 2013-2014 ve 2014-2015 eğitim öğretim yıllarında haftada toplam 35 saat ve 2015-2016 eğitim öğretim yılında ise haftada toplam 40 saat ders okutulduğu görülmektedir. 2011-2012 eğitim öğretim yılında Fen ağırlıklı sınıflarda Analitik Geometri, Mantık ve Bilgi Kuramı dersi

okutulurken daha sonraki yıllar okutulmamıştır. Türkçe-Matematik ağırlıklı sınıflarda Sanat Tarihi dersi 2011-2012 eğitim öğretim yılında okutulmuş ve daha sonraki yıllar okutulmamıştır. 2011-2012 eğitim öğretim yılında Yabancı Dil ağırlıklı sınıfın olmadığı, 2012-2013, 2013-2014 ve 2014-2015 eğitim öğretim yıllarında Yabancı Dil ağırlıklı sınıfların olduğu ve haftada toplam 35 saat, 2015-2016 eğitim öğretim yılında ise haftada toplam 40 saat olduğu görülmektedir. 2012-2013, 2013-2014 ve 2014-2015 eğitim öğretim yıllarında Almanca dersi haftada 4 saat okutulurken 2015-2016 eğitim öğretim yılında Almanca dersi haftada 6 saate çıkarılmıştır.

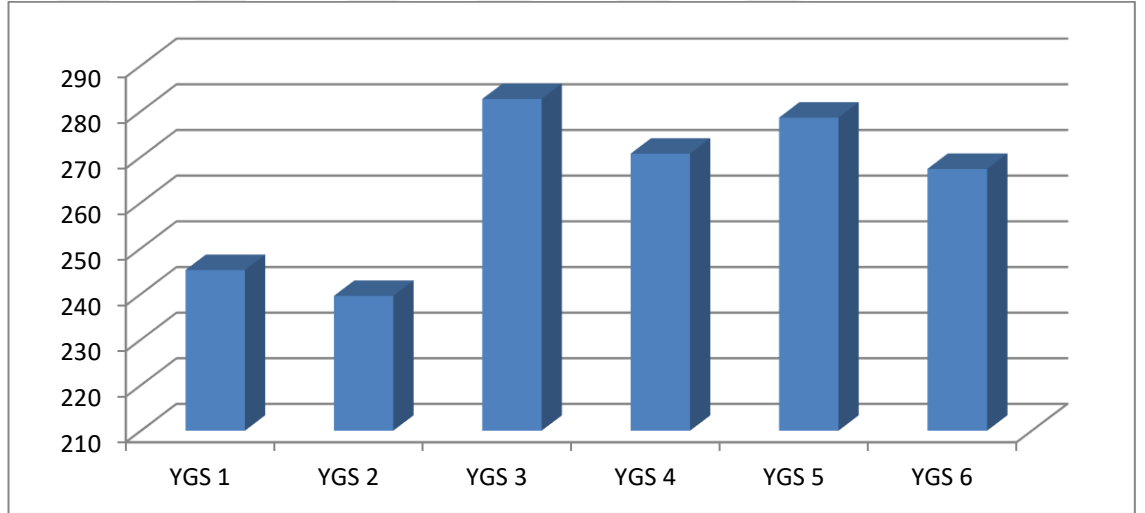

4.3.10. Erzurum Lisesi'nin sınavlardaki başarı durumu

Erzurum Lisesi'nin eğitim başarısı ile ilgili olarak, yüksek öğretime giriş sınavına ve lisans yerleştirme sınavlarına giren öğrencilerin sınav sonuçlarından elde edilen puan ortalamaları ve net ortalamaları hesaplanarak aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

4.3.10.1. 2014 yılı yüksek öğretime geçiş sınavı puan ortalamaları

2014 yılı Yüksek Öğretime Geçiş(YGS) sonuçlarına göre sınava katılan 196 öğrencinin almış olduğu puanların ortalamaları hesaplanmış ve ortalamaların şu şekilde olduğu görülmüştür: YGS-1 Puan ortalaması: 245.24, YGS-2 Puan ortalaması: 239.57, YGS-3 Puan ortalaması: 282.69, YGS-4 Puan ortalaması: 270.71, YGS-5 Puan ortalaması: 278.60, YGS-6 Puan ortalaması: 267.38'dir.

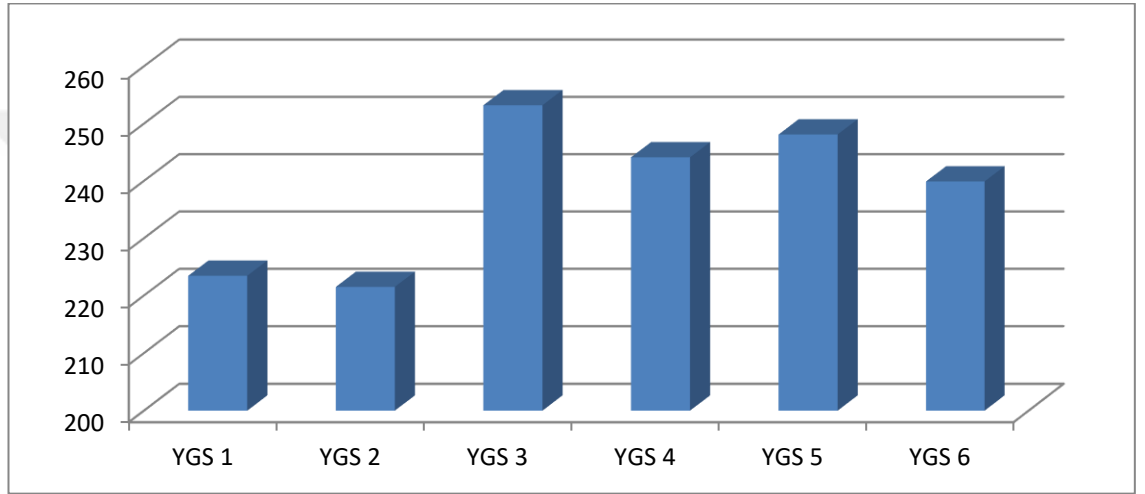

Grafik 4.1. 2014 yılı YGS sonuçlarına göre puan ortalamaları, (<https://kkis.osym.gov.tr>, 2016).

Grafiğe baktığımızda en yüksek puan ortalaması YGS 3 puan türünde olduğu, en düşük puan ortalamasının ise YGS 2 puan türünde olduğu görülmektedir.

4.3.10.2. 2015 yılı yüksek öğretime geçiş sınavı puan ortalamaları

2015 yılı YGS sonuçlarına göre sınava katılan 205 öğrencinin almış olduğu puanların ortalamaları hesaplanmış ve ortalamaların şu şekilde olduğu görölmüştür: YGS-1 Puan ortalaması: 223.44, YGS-2 Puan ortalaması: 221.50, YGS-3 Puan ortalaması: 253.20, YGS-4 Puan ortalaması: 244.11, YGS-5 Puan ortalaması: 248.10, YGS-6 Puan ortalaması: 239.90'dır.

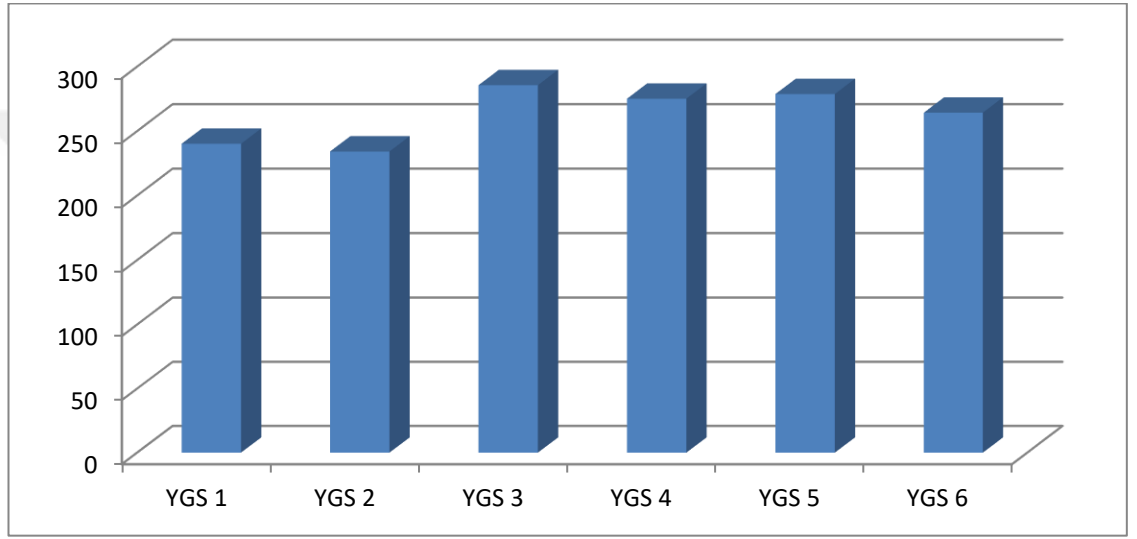

Grafik 4.2. 2015 yılı YGS sonuçlarına göre puan ortalamaları, (<https://kkis.osym.gov.tr>, 2016).

Grafiğe göre YGS 3, YGS 4 ve YGS 5 puan ortalamalarının 240'ın üzeride olduğu diğer puan türlerinin 240'ın altında olduğu görölmektedir. Ayrıca en yüksek puan ortalaması YGS 3 puan türünde olduğu en düşük ise YGS 2 puan türünde olduğu anlaşılmaktadır.

4.3.10.3. 2016 yılı yüksek öğretime geçiş sınavı puan ortalamaları

2016 yılı YGS sonuçlarına göre sınava katılan 167 öğrencinin almış olduğu puanların ortalamaları hesaplanmış ve ortalamaların şu şekilde olduğu görülmüştür: YGS-1 Puan ortalaması: 240.16, YGS-2 Puan ortalaması: 234.19, YGS-3 Puan ortalaması: 285.64, YGS-4 Puan ortalaması: 275.12, YGS-5 Puan ortalaması: 278.74, YGS-6 Puan ortalaması: 264.29'dur.

Grafik 4.3. 2016 yılı YGS sonuçlarına göre puan ortalamaları, (<https://kkis.osym.gov.tr>, 2016).

Grafiğe baktığımızda YGS 3, YGS 4, YGS 5 ve YGS 6 puan türlerinin 250'nin üzerinde olduğu diğer puan türlerin 250'nin altında olduğu görülmektedir.

4.3.10.4. 2014-2015-2016 yılları yüksek öğretime geçiş sınavı puan ortalamaları

2014-2015-2016 yıllarına ait YGS puan ortalamaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4.32.

Erzurum Lisesi 2014-2015-2016 Yıllarına Ait YGS Puan Ortalamaları (<https://kkis.osym.gov.tr>, 2016).

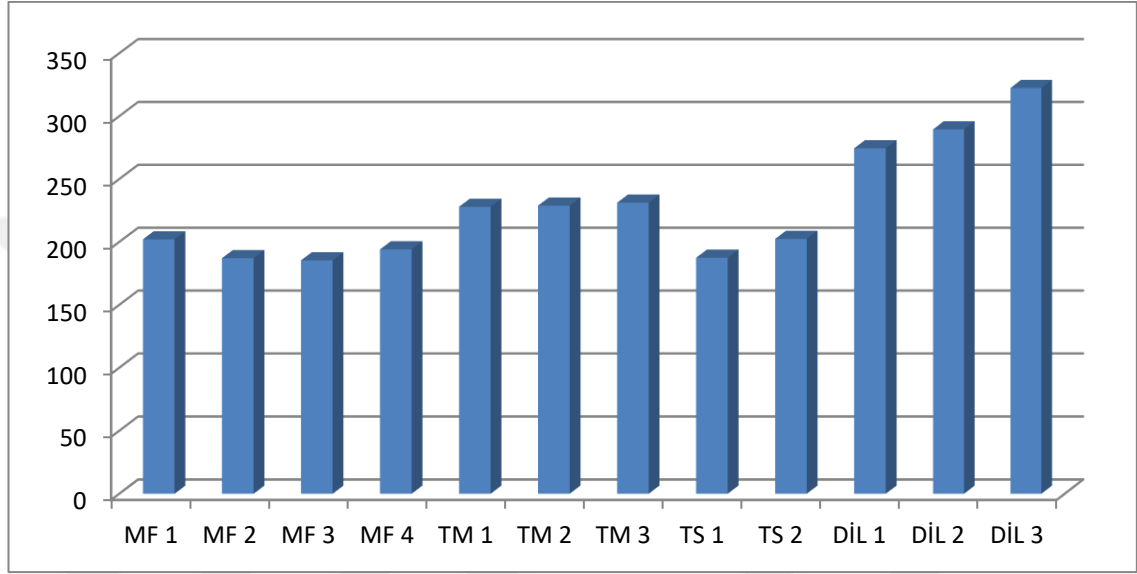
Yıllar	Sınava Giren Öğrenci Sayısı	YGS 1	YGS 2	YGS 3	YGS 4	YGS 5	YGS 6
2014	196	245,24	239,57	282,69	270,71	278,60	267,38
2015	205	223,44	221,50	253,20	244,11	248,10	239,90
2016	167	240,16	234,19	285,64	275,12	278,74	264,29

Tabloya baktığımızda 2014- 2015-2016 yıllarında en yüksek ortalama YGS 3 puan türünden, en düşük ortalama ise YGS 2 puan türünden olduğu görülmektedir. Tabloya göre en yüksek ortalama 2016 YGS 3 puan türünde, en düşük ortalama ise 2015 YGS 2 puan türünden olduğu gözlemlenmiştir.

4.3.10.5. 2014 yılı lisans yerleştirme sınavı puan ortalamaları

2014 yılı Lisans Yerleştirme Sınavı(LYS) sonuçlarına göre sınava katılan öğrencilerin almış olduğu puanların ortalamaları hesaplanmış ve ortalamaların şu şekilde olduğu görülmüştür: Matematik Fen(MF) 1 sınavına 168 katılmış puan olup ortalaması 202.05, MF2 sınavına 168 öğrenci katılmış olup puan ortalaması: 187.07, MF3 sınavına 168 öğrenci katılmış olup puan ortalaması: 185.36, MF4 sınavına 168 öğrenci katılmış olup puan ortalaması: 194.09, Türkçe Matematik(TM) 1 sınavına 178 öğrenci katılmış olup puan ortalaması: 227.93, TM2 sınavına 178 öğrenci katılmış olup

puan ortalaması: 228.90, TM3 sınavına 178 öğrenci katılmış olup puan ortalaması: 231.21, Türkçe Sosyal(TS) 1 sınavına 132 öğrenci katılmış olup puan ortalaması: 187.44, TS2 sınavına 132 öğrenci katılmış olup puan ortalaması: 202.44, DİL1 sınavına 18 öğrenci katılmış olup puan ortalaması: 274.44, DİL2 sınavına 19 öğrenci katılmış olup puan ortalaması: 289.53, DİL3 sınavına 19 öğrenci katılmış olup puan ortalaması: 322.41'dir.

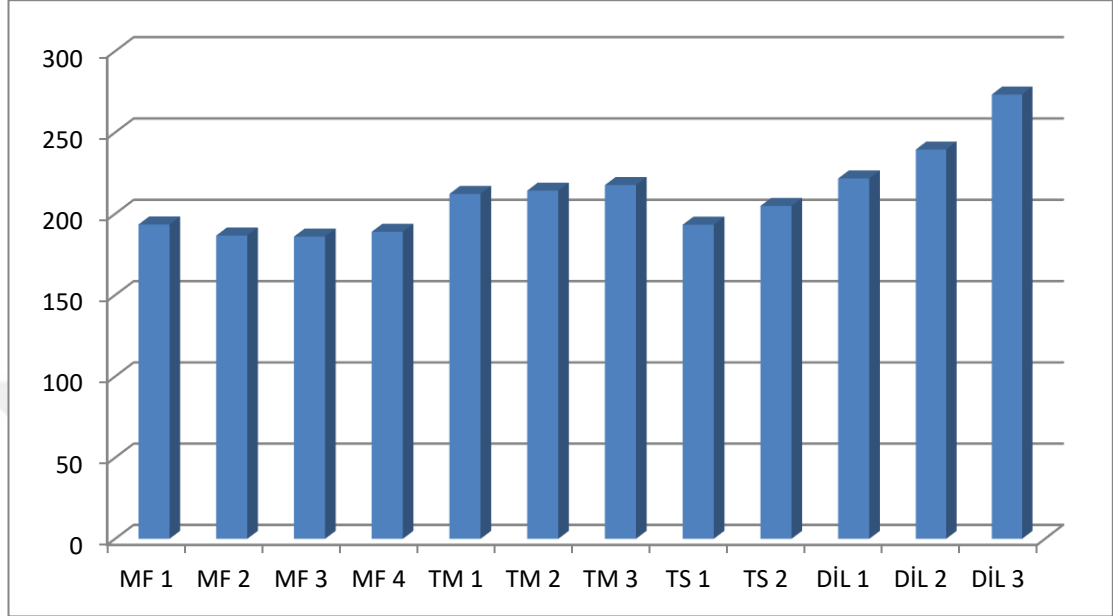
Grafik 4.4. 2014 yılı LYS sonuçlarına göre puan ortalamaları, (<https://kkis.osym.gov.tr>, 2016).

Grafığe göre en yüksek puan ortalaması DİL 3 puan türünden olduğu en düşük ise MF 3 puan türünden olduğu anlaşılmaktadır.

4.3.10.6. 2015 yılı lisans yerleştirme sınavı puan ortalamaları

2015 yılı LYS sonuçlarına göre sınava katılan öğrencilerin almış olduğu puanların ortalamaları hesaplanmış ve ortalamaların şu şekilde olduğu görülmüştür: MF1 sınavına 177 öğrenci katılmış olup puan ortalaması: 193.44, MF2 sınavına 177 öğrenci katılmış olup puan ortalaması: 186.66, MF3 sınavına 177 öğrenci katılmış olup puan ortalaması: 186.03, MF4 sınavına 177 öğrenci katılmış olup puan ortalaması: 188.93, TM1 sınavına 191 öğrenci katılmış olup puan ortalaması: 212.21, TM2 sınavına 191 öğrenci katılmış olup puan ortalaması: 214.25, TM3 sınavına 191 öğrenci katılmış olup puan ortalaması: 217.72, TS1 sınavına 144 öğrenci katılmış olup puan ortalaması: 193.31, TS2 sınavına

144 öğrenci katılmış olup puan ortalaması: 204.85, DİL1 sınavına 20 öğrenci katılmış olup puan ortalaması: 221.73, DİL2 sınavına 20 öğrenci katılmış olup puan ortalaması: 239.51, DİL3 sınavına 20 öğrenci katılmış olup puan ortalaması: 273.33'tür.

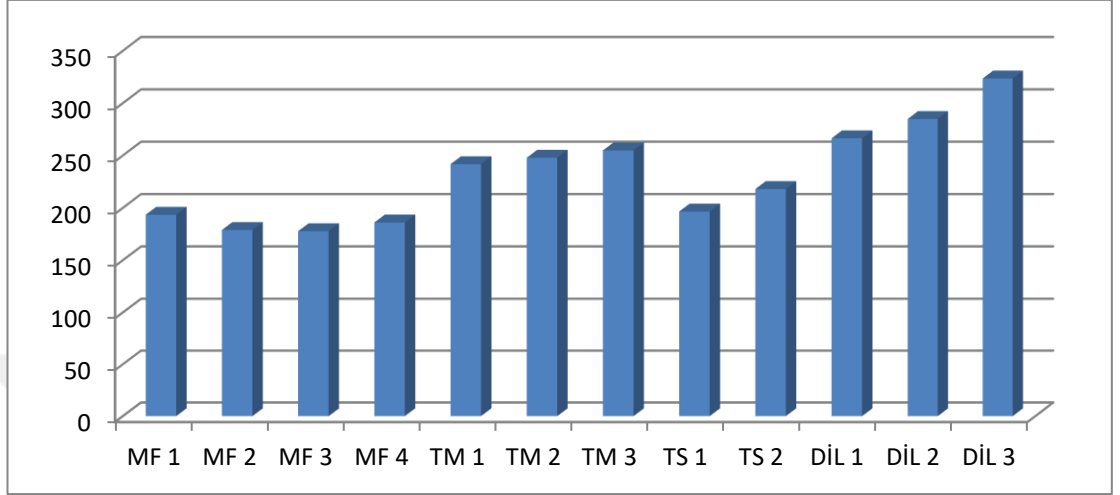
Grafik 4.5. 2015 yılı LYS sonuçlarına göre puan ortalamaları, (<https://kkis.osym.gov.tr>, 2016).

Grafiğe baktığımızda TM1, TM2, TM3, TS2, DİL1, DİL2 ve DİL3 puan türlerinin 200'ün üzerinde olduğu, diğer puan türlerinin ise 200'ün altında olduğu görülmektedir.

4.3.10.7. 2016 yılı lisans yerleştirme sınavı puan ortalamaları

2016 yılı LYS sonuçlarına göre sınava katılan öğrencilerin almış olduğu puanların ortalamaları hesaplanmış ve ortalamaların şu şekilde olduğu görülmektedir: MF1 sınavına 113 öğrenci katılmış olup puan ortalaması: 193.36, MF2 sınavına 113 öğrenci katılmış olup puan ortalaması: 178.89, MF3 sınavına 113 öğrenci katılmış olup puan ortalaması: 177.68, MF4 sınavına 113 öğrenci katılmış olup puan ortalaması: 186.03, TM1 sınavına 138 öğrenci katılmış olup puan ortalaması: 241.66, TM2 sınavına 138 öğrenci katılmış olup puan ortalaması: 247.82, TM3 sınavına 138 öğrenci katılmış olup puan ortalaması: 254.84, TS1 sınavına 118 öğrenci katılmış olup puan ortalaması: 196.48, TS2 sınavına 118 öğrenci katılmış olup puan ortalaması: 217.99, DİL1 sınavına 16 öğrenci katılmış olup puan ortalaması: 266.38, DİL2 sınavına 16 öğrenci katılmış

olup puan ortalaması: 284.86, DİL3 sınavına 16 öğrenci katılmış olup puan ortalaması: 323.48'dir.

Grafik 4.6. 2016 yılı LYS sonuçlarına göre puan ortalamaları, (<https://kkis.osym.gov.tr>, 2016).

Grafiğe göre MF puan türleri ve TS1 puan türündeki puan ortalamaların 200'ün altında olduğu anlaşılmaktadır.

4.3.10.8. 2014-2015-2016 yılları lisans yerleştirme sınavı puan ortalamaları

2014-2015-2016 yıllarına ait LYS puan ortalamaları aşağıdaki tabloda karşılaştırmalı olarak gösterilmiştir.

Tablo 4.33.

Erzurum Lisesi 2014-2015-2016 Yıllarına Ait LYS Puan Ortalamaları (<https://kkis.osym.gov.tr>, 2016).

Yıllar	2014		2015		2016	
Puan	Öğrenci		Öğrenci		Öğrenci	
Türü	Sayısı	Puan	Sayısı	Puan	Sayısı	Puan
MF 1	168	202,05	177	193,44	113	193,36
MF 2	168	187,07	177	186,66	113	178,89
MF 3	168	185,36	177	186,03	113	177,68
MF 4	168	194,09	177	188,93	113	186,03
TM 1	178	227,93	191	212,21	138	241,66
TM 2	178	228,90	191	214,25	138	247,82
TM 3	178	231,21	191	217,72	138	254,84
TS 1	132	187,44	144	193,31	118	196,48
TS 2	132	202,44	144	204,85	118	217,99
DİL 1	18	274,44	20	221,73	16	266,38
DİL 2	19	289,53	20	239,51	16	284,86
DİL 3	19	322,41	20	273,33	16	323,48

Tablodaki verilere göre 2014 yılında MF1, MF2, MF3, MF4 sınavlarına toplam 168 öğrenci katılmıştır. TM1, TM2, TM3 sınavlarına toplam 178 öğrenci katılmıştır. TS1, TS2 sınavlarına toplam 132 kişi katılmıştır. DİL1 sınavına 18 öğrenci, DİL2 ve DİL3 sınavına ise 19 öğrenci katılmıştır. Bu sınavlar arasında en yüksek puan ortalaması DİL3(322,41) sınavındandır. En düşük puan ortalaması ise MF3(185,36) puan türünde olduğu görülmektedir.

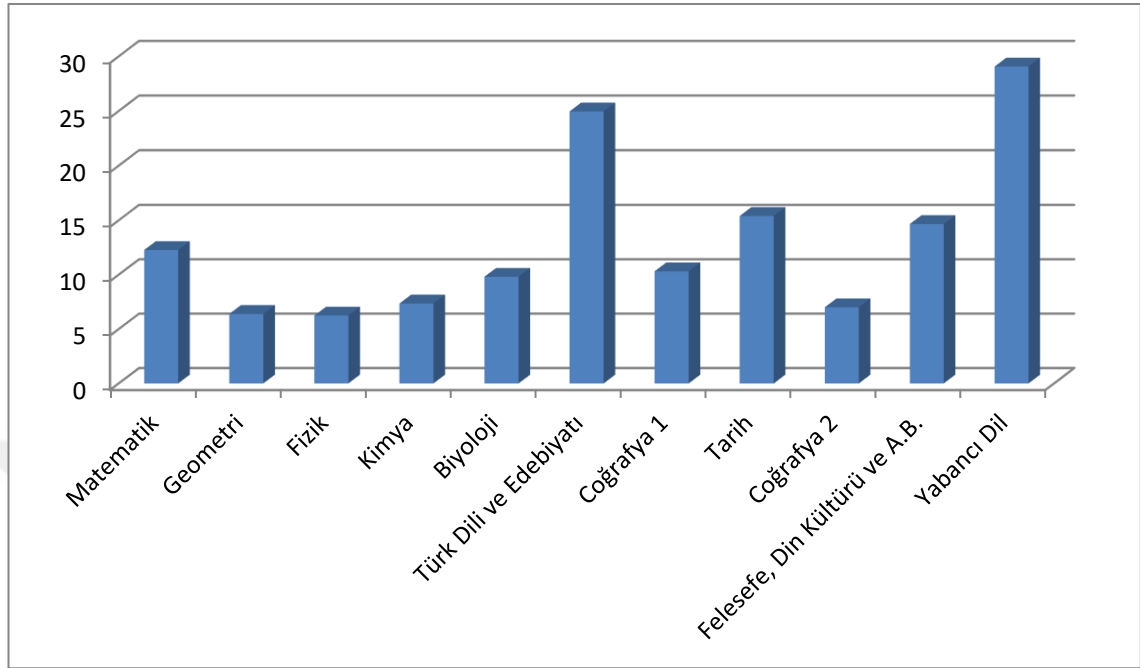
2015 yılında MF1, MF2, MF3, MF4 sınavlarına toplam 177 öğrenci katılmıştır. 2014 yılına göre sınava giren öğrenci sayısı 9 kişi artmıştır. TM1, TM2, TM3 sınavına toplam 191 öğrenci girmiştir. 2014 yılına göre 13 kişi artmıştır. TS1, TS2 sınavına 144 kişi girmiştir. 2014 yılına göre sınava giren öğrenci sayısı 12 kişi artmıştır. DİL1, DİL2, DİL3 sınavına 20 kişi katılmıştır. Bu sınavlar arasından en yüksek puan ortalaması, DİL3 puanıyla (273.33), en düşük puan ortalaması ise MF3(186.03) puan türünde olduğu görülmektedir.

2016 yılında MF1, MF2, MF3, MF4 sınavlarına toplam 113 öğrenci katılmıştır. 2014 yılına göre sınava giren öğrenci sayısı 53 kişi azalmıştır. 2015 yılına göre ise 64 öğrenci azalmıştır. TM1, TM2, TM3 sınavına toplam 138 öğrenci girmiştir. 2014 yılına göre 40 kişi azalmıştır. 2015 yılına göre ise 53 kişi azalmıştır. TS1, TS2 sınavına 118 kişi girmiştir. 2014 yılına göre sınava giren öğrenci sayısı 14 kişi azalmıştır. 2015 yılına göre ise 26 kişi azalmıştır. DİL1, DİL2, DİL3 sınavına 16 kişi katılmıştır. 2015 yılına göre 4 kişi azalmıştır. Bu sınavlar arasından en yüksek puan ortalaması, DİL3 puanıyla (323,48), en düşük puan ortalaması ise MF3(177,68) puan türünde olduğu görülmektedir.

4.3.10.9. 2014 yılı lisans yerleştirme sınavı net ortalamaları

2014 yılı LYS sonuçlarına göre sınava katılan öğrencilerin derslere ait sorulardan, yapmış oldukları 4 yanlış soru için 1 doğru soru düşülerek oluşan netlerin ortalamaları hesaplanmış ve derslere ait net ortalamalarının şu şekilde olduğu görülmüştür: 50 sorunun sorulduğu Matematik testine 177 öğrenci katılmış olup net ortalaması: 12,27, 30 sorunun sorulduğu Geometri testine 177 öğrenci katılmış olup net ortalaması: 6,39, 30 sorunun sorulduğu Fizik testine 94 öğrenci katılmış olup net ortalaması: 6.24, 30 sorunun sorulduğu Kimya testine 94 öğrenci katılmış olup net ortalaması: 7.35, 30 sorunun sorulduğu Biyoloji testine 94 öğrenci katılmış olup net ortalaması: 9.81, 56 sorunun sorulduğu Türk Dili ve Edebiyatı testine 132 öğrenci katılmış olup net ortalaması: 24.96, 24 sorunun sorulduğu Coğrafya-1 testine 132 öğrenci katılmış olup net ortalaması: 10,31, 44 sorunun sorulduğu Tarih testine 38 öğrenci katılmış olup net ortalaması: 15.40, 14 sorunun sorulduğu Coğrafya-2 testine 38 öğrenci katılmış olup net ortalaması: 7, 32 sorunun sorulduğu Felsefe, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi testine 38

öğrenci katılmış olup net ortalaması: 14.66, 80 sorunun sorulduğu Yabancı Dil Testine 20 öğrenci katılmış olup net ortalaması: 29.07'dir.

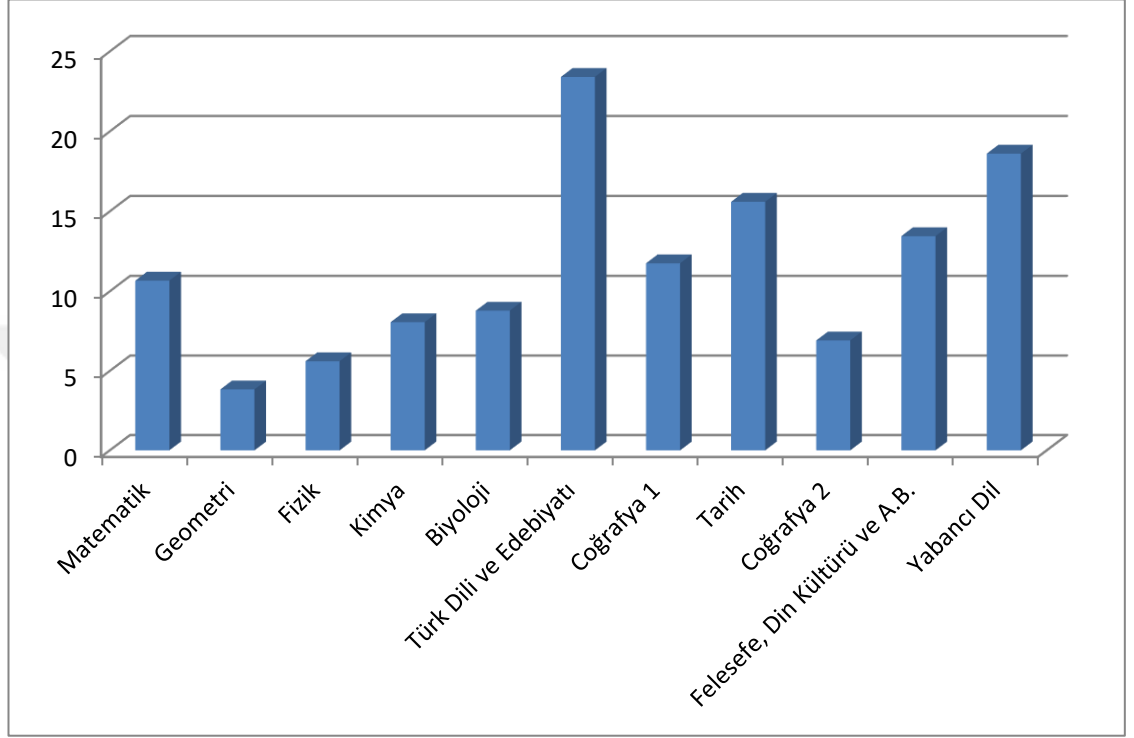
Grafik 4.7. 2014 yılı LYS sonuçlarına göre net ortalamaları, (<https://kkis.osym.gov.tr>, 2016).

Grafiğe baktığımızda Türk Dili Edebiyatı net ortalamasının 25'e yakın olduğu, Yabancı Dil dersine ait net ortalamasının 30'a yakın olduğu görülmektedir.

4.3.10.10. 2015 yılı lisans yerleştirme sınavı net ortalamaları

2015 yılı LYS sonuçlarına göre sınava katılan öğrencilerin derslere ait sorulardan yapmış oldukları 4 yanlış soru için 1 doğru soru düşülerek oluşan netlerin ortalamaları hesaplanmış ve derslere ait net ortalamalarının şu şekilde olduğu görülmüştür: 50 sorunun sorulduğu Matematik testine 192 öğrenci katılmış olup net ortalaması: 10.67, 30 sorunun sorulduğu Geometri testine 192 öğrenci katılmış olup net ortalaması: 3.84, 30 sorunun sorulduğu Fizik testine 120 öğrenci katılmış olup net ortalaması: 5.61, 30 sorunun sorulduğu Kimya testine 120 öğrenci katılmış olup net ortalaması: 8.07, 30 sorunun sorulduğu Biyoloji testine 120 öğrenci katılmış olup net ortalaması: 8.79, 56 sorunun sorulduğu Türk Dili ve Edebiyatı testine 143 öğrenci katılmış olup net ortalaması: 23.41, 24 sorunun sorulduğu Coğrafya-1 testine 143 öğrenci katılmış olup net ortalaması: 11.75, 44 sorunun sorulduğu Tarih testine 58 öğrenci katılmış olup net

ortalaması: 15.60, 14 sorunun sorulduğu Coğrafya-2 testine 58 öğrenci katılmış olup net ortalaması: 6.92, 32 sorunun sorulduğu Felsefe, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi testine 58 öğrenci katılmış olup net ortalaması: 13.45, 80 sorunun sorulduğu Yabancı Dil testine 21 öğrenci katılmış olup net ortalaması: 18.61’dir.

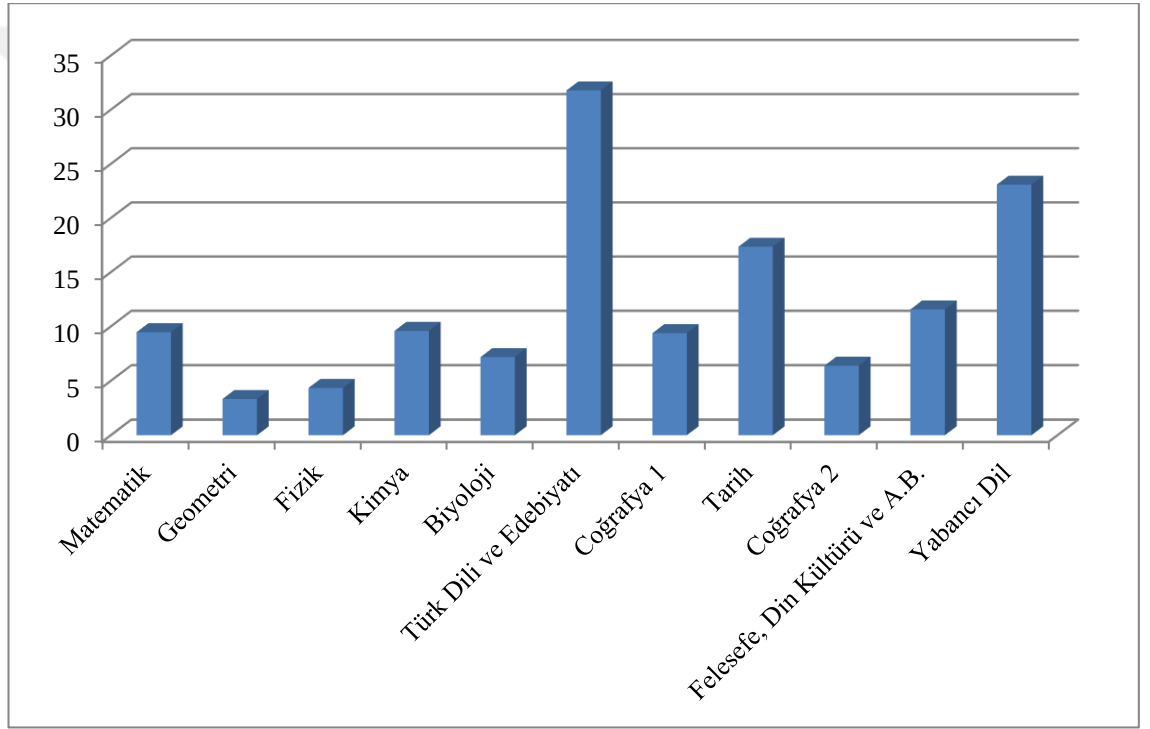
Grafik 4.8. 2015 yılı LYS sonuçlarına göre net ortalamaları, (<https://kkis.osym.gov.tr>, 2016).

Grafiğe göre Geometri dersinde net ortalaması 5’in altında, Matematik dersinin net ortalaması 10’un üzerinde olduğu anlaşılmaktadır.

4.3.10.11. 2016 yılı lisans yerleştirme sınavı net ortalamaları

2016 yılı LYS sonuçlarına göre sınava katılan öğrencilerin derslere ait sorulardan yapmış oldukları 4 yanlış soru için 1 doğru soru düşülerek oluşan netlerin ortalamaları hesaplanmış ve derslere ait net ortalamalarının şu şekilde olduğu görülmektedir: 50 sorunun sorulduğu Matematik testine 138 öğrenci katılmış olup net ortalaması: 9.47, 30 sorunun sorulduğu Geometri testine 138 öğrenci katılmış olup net ortalaması: 3.33, 30 sorunun sorulduğu Fizik testine 62 öğrenci katılmış olup net ortalaması: 4.35, 30 sorunun sorulduğu Kimya testine 62 öğrenci katılmış olup net ortalaması: 9.59, 30

sorunun sorulduğu Biyoloji testine 62 öğrenci katılmış olup net ortalaması: 7.18, 56 sorunun sorulduğu Türk Dili ve Edebiyatı testine 120 öğrenci katılmış olup net ortalaması: 31.78, 24 sorunun sorulduğu Coğrafya-1 testine 120 öğrenci katılmış olup net ortalaması: 9.38, 44 sorunun sorulduğu Tarih testine 41 öğrenci katılmış olup net ortalaması: 17.35, 14 sorunun sorulduğu Coğrafya-2 testine 41 öğrenci katılmış olup net ortalaması: 6.39, 32 sorunun sorulduğu Felsefe, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi testine 41 öğrenci katılmış olup net ortalaması: 11.56, 80 sorunun sorulduğu Yabancı Dil testine 20 öğrenci katılmış olup net ortalaması: 23.08'dir.

Grafik 4.9. 2016 yılı LYS sonuçlarına göre net ortalamaları, (<https://kkis.osym.gov.tr>, 2016).

Grafiğe baktığımızda Fizik dersine ait net ortalaması 5'in altında, Kimya dersine ait net ortalaması 15 yakın ve Biyoloji dersine ait net ortalaması ise 10'un üzerinde olduğu görülmektedir.

4.3.10.12. 2014-2015-2016 yılları lisans yerleştirme sınavı net ortalamaları

2014-2015-2016 yıllarına ait LYS net ortalamaları aşağıdaki tabloda karşılaştırmalı olarak gösterilmiştir.

Tablo 4.34.

2014-2015-2016 Lisans Yerleştirme Sınavı Net Ortalamaları (<https://kkis.osym.gov.tr>, 2016).

Yıllar	2014			2015			2016		
Test Türü	Sınava Giren Öğrenci Sayısı	Soru Sayısı	Net	Sınava Giren Öğrenci Sayısı	Soru Sayısı	Net	Sınava Giren Öğrenci Sayısı	Soru Sayısı	Net
Matematik	177	50	12.27	192	50	10.67	138	50	9.47
Geometri	177	30	6.39	192	30	3.84	138	30	3.33
Fizik	94	30	6.14	120	30	5.61	62	30	4.35
Kimya	94	30	7.35	120	30	8.07	62	30	9.59
Biyoloji	94	30	9.81	120	30	8.79	62	30	7.18
Türk Dili ve Edebiyatı	132	56	24.96	143	56	23.41	120	56	31.78
Coğrafya-1	132	24	10.31	143	24	11.75	120	24	9.38
Tarih	38	44	15.40	58	44	15.60	41	44	17.35
Coğrafya-2	38	14	7	58	14	6.92	41	14	6.39
Felsefe, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	38	32	14.66	58	32	13.45	41	32	11.56
Yabancı Dil	20	80	29.07	21	80	18.61	20	80	23.08

Yukarıdaki tabloya baktığımızda Matematik testinde en yüksek net ortalaması 2014 yılında 12.27'dir. En düşük net ortalaması ise 2016 yılında ve 9.47 olduğu görülmektedir. Sınava giren öğrenci sayısı ise 2014 yılında 177 iken, 2015 yılına göre artış olmuş ve 192' ye yükselmiştir. 2016 yılında ise öğrenci sayısı azalmış ve 2014 yılının da altına düşerek 138 olmuştur.

Kimya testinde en yüksek net ortalaması 2016 yılında 9.59'dur. En düşük net ortalaması ise 2014 yılında ve 7.35 olduğu görülmektedir. Sınava giren öğrenci sayısı ise 2014 yılında 94 iken, 2015 yılına göre artış olmuş ve 120' ye yükselmiştir. 2016 yılında ise öğrenci sayısı azalarak 62 olmuştur.

Yabancı Dil testinde en yüksek net ortalaması 2014 yılında 29.07'dir. En düşük net ortalaması ise 2015 yılında ve 18.61 olduğu görülmektedir. Sınava giren öğrenci sayısı ise 2014 ve 2016 yıllarında 20, 2015 yılında ise 21 öğrencidir.

4.3.10.13. Erzurum Lisesi ve Türkiye geneli lisans yerleştirme sınavı net ortalamaları

Erzurum Lisesi'nin Türkiye Genelinde başarı durumunu görmek için Türkiye geneli net ortalamaları ile Erzurum Lisesi net ortalamaları karşılaştırmalı olarak tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4.35.

2014-2015-2016 Yıllarına Ait Erzurum Lisesi ve Türkiye Geneli Lisans Yerleştirme Sınavı Net Ortalamaları (<http://dokuman.osym.gov.tr>, 2016;<https://kkis.osym.gov.tr>, 2016).

Yıllar		2014		2015		2016	
Test Türü	Soru Sayısı	Türkiye Ortalaması	Erzurum Lisesi Ortalaması	Türkiye Ortalaması	Erzurum Lisesi Ortalaması	Türkiye Ortalaması	Erzurum Lisesi Ortalaması
Matematik	50	9,72	12,27	9,72	10,67	9,85	9,47
Geometri	30	5,47	6,39	3,78	3,84	4,22	3,33
Fizik	30	5,28	6,14	6,48	5,61	5,03	4,35
Kimya	30	7,54	7,35	8,75	8,07	9,53	9,59
Biyoloji	30	9,33	9,81	9,78	8,79	7,73	7,18
Türk Dili Edebiyatı	56	18,73	24,96	20,98	23,41	27,36	31,78
Coğrafya-1	24	8,7	10,31	10,21	11,75	7,88	9,38
Tarih	44	12,78	15,40	13,12	15,60	14,87	17,35
Coğrafya-2	14	5,24	7	5,82	6,92	5,09	6,39
Felsefe Grubu	32	10,68	14,66	10,80	13,45	9,53	11,56
Yabancı Dil(İng)	80	21,48	29,07	20,07	18,61	20,02	23,08

Yukarıdaki tabloya baktığımızda 2014 yılında Matematik, Geometri, Fizik, Biyoloji, Türk Dili Edebiyatı, Coğrafya-1, Tarih, Coğrafya-2, Felsefe Grubu, Yabancı Dil testlerinde Türkiye geneli net ortalamalarının üzerinde; Kimya testinde ise Türkiye net ortalamasının altında olduğu görülmektedir. 2015 yılında Matematik, Geometri, Biyoloji, Türk Dili Edebiyatı, Coğrafya-1, Tarih, Coğrafya-2, Felsefe Grubu, testlerinde Türkiye geneli net ortalamalarının üzerinde; Fizik, Kimya ve Yabancı Dil testlerinde ise Türkiye net ortalamalarının altında olduğu görülmektedir. 2016 yılına baktığımızda ise Kimya, Türk Dili Edebiyatı, Coğrafya-1, Tarih, Coğrafya-2, Felsefe Grubu, Yabancı Dil testlerinde Türkiye geneli net ortalamalarının üzerinde; Matematik, Geometri, Fizik, Biyoloji testlerinde ise Türkiye net ortalamalarının altında olduğu görülmektedir.

4.3.10.14. Erzurum Lisesi ve Türkiye geneli lisans yerleştirme sınavı puan ortalamaları

Anadolu Lisesi okul türünde eğitim veren Erzurum Lisesi'nin eğitimdeki başarı durumunu görebilmek için Erzurum Lisesi'ne ait lisans yerleştirme puan ortalamaları hesaplanarak, Türkiye geneli Anadolu Lisesi türündeki okullara ait 2014, 2015 ve 2016 yıllarına ait lisans yerleştirme puan ortalamaları ile karşılaştırmalı olarak aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4.36.

2014-2015-2016 Yıllarına Ait Erzurum Lisesi ve Türkiye Geneli Lisans Yerleştirme Sınavı Puan Ortalamaları (<http://dokuman.osym.gov.tr>, 2016; <https://kkis.osym.gov.tr>, 2016).

Yıllar	2014		2015		2016	
Puan Türü	Türkiye Ortalaması	Erzurum Lisesi	Türkiye Ortalaması	Erzurum Lisesi	Türkiye Ortalaması	Erzurum Lisesi
MF Puan Türü	269,564	192,146	253,228	188,767	221,785	183,995
TM Puan Türü	273,616	229,352	260,772	214,729	245,078	248,109
TS Puan Türü	291,064	194,946	281,493	199,085	221,769	207,237

Yukarıdaki tabloya baktığımızda, 2014 yılında Erzurum Lisesi MF puan türü ortalamasında 77 puan, TM puan türü ortalamasında 44 puan, TS puan türü ortalamasında 96 puan Türkiye ortalamasının altında kalmıştır. 2015 yılında Erzurum Lisesi MF puan türü ortalamasında 64 puan, TM puan türü ortalamasında 46 puan, TS puan türü ortalamasında 82 puan Türkiye ortalamasının altında kalmıştır. 2016 yılında ise Erzurum Lisesi MF puan türü ortalamasında 37 puan, TS puan türü ortalamasında 14 puan Türkiye ortalamasının altında kaldığı, TM puan türü ortalamasında ise 3 puan, Türkiye ortalamasının üzerinde olduğu görülmektedir.

4.3.11. Erzurum Lisesi'nin sosyal ve sportif başarıları

1975 yılından itibaren Türkiye çapında TÜBİTAK tarafından düzenlenen Fizik, Kimya, Matematik yarışmalarında üstün başarı alan öğrenciler Spor, Folklor gibi sosyal faaliyetlerde de başarılı olmuş, okulumuza Kupa, Madalya, Şilt, Takdir, Teşekkür v.s. belgeler kazandırmışlardır. Öğrencilerin elde ettiği başarılar şöyledir;

1975 – 1976 Öğretim yılında Fizik dalında Doğu Anadolu Bölge birinciliği, yine Kimya Dalında bölge birinciliği, Matematik dalında ortaokul bölge birinciliği, lise bölge üçüncülüğü,

1976 – 1977 Öğretim Yılında Kimya dalında bölge üçüncülüğü, Matematik dalında bölge birinciliği,

1977 – 1978 Öğretim Yılında Matematik bölge üçüncülüğü,

1980 – 1981 Öğretim Yılında Fizik dalında bölge üçüncülüğü, Matematik dalında bölge ikinciliği,

1982 – 1983 Öğretim Yılında Fizik dalında teşvik,

1983 – 1984 Öğretim Yılında Fizik Dalında bölge ikinciliği, yine Kimya dalında bölge ikinciliği,

1986 – 1987 Öğretim Yılında Kimya Dalında bölge üçüncülüğü,

1987 – 1988 Öğretim Yılında Fizik dalında bölge üçüncülüğü ve Kimya dalında da teşvik ödülü almıştır (<http://erzurumlisesi.meb.k12.tr>, 2016).

1999-2000 Eğitim-Öğretim Yılında: Erkek barları takım halinde il birincisi, bölge birincisi, Türkiye üçüncüsü,

2000-2001 Eğitim-Öğretim Yılında: Erkek barları takım halinde il birincisi, bölge birincisi, Türkiye üçüncüsü (2002-2003 Brifing Dosyası, 2003).

2003-2004 Eğitim-Öğretim Yılında: Masa tenisinde kızla il ikincisi,

2003-2004 Eğitim-Öğretim Yılında: Basketbol(takım) erkekler il ikincisi,

2003-2004 Eğitim-Öğretim Yılında: Basketbol(takım) kızlar il dördüncüsü,

2003-2004 Eğitim-Öğretim Yılında: Puanlı Atletizm'de (takım) kızla il birincisi (2006-2007 Brifing Dosyası, 2007).

2004-2005 Eğitim-Öğretim Yılında: Futbolda (takım) il ikincisi,

2004-2005 Eğitim-Öğretim Yılında: Krosta İl beşincisi,

2004-2005 Eğitim-Öğretim Yılında: Basketbol(takım) kızlar il ikincisi,

2004-2005 Eğitim-Öğretim Yılında: Masa tenisi kızlar il üçüncüsü,

2004-2005 Eğitim-Öğretim Yılında: Voleybol (takım) kızlar il üçüncüsü,

2004-2005 Eğitim-Öğretim Yılında: Tekvando (takım) erkekler il birincisi,

2005-2006 Eğitim-Öğretim Yılında: Voleybol (takım) kızlar il ikincisi,

2005-2006 Eğitim-Öğretim Yılında: Voleybol (takım) erkekler il ikincisi,

2005-2006 Eğitim-Öğretim Yılında: Basketbol Erkekler (takım) il üçüncüsü,

2005-2006 Eğitim-Öğretim Yılında: Atletizm erkekler (takım) il üçüncüsü,

2006-2007 Eğitim-Öğretim Yılında: Basketbol Erkekler (takım) il üçüncüsü,

2006-2007 Eğitim-Öğretim Yılında: Voleybol Erkekler (takım) il dördüncülüğü,

2006-2007 Eğitim-Öğretim Yılında: Masa tenisi kızlar (takım) il dördüncülüğü,

2006-2007 Eğitim-Öğretim Yılında: Masa tenisi Erkekler (takım) il dördüncülüğü,

2006-2007 Eğitim-Öğretim Yılında: Voleybol kızlar (takım) il üçüncülüğü,
2007-2008 Eğitim-Öğretim Yılında: Basketbol Erkekler (takım) il üçüncülüğü,
2009-2010 Eğitim-Öğretim Yılında: Futbol Erkekler (takım) il dördüncülüğü,
2009-2010 Eğitim-Öğretim Yılında: Basketbol Erkekler (takım) il üçüncülüğü
(2012 Brifing Dosyası, 2012).

2006-2007 Eğitim-Öğretim Yılında: Nevruz konulu kompozisyon yarışması il ikincisi,

2006-2007 Eğitim-Öğretim Yılında: Verem Eğitim ve Propaganda Haftası yarışmasında il birinciliği,

2006-2007 Eğitim-Öğretim Yılında: Türkçemiz, Kimliğimiz adlı yarışmada Türkiye birinciliği Miraç Furkan Bayar,

2007-2008 Eğitim-Öğretim Yılında: Din Görevlileri ve Camiler Haftası konulu kompozisyon yarışmasında il birincisi Fatma Kaya,

2007-2008 Eğitim-Öğretim Yılında: 60. Verem Eğitimi ve Propaganda Haftası şiir yarışmasında il birincisi Fatma Akbilit, il üçüncüsü Mustafa Karadeniz,

2007-2008 Eğitim-Öğretim Yılında: 60. Verem Eğitimi ve Propaganda Haftası kompozisyon yarışmasında Ezgi Parlak il birincisi,

2007-2008 Eğitim-Öğretim Yılında: 1. Ulusal Yaşanabilir Bir Dünya İçin Enerji Kaynakları Proje Olimpiyatında Kimya Öğretmeni Ekrem Köksal önderliğinde Sedat Han ve Faruk Çelik isimli öğrenciler ortaöğretim alanı Enerji Tasarrufu ve Enerjinin doğru kullanımı kategorisinde gümüş madalya,

2008-2009 Eğitim-Öğretim Yılında: Vergi Haftası resim yarışması Burak Çörek il birincisi,

2008-2009 Eğitim-Öğretim Yılında: Vergi Haftası resim yarışması Salih Budak il üçüncüsü (2008-2009 Brifing Dosyası, 2009).

4.3.12. Marşlar

4.3.12.1. Erzurum Lisesi marşı

Doğudan parlayan bir güneşsin sen,
İnler palandöken o gür sesinden,
Kalacak hatıra genç nesil senden,
Geçmişte kahraman yüce millete,

Erzurum Lisesi kültür ocağı

Bir ana gibidir onun kucağı

Yanıyor ışığın köşe bucaktan

Parlar yıldızların yakın uzaktan

Bilgiler kaynağı kutsal ocaktan

Kalacaktır ismin ebediyete

Erzurum Lisesi kültür ocağı

Bir ana gibidir onun kucağı

(Palandöken, 1989, S. 1).

4.3.12.2. Erzurum Lisesi 100. yıl marşı

Yüce dağlar doruğunda

Şefkat kucağıdır LİSEM

Erzurum'un soğuşunda

Yuva sicağıdır LİSEM

Öğrenci hoca el ele

Başlar milli mücadele

Meydan okunur ecele

Öncü sancağıdır LİSEM

İlim, bilgi irfan verir

Sevgi güven iman verir

Yurda gerçek insan verir

Kültür bucağıdır LİSEM

Sıra sıra karlı dağlar

Yarpuz kokuludur rüzgar

Kanımız coşku ile çağlar

İlkbahar çağıdır LİSEM

Sınıfımda bilgi aldım

Hocasından sevgi aldım

Nereye gitsem övgü aldım

İrfan ocağıdır LİSEM

Duyduğumuz sonsuz saygı

Şükran ne güzel bir duygu

“Karlıdağ” , “Bayındır” , “Beygu”

Tarih ırmağıdır LİSEM

Sevgi şefkat bilgi dolu

Dağlar gibi yüce, ulu

“Somunoğlu” “Dursunoğlu”

Hoca kaynağıdır LİSEM

Arkadaşlık gençlik demi

İçimizde dost özlemi

“Nabi Dada” “Mehmet Emi”

Sevgi yumağıdır LİSEM

‘‘Tampınar’dan’’ ‘‘Deliçaya’’

Bitiremem saya saya

Edirne’den Arpaçaya

Vatan toprağıdır LİSEM

Burcu burcu kokar yayla

Mezunlar gelir sırayla

Bayrağında yıldız ayla

Özgürlük dağıdır LİSEM

Her dönemde çeker başı

Bağrında besler Dadaşı

Hakkıdır yüzüncü yaşı

Aydınlık çağıdır LİSEM

Avukat Cahit Solakoğlu (Palandöken, 1989, S. 41).

4.3.13. Basında Erzurum Lisesi

Erzurum Lisesi eğitim, sportif başarıları ve sosyal etkinlikleriyle sık sık yerel basında yer almaktadır. Bu haberlerden bir kısmı aşağıda sunulmuştur.

4.3.13.1. Erzurum Lisesi öğrencilerinden resim sergisi

Resim 4.1. Erzurum Lisesi Resim Sergisi

Erzurum Lisesi öğrencilerinin bir yıl boyunca yapmış oldukları resim sergisi açıldı. Serbest çalışmaların olduğu resim sergisinde öğrenciler kendi hayal dünyalarını kağıda yansıttı (www.sondakika.com, 2016).

4.3.13.2. Basketbol turnuvasında şampiyonlar belli oldu

Resim 4.2. Erzurum Lisesi Okul Takımı

Erzurum Gençlik Hizmetleri, Spor İl Müdürlüğü ve Basketbol İl Temsilciliği tarafından Gençlik Haftası kapsamında okullar arası basketbol turnuvası düzenlendi. Bayanlarda Erzurum Lisesi birinci olurken erkeklerde ise Erzurum Lisesi üçüncü sırada yer aldı (www.sondakika.com, 2016).

4.3.13.3. Liselerarası tekvando Türkiye şampiyonası

Resim 4.3. Erzurum Lisesi Öğrencisi

Erzurum Lisesi öğrencisi Ömer Faruk Şimşek, Liselerarası Tekvando Türkiye Şampiyonası'nda bronz madalya kazandı (www.sondakika.com, 2016).

4.3.13.4. Bilgi’de Erzurum Lisesi farkı

Resim 4.4. Erzurum Lisesi Öğretmen Ve Öğrencileri

Yakutiye ilçesi genelinde düzenlenen bilgi ve kültür yarışmasında Erzurum Lisesi birinci oldu. Bilkent lisesinde düzenlenen ve Telekonferans yöntemiyle bütün okullarda yayınlanan 11 lisenin katıldığı yarışmada Erzurum Lisesi önemli bir başarıya imza attı (www.erkurumgazetesi.com.tr, 2016).

4.3.13.5. Dadaşları Erzurum Lisesi temsil edecek

Resim 4.5. Erzurum Lisesi Binası

Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından düzenlenen ve Çanakkale Savaşı'ndaki kahramanlıklarıyla destanlaşan 57. Piyade Alayı şehitleri başta olmak üzere tüm Çanakkale şehitlerini anmak için her yıl olduğu gibi bu sene de 25 Nisan'da Vefa Yürüyüşü düzenlenecek. Çanakkale Savaşı sırasında henüz mezun olmadan cepheye giden ve tamamına yakını şehit düşen Erzurum Lisesi, Kayseri Lisesi, İzmir Lisesi ve Galatasaray Lisesi'nden de 40'ar öğrenci programa katılacak (www.erzurumgazetesi.com.tr, 2016).

4.3.13.6. Sarıkamış harekâtında cepheye erzak götüren çocukları anlatan rölyef düzenlenen törenle açıldı

Resim 4.6. Erzurum Lisesi Rölyef Takma Töreni

Sarıkamış Harekâtı'nda erzağı biten askere yardım taşıyan çocukları resmeden rölyef, öğrencileri Çanakkale Savaşı'nda şehit olması sebebiyle 3 dönem mezun veremeyen Erzurum Lisesi'nin duvarına asıldı (www.palandökengazetesi.net, 2016).

4.3.13.7. Erzurum Lisesi 1981 mezunları, 35 yıl sonra buluştu

Resim 4.7. Erzurum Lisesi Mezunlarının Buluşması

Erzurum Lisesi 1981 yılı mezunları 35 yıl sonra 22 – 23 Nisan 2016 tarihlerinde Erzurum'da buluştu. 2 gün süren program kapsamında Erzurum'a gelen 54 Erzurum Lisesi mezunu sınıf ve dönem arkadaşları ile buluşarak 35 yıl önce okudukları sınıflardaki sıralarda oturup nostalji yaptı (www.turkiyehaberajansi.com, 2016).

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Eğitim bireyin ve toplumun gelişimi için önemli bir etkidir. Bu nedenle insan yaşamının ayrılmaz bir parçasıdır. Eğitimin örgün olarak yapıldığı kurumlar olan okullar da eğitimde önemli bir yere sahiptir. Eğitimin kalitesinin artırılması için müfredat programları başta olmak üzere fiziki ortamların ve eğitim materyallerinin zenginleştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca okullardaki düzen ve disiplin konusunda gerekli hassasiyetin gösterilmesi gerekmektedir.

Osmanlı döneminde eğitimin modernleştirilmesi kapsamında birçok düzenlemeler ve yenilikler yapılmıştır. Bu kapsamda çeşitli kademelerde eğitim kurumları açılmıştır. Açılan bu kurumların fiziki ortamlarında ve programlarında ıslah çalışmalarıyla iyileştirilmeye çalışılmıştır. Özellikle 1869 Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ile eğitim öğretim konusunda çok önemli düzenlemeler yapılmıştır. Cumhuriyet döneminde Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile bütün eğitim kurumları Milli eğitim Bakanlığı'nın denetimine alınmıştır. Günümüze kadar da eğitimin kalitesini artırmak için birçok düzenleme yapılmıştır. Toplumun ve devletin ihtiyaçları doğrultusunda eğitim kurumları açılmış ve programları da buna göre düzenlenmiştir.

Erzurum Lisesi'nin açılış tarihi ile ilgili farklı bilgiler mevcuttur. Fakat genel kabul görmüş olan tarih 1889 tarihidir. Erzurum Lisesi idadi olarak açılmış, 1913-1914 eğitim öğretim yılında sultaniye çevrilmiş, 1923-1924 eğitim öğretim yılında ise lise ünvanını almıştır. Erzurum Lisesi, bugünkü Şair Nefi Ortaokulu binası, Harbiye Kışlası olarak anılan ve 1874 yılında askeri lise olarak inşa edilen, askeri ortaokul ve lise olarak kullanılan bina, bugünkü Nenehatun Anadolu Kız Lisesi binası ve bugünkü eğitim öğretim yapılan bina olmak üzere birçok binada eğitim öğretim yapmıştır.

Erzurum Lisesi öğrenci ve öğretmenlerinin 1. Dünya Savaşı'nda fedakarca vatan savunması yaptıkları bundan dolayı Mustafa Kemal'in dikkatini çektiği ve okula değerli öğretmen ve idarecileri tayin ettirmiştir. Ayrıca Erzurum'a gelişlerinde Erzurum Lisesi'ni ziyaret etmiştir.

Erzurum Lisesi kurulduğu tarihten günümüze kadar bölge ve Erzurum halkının eğitiminde önemli katkılara sahiptir. Günümüze kadar çok değerli bireylerin bu okulda yetiştiği anlaşılmaktadır. Mezunları arasında önemli bilim insanları, siyasetçi, bürokrat

ve iş adamları olduğu görülmektedir. Günümüzde de eğitim öğretim noktasında iyi bir durumda olan Erzurum Lisesi sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerin yanı sıra sınavlarda da çok önemli başarılarla imza atmaktadırlar.

5.2. Öneriler

İnsanların, sosyal, kültürel ve bilişsel olarak kendilerini geliştirmelerinde eğitim çok önemli bir yere sahiptir. İnsan hayatında eğitim, ömür boyu devam eden bir süreçtir. Bu süreçte eğitimin planlı ve programlı yapıldığı kurumlar olan okullar, eğitimin en önemli parçasıdır. Bu nedenle okullar üzerine yapılacak olan çalışmaların artırılması önemlidir.

Ülkelerin kalkınmasında nitelikli insan gücü önemli bir faktördür. Bu nedenle okullarda nitelikli öğrencilerin yetiştirilebilmesi için eğitim öğretim faaliyetlerinin, eğitim programlarının ve müfredatlarının titizlikle ele alınması, çağın gereklerine uygun şekilde düzenlenmesi ve eğitimde karşılaşılan sorunların çözümü üzerine daha fazla çalışma yapılması eğitimindeki kalitenin artmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Akyüz, Y. (1989). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Akyüz, Y. (1999). *Türk eğitim tarih*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Akyüz, Y. (2012). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Aydemir, S. S. (2006). *Antalya Lisesi ve tarihi gelişimi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Baysal, Z. N., Ada, S. (2015). *Dünden bugüne Türk eğitim sistemi ve yapısı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Bilim, C. Y. (2002). *Türkiye’de çağdaş eğitim tarihi(1734-1876*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Cevizliler, E. , (2006). *Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Erzurum’da eğitim(1839-1923)*. Yayımlanmamış doktora tezi. Atatürk Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Erzurum.
- Demirel, D. (2007). *Osmanlı devleti’nde sultaniler ve idadiler*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Demirel, F. (2010). *Mekteb-i İdadi*. Yayımlanmamış doktora tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ergin, O. (1977). *Türkiye maarif tarihi cilt 1-2-3-4-5*. İstanbul: Eser Matbaası.
- Ergün, M. (1996). *İkinci Meşrutiyet devrinde eğitim hareketleri(1908-1914)*. Ankara: Ocak Yayınları.
- Erzurum 1998 il yillığı*. (1998). Ankara: Önder Matbaacılık Ltd. Şti.
- Erzurum 1973 il yillığı*. (1974). İstanbul: Kervan Kitapçılık.
- Erzurum Lisesi 9. sınıf haftalık ders çizelgesi*. (2015-2016).
- Erzurum Lisesi 9. sınıf haftalık ders çizelgesi*. (2014-2015).

Erzurum Lisesi 9. sınıf haftalık ders çizelgesi. (2013-2014).

Erzurum Lisesi 9. sınıf haftalık ders çizelgesi. (2012-2013).

Erzurum Lisesi 9. sınıf haftalık ders çizelgesi. (2011-2012).

Erzurum Lisesi 10. sınıf haftalık ders çizelgesi. (2011-2012).

Erzurum Lisesi 10. sınıf haftalık ders çizelgesi. (2012-2013).

Erzurum Lisesi 10. sınıf haftalık ders çizelgesi. (2013-2014).

Erzurum Lisesi 10. sınıf haftalık ders çizelgesi. (2015-2016).

Erzurum Lisesi 10. sınıf haftalık ders çizelgesi. (2014-2015).

Erzurum Lisesi 11. sınıf haftalık ders çizelgesi. (2011-2012).

Erzurum Lisesi 11. sınıf haftalık ders çizelgesi. (2013-2014).

Erzurum Lisesi 11. sınıf haftalık ders çizelgesi. (2015-2016).

Erzurum Lisesi 11. sınıf haftalık ders çizelgesi. (2012-2013).

Erzurum Lisesi 11. sınıf haftalık ders çizelgesi. (2014-2015).

Erzurum Lisesi 12. sınıf haftalık ders çizelgesi. (2011-2012).

Erzurum Lisesi 12. sınıf haftalık ders çizelgesi. (2012-2013).

Erzurum Lisesi 12. sınıf haftalık ders çizelgesi. (2013-2014).

Erzurum Lisesi 12. sınıf haftalık ders çizelgesi. (2014-2015).

Erzurum Lisesi 12. sınıf haftalık ders çizelgesi. (2015-2016).

Erzurum Lisesi brifing dosyası. (1986-1987).

Erzurum Lisesi brifing dosyası. (1992-1993).

Erzurum Lisesi brifing dosyası. (2002-2003).

Erzurum Lisesi brifing dosyası. (2006-2007).

Erzurum Lisesi brifing dosyası. (2008-2009).

Erzurum Lisesi brifing dosyası. (2011).

Erzurum Lisesi brifing dosyası. (2012).

Erzurum Lisesi diploma defteri. (1986-1987).

Erzurum Lisesi diploma defteri. (1987-1988).

Erzurum Lisesi diploma defteri. (1988-1989).

Erzurum Lisesi diploma defteri. (2008-2009).

Erzurum Lisesi diploma defteri. (2009-2010).

Erzurum Lisesi diploma defteri. (2010-2011).

Erzurum Lisesi mezuniyet imtihan defteri. (1931-1932).

Erzurum Lisesi mezuniyet imtihan defteri. (1932-1933).

Erzurum Lisesi mezuniyet imtihan defteri. (1933-1934).

Erzurum Lisesi mezuniyet imtihan defteri. (1947-1948).

Erzurum Lisesi mezuniyet imtihan defteri. (1948-1949).

Erzurum Lisesi mezuniyet imtihan defteri. (1949-1950).

Erzurum Lisesi mezuniyet imtihan defteri. (1961-1962).

Erzurum Lisesi mezuniyet imtihan defteri. (1962-1963).

Erzurum Lisesi mezuniyet imtihan defteri. (1963-1964).

Erzurum Lisesi mezuniyet yıllığı. (1999-2000).

Erzurum Lisesi palandöken dergisi 1889-1989 100. yıl özel sayısı. Baskı: Erzurum Ofset.

Erzurum Lisesi sınıf geçme defteri. (1929-1930).

Erzurum Lisesi sınıf geçme defteri. (1930-1931).

Erzurum Lisesi sınıf geçme defteri. (1931-1932).

Erzurum Lisesi sınıf geçme defteri. (1932-1933).

Erzurum Lisesi sınıf geçme defteri. (1933-1934).

Erzurum Lisesi sınıf geçme defteri. (1934-1935).

Erzurum Lisesi sınıf geçme defteri. (1935-1936).

Erzurum Lisesi sınıf geçme defteri. (1936-1937).

Erzurum Lisesi sınıf geçme defteri. (1937-1938).

Erzurum Lisesi sınıf geçme defteri. (1946-1947).

Erzurum Lisesi sınıf geçme defteri. (1956-1957).

Erzurum Lisesi sınıf geçme defteri. (1962-1963).

Erzurum Lisesi sınıf geçme defteri. (1975-1976).

Erzurum Lisesi şehadetname defteri. (1928-1929).

Erzurum Lisesi şehadetname defteri. (1929-1930).

Erzurum Lisesi şehadetname defteri. (1930-1931).

Erzurum Lisesi yıllığı. (1971). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Basımevi.

Kaçmaz, E. (2010). *Kütahya Lisesi ve tarihi gelişimi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Konya.

Karasar, N. (2002). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kıncal, R. Y. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Koçer, H. A. (1992). *Türkiye’de modern eğitimin doğuşu ve gelişimi(1773-1923)*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

- Koçyiğit, M. (2014). *Nenehatun Kız Anadolu Lisesi üzerine tarihsel bir inceleme*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Kodaman, B. (1999). *Abdülhamid devri eğitim sistemi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Maarif Nezareti. (1318). *Maarif Nezareti idaresinde bulunan mekatib-i ibtidaiye, rüşdiye, idadiye, aliye ile mekatib-i hususiye ve ecnebiyenin Dersaadette tahriri icra kılınan ve taşrada mevcut bulunan kütüphanelerin istatistiği 1311-1312 sene-i dersiye-i maliyesine mahsustur*. Matbaa-i Amire.
- MEB, (2010). *Türk eğitim sisteminin örgütlenmesi 2008/9*. Ankara: Devlet Kitapları Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğü.
- Orhan, M. (2006). *Osmanlı Devleti'nde vilayet yatılı idadileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Özbey, E. (2009). *Aydın Lisesi*. Yayınlanmamış yüksek lisan tezi. Aydın Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Özsoy, M. H. (2002). *Erzurum Lisesi tarihi*. Ankara: Erzurum Lisesi Kültür Eğitim Vakfı Yayınları.
- Pakalın, M.Z. (1946). *Tarih deyimleri ve terimler sözlüğü cilt I*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Basımevi.
- Sakaoğlu, N. (1991). *Osmanlı eğitim tarihi*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sakaoğlu, N. (2003). *Osmanlı'dan günümüze eğitim tarihi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Salname-i Vilayet-i Erzurum H. 1312*. Erzurum Vilayet Matbaası.
- Salname-i Vilayet-i Erzurum H. 1317*. Erzurum Vilayet Matbaası.
- Seggie, F. N., Bayyurt, Y. (2015). *Nitel araştırma yöntem, teknik, analiz ve yaklaşımları*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Tanrıöğen, A. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Unat, F. R. (1964). *Türkiye eğitim sisteminin gelişmesine tarihi bir bakış*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

Varış, F. (1997). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Akım Kitapçılık Yayıncılık.

Web: <http://www.erkurumarsivi.com> 03.08.2016' da alınmıştır.

Web: <http://ilsis.meb.gov.tr> 08.08.2016' da alınmıştır.

Web: <https://kkis.osym.gov.tr> 09.08. 2016'da alınmıştır.

Web: <http://dokuman.osym.gov.tr> 10.08.2016'da alınmıştır.

Web: <http://erkurumlisesi.meb.k12.tr> 12.08.2016'da alınmıştır.

Web: www.sondakika.com 17.08.2016'da alınmıştır.

Web: www.erkurumgazetesi.com.tr 17.08.2016'da alınmıştır.

Web: www.palandökengazetesi.net 17.08.2016'da alınmıştır.

Web: www.turkiyehaberajansi.com 17.08.2016'da alınmıştır.

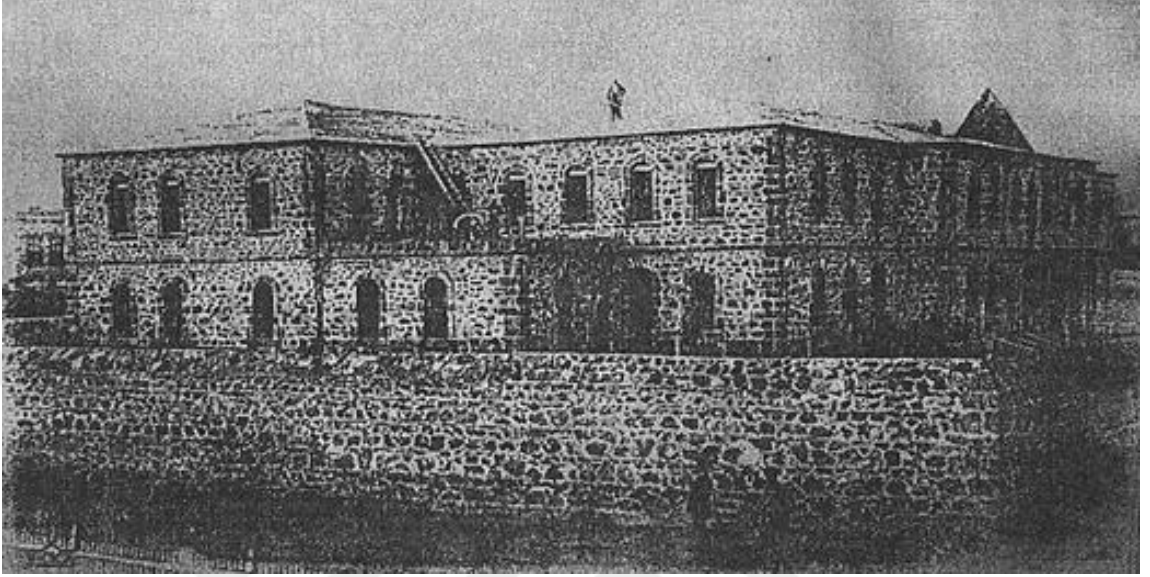
Yıldırım, A., Şimşek, H. (2000). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yücel, H.A. (1938). *Türkiye'de orta öğretim*. İstanbul: Devlet Basımevi.

Zeynal, A. (2011). *Erzurum eğitim kurumları tarihi*. Erzurum: Zafer Ofset.

EKLER

Ek-1: Erzurum Mekteb-i İdadi-i Mülki'nin Bir Dönem Eğitim Gördüğü Şair Nefi Ortaokulu Binası

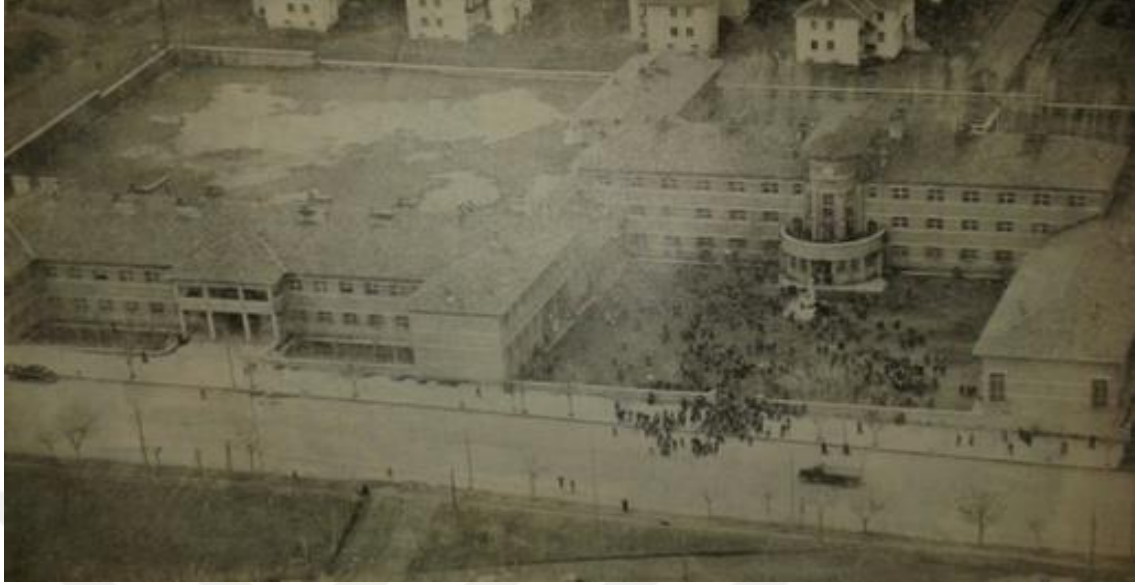
Kaynak: http://erzurumlisesi.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/25/21/969413/icerikler/tarihce_374050.html

Ek-2: Erzurum Lisesi'nin Bir Dönem Eğitim Gördüğü Nenehatun Kız Anadolu Lisesi Binası

Kaynak: <http://www.erkurumarsivi.com/albumler-2/egitim/#widget-9d354b66-95c0-e682-52da-623761b6bce5=page3>

Ek-3: Erzurum Lisesi'nin Havadan Görünüşü

Kaynak: <http://www.erkurumarsivi.com/albumler-2/egitim/#widget-9d354b66-95c0-e682-52da-623761b6bce5=page3>

Ek-4: Erzurum Mekteb-i İdadi-i Mülki(1889)

Kaynak: <http://www.erkurumarsivi.com/albumler-2/egitim/#widget-9d354b66-95c0-e682-52da-623761b6bce5=page3>

Ek-5: Gazi Mustafa Kemal Paşa Erzurum Lisesi Öğretmenleri ile(1 Ekim 1924)

Kaynak: http://erzurumlisesi.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/25/21/969413/icerikler/tarihce_374050.html

Ek-6: Erzurum Lisesi 1911-1912

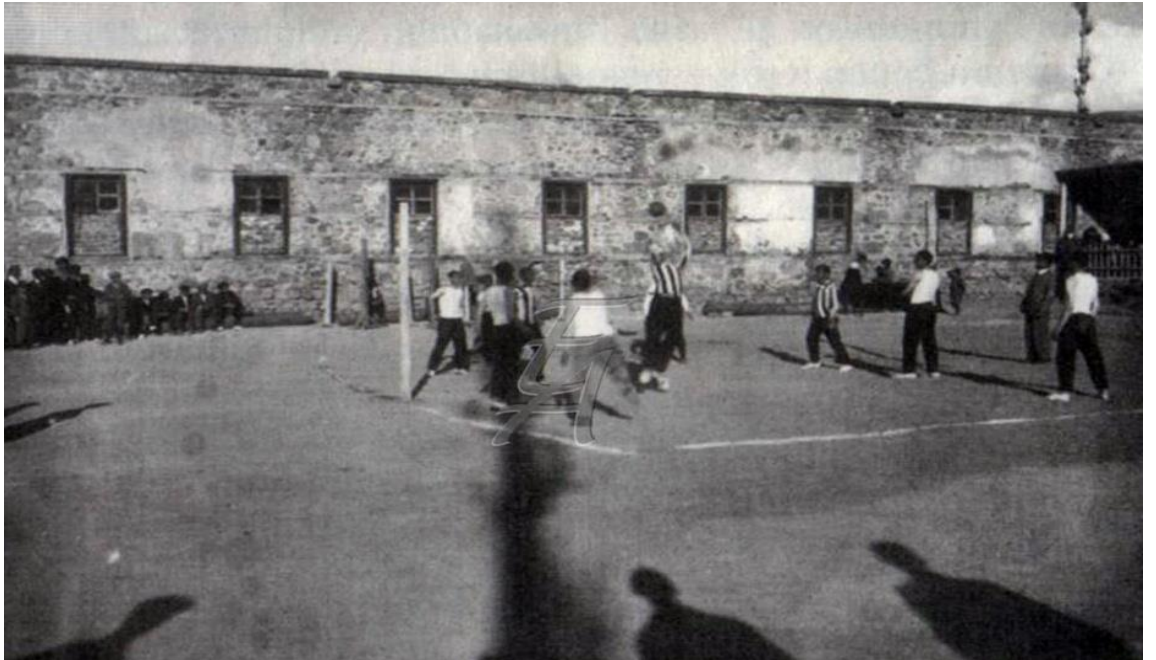
Kaynak: Erzurum Lisesi Arşivi

Ek-7: Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Erzurum Lisesi'nde Jimnastik Bayramı

Kaynak: <http://www.erkurumarsivi.com/albumler-2/egitim/#widget-9d354b66-95c0-e682-52da-623761b6bce5=page3>

Ek-8: Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Erzurum Lisesi'nde Bir Voleybol Müsabakası

Kaynak: <http://www.erkurumarsivi.com/albumler-2/egitim/#widget-9d354b66-95c0-e682-52da-623761b6bce5=page3>

Ek-9: Erzurum Lisesi Futbol Takımı(1928)

Kaynak: <http://www.erkurumarsivi.com/albumler-2/egitim/#widget-9d354b66-95c0-e682-52da-623761b6bce5=page3>

Ek-10: 1923-1924 Erzurum Lisesi izcileri

Kaynak: <http://www.erkurumarsivi.com/albumler-2/egitim/#widget-9d354b66-95c0-e682-52da-623761b6bce5=page3>

Ek-11: Erzurum Lisesi Son Sınıf Öğrencileri Kampta(1928)

Kaynak: <http://www.erkurumarsivi.com/albumler-2/egitim/#widget-9d354b66-95c0-e682-52da-623761b6bce5=page3>

Ek-12: 1932 11 Mart Törenine Katılan Erzurum Lisesi İzçileri

Kaynak: Erzurum Lisesi Arşivi

Ek-13: Erzurum Lisesi(1936)

Kaynak: <http://www.erkurumarsivi.com/albumler-2/egitim/#widget-9d354b66-95c0-e682-52da-623761b6bce5=page3>

Ek-14: Erzurum Lisesi 1938 Mezunlar ve Öğretmenler

Kaynak: Erzurum Lisesi Arşivi

Ek-15: Erzurum Lisesi 1938 Fen Kolu Mezunları

Kaynak: Erzurum Lisesi arşivi

Ek-16: Erzurum Lisesi Öğretmenleri(1951)

Kaynak: <http://www.erkurumarsivi.com/albumler-2/egitim/#widget-9d354b66-95c0-e682-52da-623761b6bce5=page3>

Ek-17: Erzurum Lisesi(1953)

Kaynak: <http://www.erkurumarsivi.com/albumler-2/egitim/#widget-9d354b66-95c0-e682-52da-623761b6bce5=page3>

Ek-18: Erzurum Lisesi 1961-1962 Eğitim Öğretim Yılı Halk Müziği Korusu

Kaynak: <http://www.erkurumarsivi.com/albumler-2/egitim/#widget-9d354b66-95c0-e682-52da-623761b6bce5=page3>

Ek-19: Erzurum Lisesi 1980-1981 Eğitim Öğretim Yılı Öğretmen ve Öğrenciler

Kaynak: <http://www.erkurumarsivi.com/albumler-2/egitim/#widget-9d354b66-95c0-e682-52da-623761b6bce5=page3>

Ek-20: Erzurum Lisesi Öğretmen ve Öğrencileri

Kaynak: <http://erkurumlisesi.meb.k12.tr/tema/dosyadetay.php?KATEGORINO=653673&git=1>

Ek-21: Erzurum Lisesi Öğrencileri

Kaynak:http://erzurumlisesi.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/25/21/969413/fotograf_galerisi_672737.html?CHK=8693cdac552377e6a503c85b9abeed27

Ek-22: Erzurum Lisesi Müzesi

Kaynak:http://erzurumlisesi.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/25/21/969413/fotograf_galerisi_667962.html?CHK=8693cdac552377e6a503c85b9abeed27

Ek-23: Erzurum Lisesi Kültür Sitesi Konferans Salonu

Kaynak: http://erzurumlisesi.meb.k12.tr/tema/icerikler/kultur-sitesi_453157.html

Ek-24: Erzurum Lisesi Spor Salonu

Kaynak: http://erzurumlisesi.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/25/21/969413/icerikler/spor-salonu_474960.html?CHK=8693cdae552377e6a503c85b9abeed27

Ek-25: Erzurum Lisesi Pansiyon Yemekhanesi

Kaynak: http://erzurumlisesi.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/25/21/969413/fotograf_galerisi_667962.html?CHK=8693cdae552377e6a503c85b9abeed27

Ek-26: Erzurum Lisesi Müdürler Görev Tablosu

Kaynak: Erzurum Lisesi

Ek-27 Erzurum Lisesi Öğretmen Şeref Tablosu

Kaynak: Erzurum Lisesi

Ek-28: Erzurum Lisesi'nin Almış olduğu Plaket ve Kupalar

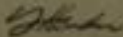

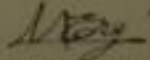
Kaynak: Erzurum Lisesi Müzesi

TÜRKİYE
BİLİMSEL VE TEKNİK ARASTIRMA KURUMU
BAŞARI BELGESİ
Erzurum Lisesi

KURUMUMUZ BİLİM ADAMI YETİŞTİRME GRUBUNCA 1988-1989
ÖĞRETİM YILINDA LİSE VE DENGİ OKULLAR ARASINDA
DÜZENLENEN KİMYA YARIŞMASINDA Doğu Anadolu Bölgesi
Üçüncülük ODULUNU KAZANMIŞTIR.

YARIŞMA EKİBİ
Cem Çil
Özlem Özden
Marat Günay

Prof. Dr. Fuat T. HENDİLER
ATA Kurumu Başarıları Şube Başkanı

Prof. Dr. Mehmet ZENGİN
ATA Kurumu Başarıları Şube Başkanı

Ek-30: Erzurum Lisesi Ortamektep Şehadetnamesi

107

Ek-31: Erzurum Lisesi Müzesinde Bulunan Ders Araçları

Kaynak: Erzurum Lisesi Arşivi

Ek-32: Erzurum Lisesi Maaş ve Ücret Defteri

[illegible]

Kaynak: Erzurum Lisesi Arşivi

Ek-33: Erzurum Lisesi Havale Defteri

The image shows an open book with two pages of a 'Havale Defteri' (Transfer Register). The pages are filled with handwritten entries in a grid format. The title 'HAVALE DEFTERİ' is visible at the top of the right page. The entries are organized into columns, likely representing names, dates, and other administrative details. The handwriting is in Turkish, and the paper appears aged.

Kaynak: Erzurum Lisesi Arşivi

Ek-34: Erzurum Lisesi Künye Defteri

The image shows an open book with two pages of a 'Künye Defteri' (Library Register). The pages are filled with handwritten entries in a grid format. The title 'KÜNYE DEFTERİ' is visible at the top of the right page. The entries are organized into columns, likely representing names, dates, and other administrative details. The handwriting is in Turkish, and the paper appears aged. Small portrait photographs are attached to the right side of the pages.

Kaynak: Erzurum Lisesi Arşivi

Ek-35: Erzurum Lisesi İmtihan Netice Defteri

Kaynak: Erzurum Lisesi Arşivi

Ek-36: Erzurum Lisesi Mezuniyet İmtihani Defteri

Erzurum Lisesi I. Dönem
1932-33 Haziran İhtimali İmtihani

Fotograf	Talebenin		Dersler										Yaklaşık	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler
	Adı ve soyadı	Dahil olduğu sınıf ve tahvil	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan						
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce	Matematik	İtalyan	Fransızca	Almanca	İspanyolca	Portekizce	Yunanca	Latince	İtalyan	Notlar	Sınavın derecesi	Sınavın tarihi ve yeri	Tebrikatlar	Mühürler	
	Yusuf Bey	Erzurum	İngilizce															

Kaynak Erzurum Lisesi Arşivi

Ek-37: Erzurum Lisesi Öğretmen ve Memur Sicil Defteri

[illegible]

Kaynak: Erzurum Lisesi Arşivi

Ek-38: Erzurum Lisesi Disiplin Karar Defteri

[illegible]

Kaynak: Erzurum Lisesi Arşivi

Ek-39: Erzurum Lisesi Karar Defteri

The image shows two pages of a 'KARAR DEFTERİ' (Decision Book) from Erzurum Lisesi. The pages are filled with handwritten entries, including names, dates, and signatures. The entries are organized into columns and rows, with some sections highlighted in red ink. The handwriting is in Turkish, and the document appears to be a formal record of school decisions or administrative actions.

Kaynak: Erzurum Lisesi Arşivi

Ek-40: Erzurum Lisesi Ders Geçme Defteri

The image shows a page from the 'ERZURUM LİSESİ DERS GEÇME DEFTERİ' (Erzurum Lisesi Course Completion Book). The page is a grid with columns for student names, grades, and course completion status. The grid is filled with handwritten entries, including names, grades, and checkmarks. The page is organized into sections for different courses and grades, with some sections highlighted in red ink. The handwriting is in Turkish, and the document appears to be a formal record of student course completion.

Kaynak: Erzurum Lisesi Arşivi

Ek-41: Erzurum Lisesi Sınıf Geme Defteri

Okulun adı : Erzurum Lisesi Sayfa : 272
LİSE SON SINIF FEN KOLU SINIF GEME DEFTERİ
 (Bu defter okulda kalacaktır) Öğretim yılı: 1973 - 1974
 Fen Gubu : D

Öğrenci No	Adı ve Soyadı	Doğum Yeri ve Yılı	Baba Adı	Sınıf	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Ortalama	Notlar
336	<u>Sahin Akkış</u>	<u>Erzurum - 1-XII-1955</u>	<u>Vahyettin</u>		5	4	3	2	1	0	0	0	0	0	0	0	3.5	Sag. Akad. Meydan 1973-1974 5-5 Orta
413	<u>Ömer Aktepe</u>	<u>Erzurum - 2-I-1954</u>	<u>Ahmet</u>		5	4	3	2	1	0	0	0	0	0	0	0	3.5	Sag. İlg. Meydan 1974-1975 Yarı Orta
416	<u>Cihat Başman</u>	<u>Erzurum - 1953</u>	<u>Hilmi</u>		5	4	3	2	1	0	0	0	0	0	0	0	3.5	Sag. Akad. Meydan 1973-1974 5-5 Orta
446	<u>İlhami Başman</u>	<u>Erzurum - 3-XII-1954</u>	<u>Sahin</u>		5	4	3	2	1	0	0	0	0	0	0	0	3.5	

Kaynak: Erzurum Lisesi Arşivi

ÖZGEÇMİŞ

12.08.1984 tarihinde Erzurum ilinin Tortum ilçesinde doğdu. Lisan Eğitimini Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği bölümünü 2005 yılında tamamladı. Aynı yıl Milli Eğitim Bakanlığı'nda Sınıf Öğretmeni olarak göreve başladı. 2016 yılında Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih bölümünü tamamladı. Halen Mecidiye İlkokulu'nda Sınıf Öğretmeni olarak görev yapmaktadır.

